

EUROPEAN COMMISSION
HEALTH & CONSUMERS DIRECTORATE-GENERAL
Unit 04 - Veterinary Control Programmes

SANCO/10297/2009

*Programmes for the eradication, control and monitoring of certain
animal diseases and zoonoses*

**Control programme of Salmonella in breeding, laying
and broiler flocks (*Gallus gallus*) and in flocks of
turkeys (*Meleagris gallopavo*)**

Approved* for 2010 by Commission Decision 2009/883/EC

Slovenia

* in accordance with Council Decision 2009/470/EC

ANNEX II

Standard requirements for the submission of programmes for the control of zoonotic Salmonellosis co-financed by the Community

Part A

A. General requirements for the national salmonella control programmes

(a) state the aim of the control programme

Namen programa je zmanjšanje razširjenosti salmonel na področju K. Slovenije v odraslih jatah kokoši nesnic *Gallus gallus* je zmanjšanje razširjenosti salmonel za vsaj 10% vsako leto v obdobju trajanja programa. Nacionalni program nadzora je nepretrgan in obsega obdobje najmanj treh zaporednih let od 1.1.2008 do 31.12.2010.

(b) demonstrate the evidence that it complies with the minimum sampling requirements laid down in part B of ANNEX II of 2160/2003 EC indicating the relevant animal population and phases of production which sampling must cover

Breeding flocks of *Gallus gallus*:

- rearing flocks — day-old chicks
- four-week-old birds
- two weeks before moving to laying phase or laying unit
- adult breeding flocks — every second week during the laying period

Laying hens:

- rearing flocks — day-old chicks
- pullets two weeks before moving to laying phase or laying unit
- laying flocks — every 15 weeks during the laying phase

Broilers — birds leaving for slaughter

Turkeys — birds leaving for slaughter

Herd of pigs:

- breeding pigs — animals leaving for slaughter or carcasses at the slaughterhouse
- slaughter pigs — animals leaving for slaughter or carcasses at the slaughterhouse

NACIONALNA ZAKONODAJA:

Pravilnik o monitoringu in nadzoru salmonel (U.L.RS, št. 25/06, 14/07, 122/07)

S tem pravilnikom se določajo metode monitoringa in nadzora salmonele v matičnih jatah kokoši, jatah kokoši nesnic in jatah brojlerjev v skladu s 4. členom Direktive Evropskega parlamenta in Sveta 2003/99/ES z dne 17. novembra 2003 o spremljanju zoonoz in povzročiteljev zoonoz, ki spreminja Odločbo Sveta 90/424/EGS in razveljavlja Direktivo Sveta 92/117/EGS (U.L.L. št. 325 z dne 12. 12. 2003, str. 31), zadnjič spremenjene z Direktivo Sveta 2006/104/ES z dne 20. novembra 2006 o prilagoditvi nekaterih direktiv na področju kmetijstva (vključno z veterinarsko in fitosanitarno zakonodajo) zaradi pristopa Bolgarije in Romunije (U.L.L. št. 363 z dne 20. 12. 2006, str. 352), in za izvedbo:

- Uredbe (ES) 2160/2003 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. novembra 2003 o nadzoru salmonele in drugih opredeljenih povzročiteljev zoonoz, ki se prenašajo z živali (UL L št. 325 z dne 12. 12. 2003, str. 1), zadnjih spremenjence z Uredbo Komisije (ES) št. 1237/2007 z dne 23. oktobra 2007 o spremembi Uredbe (ES) št. 2160/2003 Evropskega parlamenta in Sveta ter Odločbe 2006/696/ES v zvezi z dajanjem na trg jaje iz jat kokoši nesnic, ki so okužene s salmonelo (UL L št. 280 z dne 24. 10. 2007, str. 5), (v nadaljnjem besedilu: Uredba 2160/2003/ES);
- Uredbe Komisije (ES) št. 1003/2005 z dne 30. junija 2005 o izvajanju Uredbe (ES) št. 2160/2003 glede cilja Skupnosti za zmanjšanje razširjenosti nekaterih serotipov salmonele v matičnih jatah Gallus gallus in o spremembi Uredbe (ES) št. 2160/2003 (UL L št. 170 z dne 1. 7. 2005, str. 12);
- Uredbe Komisije (ES) št. 1177/2006 z dne 1. avgusta 2006 o izvajanju Uredbe (ES) št. 2160/2003 Evropskega parlamenta in Sveta glede zahtev za uporabo posebnih metod nadzora v okviru nacionalnih programov za nadzor salmonele pri perutnini (UL L št. 212 z dne 2. 8. 2006, str. 3), (v nadaljnjem besedilu: Uredba 1003/2005/ES);
- Uredbe Komisije (ES) št. 1177/2006 z dne 1. avgusta 2006 o izvajanju Uredbe (ES) št. 2160/2003 Evropskega parlamenta in Sveta glede zahtev za uporabo posebnih metod nadzora v okviru nacionalnih programov za nadzor salmonele pri perutnini (UL L št. 212 z dne 2. 8. 2006, str. 3), (v nadaljnjem besedilu: Uredba 1177/2006/ES);
- Uredbe Komisije (ES) št. 1168/2006 z dne 31. julija 2006 o izvajanju Uredbe (ES) št. 2160/2003 glede cilja Skupnosti za zmanjšanje razširjenosti nekaterih serotipov salmonele pri kokoših nesnicah vrste Gallus gallus in o spremembi Uredbe (ES) št. 1003/2005 (UL L št. 211 z dne 1. 8. 2006, str. 4); v nadaljnjem besedilu: Uredba 1168/2006/ES).

JATE KOKOŠI NESNIC

Zahteve za vzorčenje matičnih jat, jat nesnic in brojlerjev določa Pravilnik o monitoringu in nadzoru salmonele (Ur.l.RS, št. 25/06, 14/07, 122/07) in sicer:

A) VZORČENJE NOSILCEV DEJAVNOSTI

Vzorčenje v jatah kokoši nesnic

1. Vzrejne jate

- (1) Vzorec se pri živalih, od vzamejo vsaj:
 - ko so piščanci stari en dan,
 - dva tedna preden jarkice pridejo v fazo nesnosti.

(2) Način odvzema vzorcev:

1. pri enodnevnih piščancih se odvzame vzorce notratnih podlog škatel, v katerih se piščanci dostavijo na gospodarstvo in trupla piščancev, katerih pogin se ugotovi ob prispejtu
2. dva tedna pred začetkom faze nesnosti se odvzamejo vzorci fecesa na način, določen v točki 2.2. Priloge Uredbe 1168/2006/ES.

II. Odrasle jate -jate v fazi nesnosti

Vse odrasle jate kokoši nesnic se vzorčijo na gospodarstvu na način, določen v Prilogi Uredbe 1168/2006/ES.

B. URADNO VZORČENJE

Poleg vzorčenj, ki jih opravljajo nosilci dejavnosti, pravilnik o monitoringu in nadzoru salmonel določa uradni nadzor v odraslih jatah kokoši nesnic.

Razen uradnih vzorčenj uradni veterinar na gospodarstvih kjer redijo kokoši nesnice najmanj enkrat letno na vsakem gospodarstvu izvede fizični pregled jat kokoši nesnic, pregled nastanitvenih pogojev, pregled načrta za monitoring in nadzor evidenc.

V skladu s pravilnikom o monitoringu in nadzoru salmonel se uradno vzorčenje v jatah kokoši nesnic izvede v naslednjih primerih oz. na naslednji način:

- (1) Uradno vzorčenje odraslih jat nesnic se izvaja v skladu s točko 2.1. Priloge Uredbe 1168/2006/ES. Uradno vzorčenje jat nesnic se opravi tudi v primerih, predpisanih s pravilnik o monitoringu in nadzoru salmonel.
- (2) Uradno vzorčenje iz točk 2.1.(a), (b), (d) in (e) Priloge Uredbe 1168/2006/ES se opravi na način, določen v točki 2.2. iste priloge. Za preiskavo se vzorec fecesa oziroma vzorec obval lahko združi v en zbirni vzorec, za vzorec prahu pa se preiskava opravi posebej. V primeru, ko se namesto prahu odvzame dodaten vzorec fecesa, se za ta vzorec opravi preiskava posebej.
- (3) Uradno vzorčenje iz točke 2.1.(c) in Priloge Uredbe 1168/2006/ES in uradno potrditveno vzorčenje se opravi na način, določen v točki Dela D Priloge II Uredbe 2160/2003/ES.
- (4) Usmrtilcev živali za bakteriološko preiskavo vzorcev iz točke 4(b)(ii) mora zagotoviti nosilec dejavnosti. Usmrtilcev živali se opravi v skladu s predpisi, ki urejajo zaščito živali.

(6) Uradno potrditveno vzorčenje opravi uradni veterinar v vzrejni ali odrasli jati kokoši nesnic v primeru, ko so bile izolirane salmonelle v enem oziroma več vzorcih fecesa, odvzetih na gospodarstvu pri izvajanju načrta spremljanja in nadzora nosilca dejavnosti.

(7) V primeru uradnega vzorčenja jat kokoši nesnic iz točk 2.1.(b), (c) in (d) Priloge Uredbe 1168/2006/ES, se za odkrivanje zaviralnega učinka bakterijske rasti oziroma protimikrobnih snovi odvzame naključni vzorec najmanj petih kokoši iz vsakega bleva, kjer so se kokoši zadrževale, ali najmanj 12 jajc.

(8) Dodatno vzorčenje za odkrivanje zaviralnega učinka bakterijske rasti oziroma protimikrobnih snovi se opravi tudi:

- kadar se v izvaja jati uradno potrditveno vzorčenje;
- kadar uradni veterinar meni, da je to potrebno, da se ugotovi, da na rezultate preiskav na salmonelle ni vplivala uporaba protimikrobnih sredstev.

(9) Kadar v vzorcih fecesa salmonelle niso izolirane, so pa izolirani serovari samonel zaradi katerih se jata šteje za pozitivno v enem oziroma več vzorcih prahu, se opravi ponovno uradno vzorčenje v roku dveh do treh tednov po prvem vzorčenju. Vzorec se opravi na način, določen v točki 2.2. Priloge Uredbe 1168/2006/ES. Preiskava se opravi ločeno za vsak vzorec posebej.

(c) demonstrate the evidence that it complies with the specific requirements laid down in parts C, D and E of ANNEX II of 2160/2003 EC; and

1. Pravilnik o monitoringu in nadzoru salmonel (Ur.LRS, št. 25/06, 14/07, 122/07) v primeru jat kokoši nesnic določa naslednje ukrepe:

(1) Po ugotovitvi oziroma potrditvi prisotnosti serovarov *Salmonella Enteritidis* oziroma *Salmonella Typhimurium*, v jati kokoši nesnic, mora nosilec dejavnosti v skladu z lastnim načrtom za monitoring in nadzor zagotoviti izvedbo naslednjih ukrepov:

1. nobena kokoš iz jate, v kateri so bile ugotovljene salmonelle, ne sme zapustiti gospodarstva, razen v primeru zakola v klavnici oziroma usmrtitve in uničenja pod uradnim veterinarskim nadzorom, pri čemer:
 - mora biti zakol izveden kot zadnja serija klavnega procesa v proizvodnem dnevni, na način, ki omeji možnost širjenja salmonel na najmanjšo možno mero, v skladu s predpisi, ki urejajo higieno živil;
 - proizvodi, pridobljeni iz take perutnine, se lahko dajo na trg oziroma v promet, če so bili obdelani po postopku, ki zanesljivo uniči salmonelle, oziroma se jih odstrani in uporabi v skladu s predpisi, ki urejajo ravnanje z živalskimi stranskimi proizvodi. Celoten postopek se izvaja pod nadzorom uradnega veterinarja;
 - usmrtitev in uničenje morata biti izvedena v skladu s predpisi, ki urejajo ravnanje z živalskimi stranskimi proizvodi;
2. jajca, ki jih znesejo kokoši v pozitivni jati, se lahko:
 - pod uradnim veterinarskim nadzorom dostavijo v odobreni obrat za proizvodnjo oziroma obdelavo jajčnih izdelkov, kjer se mora zagotoviti

obdelava, ki zagotavlja zanesljivo uničenje salmonel. Jajca, ki se pošiljajo v obrat za proizvodnjo in predelavo jajčnih izdelkov, morajo biti pred oddajo embalirana in pakirana na način, ki onemogoča odvzem posameznih jaje iz paketa. Paketi morajo biti označeni z oznako »PROIZVOD POZITIVNE JAJE – OBVEZNA PREDPISANA OBDELAVA«; ali

–odstranijo in obdelajo v skladu s predpisi, ki urejajo ravnanje z živalskimi stranskimi proizvodi;

3. po odstranitvi oziroma odpremi jate, v kateri so bile ugotovljene salmonele, se odstrani gnoj oziroma nastil v skladu s predpisi, ki urejajo ravnanje z živalskimi stranskimi proizvodi, in izvede temeljito čiščenje ter razkuževanje;

4. pred ponovno naselitvijo se mora izvesti bakteriološka kontrola učinkovitosti čiščenja in razkuževanja, katere rezultat mora biti negativen.

(2) V primeru potrditve serovarov salmonel, ki niso navedeni v tem členu, nosilec dejavnosti izvede ukrepe, določene v lastnem načrtu za monitoring in nadzor.

Uradno vzorčenje – glej točko zgoraj.

(d) *specify the following points:*

1. General

1.1. A short summary referring to the occurrence of the salmonellosis (zoootic salmonella) in the Member State with specific reference to the results obtained in the framework of monitoring in accordance with Article 4 of Directive 2003/99/EC, particularly highlighting the prevalence values of the salmonella serovars targeted in the salmonella control programmes.

Spremljanje zoonotičnih salmonel se v Sloveniji izvaja na podlagi Monitoringa zoonoz in njihovih povzročiteljev, ki ga vsako leto pripravijo Veterinarska uprava RS, Zdravstveni inšpektorat RS in Inštitut za varovanje zdravja. Program zajema spremljanje zoonotičnih salmonel pri ljudeh, živilih in živalih. Spremljanje in nadzor salmonel pri matičnih jatah, v jatah konzumnih jatah, v jatah konzumnih nesnic in brojerskih rejah izvaja na podlagi Pravilnika o monitoringu in nadzoru salmonel (Ur.L RS 25/2006,14/2007,122/2007)

Pojav salmoneloze pri ljudeh:

Salmoneloza je že nekaj let med najpogostejše prijavljenimi nalezljivimi boleznimi pri ljudeh. V 2006 je bila najpogostejše izolirana S.Enteritidis, ki je predstavljala več kot 88% vseh izoliranih salmonel (v letu 2005 pa več kot 90%). Delež S. Typhimurium je predstavljaj 3,6% (v letu 2005 3%), deleži ostalih salmonel pa so bili enaki ali manjši od 1%. V letu 2006 smo zabeležili 16 izbruhov, povzročenih z bakterijo *Salmonella* Enteritidis. (v letu 2005 11). Izbruhi, povzročeni s salmonelami, so v letu 2006 predstavljali dve tretjini vseh izbruhov, ki se prenašajo s hrano. V letu 2007 smo zabeležili pri ljudeh 13 izbruhov.

Spremljanje v živalih:

V letu 2005 je bilo v proizvodnji (razsekovalnice) skupno odvzetih 315 vzorcev. Od tega 70 vzorcev mesa brojlerjev, 25 vzorcev mesa puranov, 113 vzorcev prašičjega in 107 vzorcev govejega mesa. V nobenem vzorcu ni bila ugotovljena prisotnost povzročitelja.

V letu 2006 je bilo v proizvodnji svežega mesa skupno odvzetih 542 vzorcev svežega mesa. Od tega 172 vzorcev mesa brojlerjev, 56 vzorcev mesa puranov, 159 vzorcev prašičjega in 155 vzorcev govejega mesa. V nobenem vzorcu ni bila ugotovljena prisotnost povzročitelja.

V letu 2007 je bilo v odobrenih obratih odvzetih 160 vzorcev svinjskega in 168 vzorcev govejega mesa, ter 187 vzorcev piščančjega in 98 vzorcev puranjskega mesa. V vzorcih rdečega mesa salmonela ni bila ugotovljena, pri piščančjem mesu je bil pozitiven 1 vzorec (0,5%), pri puranjem mesu pa 5 vzorcev (5,1%). V odobrenih in registriranih obratih je bilo na prisotnost salmonel odvzetih 265 vzorcev mletega mesa in 442 vzorca mesnih pripravkov. Od skupno odvzetih 707 vzorcev je bila salmonela ugotovljena v 7 vzorcih (0,99%) in sicer v 1 vzorcu mletega mesa (0,14%) in 6 vzorcih mesnih pripravkov (0,85%). V 6 vzorcih je bil ugotovljen en serovar salmonel, v enem vzorcu pa 2 serovara

V prodaji na drobno je bilo v letu 2005 odvzeto 106 vzorcev mesnih pripravkov, 277 vzorcev mlečnih izdelkov, 101 vzorec mletega mesa in 102 vzorca jajc. Salmonela je bila ugotovljena v 8 vzorcih mesnih pripravkov od tega 3x *S. enteritidis*, v 1 vzorcu mletega mesa, v 2 vzorcih jajc od tega 1x *S. enteritidis*.

V letu 2006 je bilo odvzetih 160 vzorcev mesnih pripravkov, 230 vzorcev mlečnih izdelkov, 100 vzorec mletega mesa in 100 vzorcev jajc. Salmonela je bila ugotovljena v 5 vzorcih mletega mesa od tega 3x *S. typhimurium* in v 3 vzorcih jajc od tega 2x *S. enteritidis* in 1x *S. typhimurium*.

V letu 2007 je bila prisotnost povzročitelja ugotovljena v 13 vzorcih od 2835 vzorčenih živil (0,5%) in sicer v 10 vzorcih svežega perutninskega mesa, 2 vzorcih svežega govejega mesa in 1 vzorcu svežega svinjskega mesa.

Spremljanje pri živalih:

Prašiči: V letu 2005 je bila prisotnost salmonel ugotovljena v 13 od skupno 242 odvzetih vzorcev bezgavk pri prašičih. Od teh je bila *S. enteritidis* potrjena v 5 vzorcih, *S. Derby* in *S. Virchow* v 2 vzorcih, *S. Typhimurium*, *S. London*, *S. Infantis* in *S. Senftenberg* pa v 1 vzorcu.

V letu 2006 je bila prisotnost salmonel ugotovljena v 5 od skupno 224 odvzetih vzorcev bezgavk. Od teh je bila iz treh vzorcev izolirana *S. typhimurium*, iz enega *S. enteritidis* in iz enega *S. spp.*

Od 1.10.2006 do 30.09.2007 je v vseh državalih članicah potekala raziskava o razširjenosti salmonel pri klavnih prašičih. V okviru raziskave je bilo pri trupih klavnih prašičev preiskanih 443 vzorcev bezgavk, 442 vzorcev brisov površine trupa, ter serološko preiskanih 443 vzorcev mesa. Salmonela je bila izolirana v 27 vzorcih bezgavk, vzorci brisov površin so bili vsi negativni, pri serološki preiskavi pa je bila v 48 vzorcih »cut-off value« nad 40%.

Crocebo: Prisotnost salmonel je bila ugotovljena v 1 od skupno 232 odvzetih vzorcev govejega fečesa (0,4%). V pozitivnem vzorcu je bila izolirana *S. Stanleyville*.

V letu 2006 je bila prisotnost salmonel ugotovljena v treh od skupno 236 vzorcev govejega fečesa (1,27%). Izolirane so bile *S. Infantis*, *S. Brancaster* in *S. Kottbus*.

V letu 2007 je bila prisotnost salmonel ugotovljena v dveh od skupno 199 vzorcev govejega fečesa (1,005%). Izolirani sta bili *S. Enteritidis* in *S. Coeh*.

Drobnica: Prisotnost salmonel je bila ugotovljena v 4 od skupno 236 odvzetih vzorcev ovčjega fečesa (1,7%). V pozitivnih vzorcih so bile izolirane vsaka 1x: *S. Stanleyville*, *S. Muenchen*, *S. Infantis* in *S. Enteritidis*.

Perutnina: Pri matičnih jatah je bila leta 2005 salmonela ugotovljena v 1 odrasli matični jati, in sicer *S. enteritidis*. Pri vzrejnih jatah salmonela ni bila ugotovljena.

V letu 2006 salmonela v vzrejnih in odraslih matičnih jatah ni bila ugotovljena.

V letu 2007 je bilo pregledanih 6 vzrejnih in 7 odraslih matičnih jat kokoši- jajena linija- salmonela ni bila ugotovljena v nobeni jati.

V letu 2007 je bilo pregledanih 80 vzrejnih in 111 odraslih matičnih jat kokoši- mesna linija- salmonela ni bila ugotovljena v nobeni jati.

V letu 2005 je bilo pregledanih skupno 130 jat kokoši nesnic, od tega 23 vzrejnih jat in 107 odraslih jat. Salmonela je bila ugotovljena v skupno 8 jatah (6,15%) od tega v 1 vzrejni jati in v 7 odraslih jatah. *S. Enteritidis* je bila potrjena pri 6 jatah odraslih kokoši nesnic.

V letu 2006 je bilo pregledanih skupno 205 jat kokoši nesnic, od tega 40 vzrejnih in 165 odraslih jat. Salmonela je bila ugotovljena v treh odraslih jatah (1,46%). *S. Enteritidis* je bila potrjena pri eni jati. V raziskavi, ki je potekala v vseh državah članicah od 1.10.2004 do 30.9.2005 pa je bila prisotnost *Salmonella* spp. ugotovljena v 19,4% jat, prisotnost *S. enteritidis* oz. *S. typhimurium* pa je bila ugotovljena v 9,2% jatah kokoši nesnic.

V letu 2007 je bilo pregledanih skupno 246 jat kokoši nesnic, od tega 67 vzrejnih in 179 odraslih jat kokoši nesnic.

Salmonela je bila ugotovljena v 15 jatah kokoši nesnic (6,09%) od tega 4x v vzrejnih jatah (5,9%) in 11x v odraslih jatah (6,14%) kokoši nesnic.

S. Enteritidis je bila potrjena v 11 jatah kokoši nesnic, od tega v 2 vzrejnih (0,8%) in 9 odraslih jatah (3,65%) kokoši nesnic

V letu 2005 je bilo vzorčenih skupno 621 jat brojlerjev, od tega je bilo 7 jat pozitivnih na salmonelo (1,13%). *S. Enteritidis* je bila potrjena v 2 jatah. V bazični študiji (1.10.2005 - 30.9.2006) je bilo vzorčenih 332 jat brojlerjev. Od tega je bilo 11 jat pozitivnih na salmonelo (3,31%). *S. Enteritidis* je bila potrjena v 10 jatah, v eni jati pa *S. Infantis*.

V letu 2006 je bilo v okviru rednega monitoringa vzorčenih 1748 jat v obdobju 3 tednov pred zakolom. Od tega je bila salmonela izolirana v 9 jatah v (0,5%) od tega je bila *S. Enteritidis* izolirana v 6 jatah.

V letu 2007 je bilo v okviru rednega monitoringa vzorčenih 2491 jat v obdobju 3 tednov pred zakolom. Od tega je bila salmonela izolirana v 44 jatah v (1,76%) od tega je bila *S. Enteritidis* izolirana v 4 jatah, *S. Infantis* v 14 jatah, *S. Newport* v 4 jatah, *S. Saintpaul* v 19 jatah, *S. Derby* v 2 jatah in *S. Charites* v 1 jati pitovnih piščancev.

Na klavnici je bilo v letu 2007 vzorčenih tudi 339 klavnih serij – odvzeti so bili vzorci vratnih kož. Salmonela je bila ugotovljena v 4 vzorcih (1,17%). *S. Enteritidis* je bila izolirana v 3 vzorcih in *S. Infantis* v 1 vzorcu.

V letu 2006 je bila od skupno 80 pregledanih jat puranov, salmonela ugotovljena v 2 jatah in sicer v obeh jatah je bila izolirana *S. Infantis*. Poleg vzorčenja nosilcev dejavnosti je od 1.10.2006 do 31.9.2007 potekala temeljna študija razširjenosti salmonele v jatah puranov. V okviru študije je bilo pregledanih 137 odraslih jat puranov na 56 gospodarstvih. Od tega je bila salmonela izolirana v 29 jatah na 18 gospodarstvih. *S. Enteritidis* je bila izolirana v 3 jatah, *S. Typhimurium* v 1 jati, *S. Infantis* v 11 jatah in *S. Hadar* v 1 jati.

V letu 2007 so nosilci dejavnosti prostovoljno pregledali 121 jat puranov pred zakolom, salmonela je bila ugotovljena v 4 jatah in sicer v vseh primerih je bila izolirana *S. Infantis*.

V letu 2007 so bile vzorčene tudi vratne kože - 128 klavnih serij. Salmonela je bila ugotovljena v 3 vzorcih (2,34%). Izolirane so bile: *S. Coelin*, *S. Anatum* in *S. Infantis*, vsaka 1x.

1.2. The structure and organisation of the relevant competent authorities. Please refer to the information flow between bodies involved in the implementation of the control programme.

STRUKTURA IN ORGANIZACIJA PRISTOJNIH ORGANOV

Veterinarska uprava Republike Slovenije (VURS)

VURS je organ v sestavi Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano in je pristojni organ, za zagotavljanje skladnosti z veterinarsko zakonodajo in živilsko zakonodajo in za izvajanje uradnega veterinarskega nadzora v RS.

VURS opravlja upravne, strokovne in razvojne naloge ter naloge inšpekcijskega nadzora na področjih zdravstvenega varstva živali, varstva pred živalskimi kužnimi boleznimi, varstva prebivalstva pred zoonozami, zdravstvene ustreznosti surovih, živih in odpadkov živalskega izvora ter krme in vode za napajanje, varstva živali pred mučenjem, z veterinarsko stroko povezanega nadzora nad prometom z zdravili za uporabo v veterinarski

medicini in določanja doktrinarnih rešitev na ravni varne uporabe zdravil v veterinarski medicini, preventive pri razmnoževanju živali, veterinarskega izobraževanja in obveščanja prebivalstva ter varstva okolja in izpolnjevanja mednarodnih obveznosti na teh področjih.

VURS je pristojni organ za:

- izvajanje uradnega veterinarskega nadzora skladno z Uredbo 882/2004, da se zagotovi preverjanje skladnosti z zakonodajo o krmi in živilih ter s pravili o zdravstvenem varstvu živali in zaščiti živali;
- pripravo nacionalnih programov nadzora in njihovih sprememb skladno z Uredbo 2160/2003
- izvajanje rednih kontrol pri nosilcih dejavnosti, nadzor nad izvajanjem nacionalnega programa in za izvedbo uradnega vzorčenja v okviru nacionalnih programov nadzora
- zbiranje podatkov za ovrednotenje rezultatov ter letno pošiljanje teh podatkov in rezultatov Komisiji

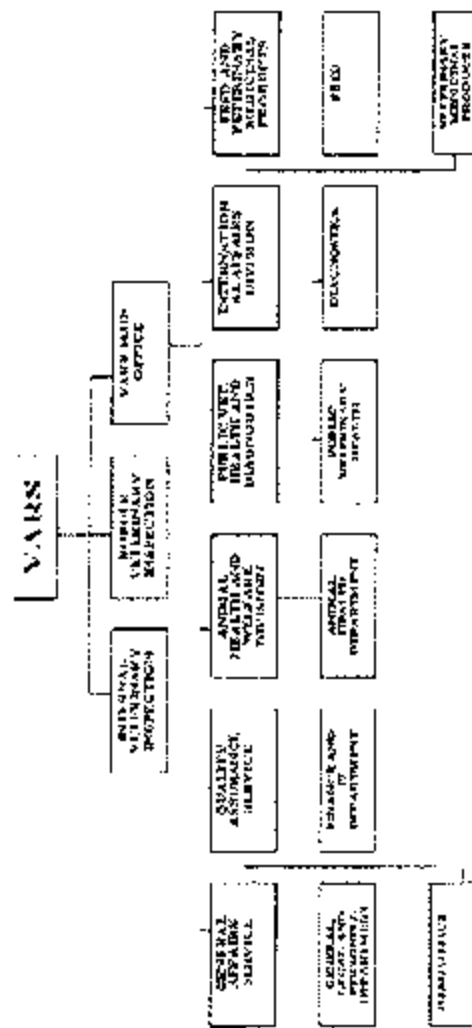
Struktura Veterinarske uprave RS

VURS sestavljajo:

- glavni urad,
 - deset območnih uradov
 - šest mejnih veterinarskih postaj.
- Veterinarsko upravo vodi Generalna direktorica Veterinarske uprave RS.

Shika 1: Organigram glavnega urada VURS

Slika 1

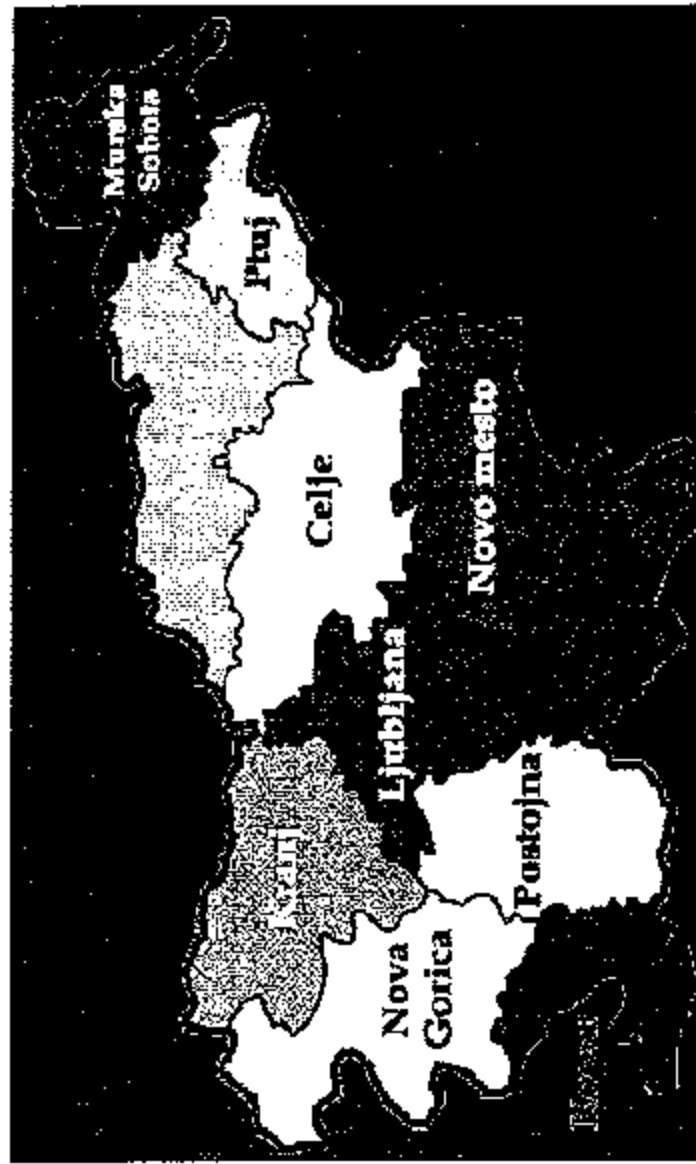

Notranja veterinarska inspekcija – OU VURS

V organizacijski enoti VURS »notranja veterinarska inspekcija« je deset območnih uradov. Območni uradi so krajevno pristojne enote VURS za izvajanje uradnega nadzora in upravnih nalog ter pokrivajo celotno območje Republike Slovenije. Notranjo veterinarsko inspekcijo vodi direktor notranje veterinarske inspekcije. Med drugim je odgovoren za vodenje, načrtovanje in koordiniranje dela območnih uradov, za organiziranje enotnega izvajanja predpisov, ki urejajo delovno področje notranje veterinarske inspekcije, za strokovni nadzor dela uradnih veterinarjev v območnih uradih ter načrtovanje akcij s področja dela organa ter poročanje o delu organa.

Območne urade vodijo direktorji območnih uradov, ki načrtujejo, organizirajo, usmerjajo in nadzorujejo opravljanje dela v območnih uradih. V območnih uradih neposredno izvajajo uradni nadzor ter upravne naloge uradni veterinarji, ki so organizirani na strokovnih področjih oddelkov za javno veterinarsko zdravstvo in zdravstveno varstvo ter zaščito živali.

Slika 2: Notranja Veterinarska inšpekcija- območni uradi (krajevna razmejitev pristojnosti)

Mejne veterinarske postaje

Sestavlja šest mejnih veterinarskih postaj (MVP) in sicer:

- MVP Gruškovje (cestni mejni prehod)
- MVP Jelšane (cestni mejni prehod)

- MVP Obrežje (cestni mejni prehod)
- MVP Koper (luški mejni prehod)
- MVP Bimik (letališki mejni prehod)
- MVP Dobova (železniški mejni prehod).

1.3. Approved laboratories where samples collected within the programme are analysed.

Laboratoriji, ki sodelujejo v nacionalnem programu nadzora

Preiskave vzorcev odvzetih v okviru izvajanja nacionalnega programa nadzora lahko opravljajo laboratoriji, ki so z odločbo VURS vpisani v seznam odobrenih laboratorijev, ki sodelujejo v nacionalnem programu nadzora salmonel. V seznam odobrenih laboratorijev, ki ga vodi glavni urad VURS je vpisanih 8 laboratorijev in Nacionalni referenčni laboratorij.

Laboratoriji, ki so vpisani v seznam odobrenih laboratorijev:

Nacionalni referenčni laboratorij NRI za salmonelo:

Univerza v Ljubljani, Veterinarska fakulteta, Nacionalni veterinarski inštitut Enota za diagnostiko kužnih in drugih boleznih Laboratorij za bakteriologijo in mikologijo
--

Nacionalni referenčni laboratorij je akreditiran skladno z SIST EN ISO/IEC 17025.

Ostali laboratoriji:

1	NVI Enota CELJE
----------	------------------------

2	NVI Enota MARIBOR
3	NVI Enota MURSKA SOBOTA
4	NVI Enota KRANJ
5	NVI Enota NOVA GORICA
6	NVI Enota NOVO MESTO
7	Mikrobiološki laboratorij PIVKA PERUTNINARSTVO d.d.
8	Mikrobiološki laboratorij PERUTNINA PTUJ d.d.

Laboratoriji, ki sodelujejo v programu nadzora za analizo vzorcev zaradi testiranja na prisotnost salmonel, izpolnjujejo zahteve iz člena 12. Uredbe ES št. 2160/2003 Evropskega parlamenta in Sveta o nadzoru salmonele in drugih opredeljenih povzročiteljih zoonoz, ki se prenašajo z živali.

Enote NVI Celje, Maribor, Murska Sobota, Kranj, Nova Gorica in Novo mesto so regionalne enote Univerza v Ljubljani, Veterinarska fakulteta, Nacionalni veterinarski inštitut (Vf, NVI) in so akreditirane skladno z SIST EN ISO/IEC 17025. Vse enote NVI so bile pregledane enkrat letno s strani Vf; NVI na notranjih presojah in s strani SA na zunanji presoji za pridobitev akreditacije.

Mikrobiološki laboratorij Pivka Perutinarstvo d.d. in Mikrobiološki laboratorij Perutnina Ptuj d.d. sta notranja laboratorija nosilcev dejavnosti reje perutnine. Oba laboratorija imata vpeljane in uporabljata sisteme zagotavljanja kakovosti. Nosilca dejavnosti Perutnina Ptuj d.d. in Pivka Perutinarstvo d.d. izpolnjujeta tudi zahteve standarda ISO 9001:2000. VURS je v sodelovanju s predstavnikom NRL opravila pregled obeh laboratorijev v letu 2007 in 2008.

NRL za salmonelo organizira MLPT za preiskave na salmonelo in sicer izolacija (deteckija) in biokemijska potrditev ter serotipizacija do serološke skupine (ne izvajajo je vsi laboratoriji). Sodelujejo bakteriološki laboratoriji Nacionalnega veterinarskega inštituta in laboratorij Pivka Perutinarstvo d.d. ter laboratorij Perutnina Ptuj d.d. V preiskavah sodelujejo vsi laboratoriji, vključeni v program nadzora za analizo vzorcev zaradi testiranja na prisotnost salmonel

1.4. Methods used in the examination of the samples in the framework of the control programme.

Preiskava vzorcev - vrsta diagnostičnih metod

Preiskava vzorcev se opravi v skladu z Uredbo Komisije 1168/2006/ES (3. točka priloge).

Serotipizacija se vedno opravi v nacionalnem referenčnem laboratoriju.

Metoda odkrivanja

Uporablja se metoda, ki jo predlaga referenčni laboratorij Skupnosti za salmonelo:

Vsi laboratoriji, ki opravljajo preiskave vzorcev odvzetih v okviru nacionalnega programa nadzora uporabljajo metodo opisano v Prilogi D ISO 6579 (2002); pri kateri se uporablja MSR-V kot edino sredstvo za selektivno obogatitveno gojišče.

Nekateri laboratoriji opravljajo tudi serotipizacijo do serološke skupine, vse serotipizacije do serovara pa opravlja NRL.

1.5. Official controls (including sampling schemes) at lead, flock and/or herd level.

1. URADNI NADZOR KRME

Uradni nadzor krme v RS izvajata Veterinarska uprava RS in Inšpektorat Republike Slovenije za kmetijstvo, gozdarstvo in hrano. Nadzor krme se izvaja na podlagi Programa nadzora in monitoringa krme, ki se pripravi za vsako leto posebej in je skupen za VURS in IRSKGHL.

Pristojnosti za izvajanje nadzora so razdeljene.

VURS opravlja nadzor vamosti krme v obratih nosilcev dejavnosti poslovanja s krmo, ki delujejo v katerikoli fazi proizvodnje, predelave, shranjevanja, prevoza ali distribucije krme, razen na nivoju primarne pridelave krme in poslov povezanih s primarno pridelavo.

VURS opravlja nadzor vamosti krme na sledečih kmetijskih gospodarstvih:

- kmetijskih gospodarstvih, ki so v registru obratov nosilcev dejavnosti poslovanja s krmo na OU VURS (proizvodnja krmnih mešanic z uporabo dodatkov/premiksov, ki vsebujejo zootehnične dodatke in proizvodnja medicirane krme)
- kmetijskih gospodarstvih, ki so v registru obratov nosilcev dejavnosti na področju krme, ki se vodi na MKGIP (proizvodnja krmnih mešanic za potrebe lastnega kmetijskega gospodarstva z uporabo krmnih dodatkov ali premiksov iz dodatkov, razen zootehničnih dodatkov)
- kmetijskih gospodarstvih, ki so registrirana pri VURS kot obrati na področju živih živalskega izvora (krmljenje rejnih živali samo z dokupljeno krmo).
- kmetijskih gospodarstvih, ki imajo dovoljenje za uporabo in skladiščenje RM/DCP/HB, iz seznama dovoljenj, ki se vodijo na OU.

- VURS izvaja nadzor nad prepovedjo uporabe predelanih živalskih proteinov na vseh kmetijskih gospodarstvih (register VURS ali MKGIP), IRSKGH nadzira:
- kakovost krme v prometu ter varnost in kakovost krme na kmetijskih gospodarstvih na nivoju primarne pridelave krme (register primarnih pridelovalcev krme).
- kmetijska gospodarstva, ki so v registru primarnih proizvajalcev krme (proizvodnja krmnih mešanic z uporabo dopolnilnih krmnih mešanice).
- IRSKGH nadzira tudi krmo, ki je GS oz. je sestavljena ali proizvedena iz GSO v vseh fazah proizvodnje, distribucije in uporabe z vidika varnosti in kakovosti.

Program nadzora in monitoringa krme vključuje inšpekcijske preglede nosilcev dejavnosti poslovanja s krmo kot tudi program vzorčenja krme.

Varnost krme ureja Pravilnik o pogojih za zagotavljanje varnosti krme (Uradni list RS, št. 101/06,70/07,10/09), ki določa zahteve v skladu z Direktivo 2002/32/ES o nezaželenih snoveh v živalski krmni. Razen tega, navedeni pravilnik nacionalno določa tudi mikrobiološke kriterije za krmo. Nosilci dejavnosti na področju krme, ki izvajajo dejavnost proizvodnje, morajo z letnimi načrti notranjih kontrol zagotavljati skladnost surovin in proizvodov z mikrobiološkimi kriteriji za krmo.

Načrt notranjih kontrol lahko vsebuje tudi kriterije za zagotavljanje varnosti krme, ki niso določeni s pravilnikom, temveč jih nosilec dejavnosti na področju krme določi na podlagi lastne ocene tveganja oziroma ocenjevanja, ki jo na zahtevo nosilca dejavnosti na področju krme pripravi strokovna institucija.

Načrt notranjih kontrol mora vsebovati ukrepe za zagotavljanje varnosti surovin in proizvodov (preverjanje kritičnih mest proizvodnega procesa, postopke jemanja vzorcev in pogostost jemanja vzorcev, vrsto in pogostost analiz in v primeru neskladnosti ukrepe, ki opredelijo nadaljnje ravnanje s surovinami in proizvodi ipd.).

Če nosilec dejavnosti pri izvajanju notranjih kontrol ugotovi, da krma ne izpolnjuje mikrobioloških kriterijev varnosti mora o tem nemudoma obvestiti pristojni območni urad Veterinarske uprave Republike Slovenije in ukrepati v skladu z 20. členom Uredbe (ES) 178/2002 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 28. januarja 2002 o določitvi splošnih načel in zahtevah živilske zakonodaje, ustanovitvi Evropske agencije za varnost hrane in postopkih, ki zadevajo varnost hrane (UL L št. 31 z dne 1. 2. 2002, str. 1, z vseni spremembami).

Proizvodov namenjenih za prebrano živali, ki ne izpolnjujejo mikrobioloških kriterijev za krmo se ne sme dajati na trg, uporabljati ali uvažati na teritorij EU.

Mikrobiološki kriteriji krme predpisani v Pravilniku o pogojih za zagotavljanje varnosti krme so določeni nacionalno:

Vista mikroorganizma	Krma	Število
Salmonele	Predelane živalske beljakovine in drugi predelani proizvodi, ki se lahko uporabljajo kot posamična krmila za prehrano živali, hrana za hišne živali in pasje žvečilke	0 v 25g (n=5, c=0, m=0, M=0)
Salmonele (serovari Salmonella Enteritidis, Salmonella Typhimurium, Salmonella Hadar, Salmonella Virchow in Salmonella Infantis)	Krmne mešanice za kokoši nesnice in maščine jate kokoši	0 v 25g
Salmonele (serovari Salmonella Enteritidis, Salmonella Typhimurium)	Krmne mešanice za brojlerje in purane	0 v 25g
Salmonele (serovar Salmonella Cholerae-suis)	Krmne mešanice za prašiče	0 v 25g

Uradno vzorčenje krme na prisotnost salmonel se izvaja v okviru Programa nadzora in monitoringa krme.

Na podlagi programa nadzora in monitoringa krme uradni veterinar pripravi za obrate nosilcev dejavnosti poslovanja s krmo, ki so v registru odobrenih in registriranih obratov nosilcev dejavnosti poslovanja s krmo na OU: VURS, program preiskav krme za tekoče leto.

V letu 2009 je v okviru uradnega vzorčenja predviden odvzem 90 vzorcev krme na salmonelo:

- odobreni proizvajalci krme: 20 vzorcev
- kmetijska gospodarstva: 30 vzorcev
- odobreni nosilci dejavnosti poslovanja s krmo - dajanje na trg in registrirani nosilci dejavnosti poslovanja s krmo: 30 vzorcev
- uvožene pošiljke: 10 vzorcev

Vzorčenje opravijo uradni veterinarji območnih uradov VURS.

II. URADNI NADZOR V JATAH KOKOŠI NESNIC

- **Uradno vzorčenje se opravi:**
 - v eni jati letno na gospodarstvu, ki ima vsaj 1000 kokoši. Omenjeno vzorčenje lahko nadomesti vzorčenje nosilca dejavnosti,
 - v starosti 24 +/- 2 tednov pri jatah nesnic v zgradbah, kjer je bila salmonela odkrita v prejšnji jati,
 - v vsakem primeru suma na okužbo s *Salmonella* Enteritidis ali *Salmonella* Typhimurium kot rezultat epidemiološke preiskave izbruha bolezni, ki se prenaša z živili,
 - pri vseh drugih jatah nesnic na gospodarstvu, če je bila odkrita *Salmonella* Enteritidis ali *Salmonella* Typhimurium v eni jati nesnic na gospodarstvu,
 - pri jatah nesnic v starosti 24 +/- 2 tednov, v zgradbi, kjer v prejšnji jati ni bila odkrita prisotnost serovarov *Salmonella* Enteritidis in *Salmonella* Typhimurium, vendar so bile odkrite profimikrobne snovi ali zaviralni učink bakterijske rasti,
 - v vseh ostalih primerih, ko uradni veterinar meni, da je to primerno.

Uradno vzorčenje opravijo uradni veterinarji.

Vrsta vzorca

Vzorčenje v odraslih jatah kokoši nesnic

Za bakteriološko analizo se odvzamejo naslednji vzorci .

	VRSTA VZORCA
Vzorčenje na pobudo nosilca dejavnosti	<ul style="list-style-type: none"> • 2x150g fecesa ali • 2 para brisov obutve - vpojnih prevlek za obuvala
Uradno rutinsko vzorčenje	<ul style="list-style-type: none"> • 2x150g fecesa ali • 2 para brisov obutve - vpojnih prevlek za

	obuvala <ul style="list-style-type: none"> • vzorec 100g prahu ali dodaten bris obtute oz. 150g fecesa
--	---

V skladu s pravilnikom o monitoringu in nadzoru salmonel¹ se uradno vzorčenje v jatah kokoši nesnic izvede v naslednjih primerih oz. na naslednji način:

(1) Uradno vzorčenje odraslih jat nesnic se izvaja v skladu s točko 2.1. Priloge Uredbe 1168/2006/ES. Uradno vzorčenje jat nesnic se opravi tudi v primerih, predpisanih s tem pravilnikom (pravilnik o monitoringu in nadzoru salmonel).

(2) Uradno vzorčenje iz točk 2.1.(a), (b), (d) in (e) Priloge Uredbe 1168/2006/ES se opravi na način, določen v točki 2.2. iste priloge. Za preiskavo se vzorce fecesa oziroma vzorce obuvaj lahko združi v en zbirni vzorec, za vzorec prahu pa se preiskava opravi posebej. V primeru, ko se namesto prahu odzame dodaten vzorec fecesa, se za ta vzorec opravi preiskava posebej.

(3) Uradno vzorčenje iz točke 2.1.(c) Priloge Uredbe 1168/2006/ES in uradno potrditveno vzorčenje se opravi na način, določen v točki 4(b)(i) Dela D Priloge II Uredbe 2160/2003/ES. Preiskava se opravi ločeno za vsak vzorec.

(4) Usmrtitev živali za bakteriološko preiskavo vzorcev iz točke 4(b)(ii) mora zagotoviti nosilec dejavnosti. Usmrtitev živali se opravi v skladu s predpisi, ki urejajo zaščito živali.

(5) Uradno potrditveno vzorčenje opravi uradni veterinar v vzrejni ali odrasli jati kokoši nesnic v primeru, ko so bile izolirane salmonelle v enem oziroma več vzorcih fecesa, odvzetih na gospodarstvu pri izvajanju načrta spremljanja in nadzora nosilca dejavnosti.

(6) V primeru uradnega vzorčenja jat kokoši nesnic iz točk 2.1.(b), (c) in (d) Priloge Uredbe 1168/2006/ES, se za odkrivanje zaviralnega učinka bakterijske rasti oziroma protimikrobnih snovi odvzame naključni vzorec najmanj petih kokoši iz vsakega hleva, kjer so se kokoši zadrževale, ali najmanj 12 jajc.

(7) Dodatno vzorčenje za odkrivanje zaviralnega učinka bakterijske rasti oziroma protimikrobnih snovi se opravi tudi:

- kadar se izvaja v jati uradno potrditveno vzorčenje;
- kadar uradni veterinar meni, da je to potrebno, da se ugotovi, da na rezultate preiskav na salmonelle ni vplivala uporaba protimikrobnih sredstev.

¹Nov Pravilnik o monitoringu in nadzoru salmonel je trenutno v postopku sprejetanja.

1.6. Measures taken by the competent authorities with regard to animals or products in which the presence of Salmonella spp. have been detected, in particular to protect public health; and any preventive measures taken, such as vaccination.

PREDPISANI UKREPI ZA JATE KOKOŠI NESNIC

Ukrepi v primeru suma – sumljiva jata

Poleg odvzema uradnih vzorcev uradni veterinar na sumljivem gospodarstvu odredi naslednje ukrepe:

- Prepoved gibanja in odtujitve živali iz sumljive jate;
- Prepoved izdaje zdravstvenih spričeval za živali iz sumljive jate;
- Prepoved trgovanja in prometa z jajci iz sumljive jate, razen če se z njimi ravna po postopku, kot velja za jajca, ki jih znesejo kokoši v pozitivni jati.
- V primeru več jat omejitev gibanja oseb, ki prihajajo v stik z živalmi iz sumljive jate;
- Preiskava krme na gospodarstvu na prisotnost salmonel;
- Epizootiološka poizvedba;

Vendar pa se lahko sumljiva jata po opravljenem uradnem potrditvenem vzorčenju odpremi v zakol v klavnico oziroma se usmrti in uniči pod veterinarskim nadzorom pod pogoji, ki veljajo za zakol kokoši iz pozitivne jate.

Zgoraj navedeni ukrepi ostanejo v veljavi, do pridobitve rezultatov potrditvenega uradnega vzorčenja.

Ukrepi v primeru potrditve – pozitivna jata

(1) Po potrditvi serovarov *Salmonella Enteritidis* oziroma *Salmonella Typhimurium* v jati kokoši nesnic, mora nosilec dejavnosti v skladu z lastnim načrtom za monitoring in nadzor zagotoviti izvedbo naslednjih ukrepov:

- 1. nobena kokoš iz jate, v kateri so bile ugotovljene salmonеле, ne sme zapustiti gospodarstva, razen v primeru zakola v klavnici oziroma usmrtitve in uničenja pod uradnim veterinarskim nadzorom, pri čemer:
 - mora biti zakol izveden kot zadnja serija klavnega procesa v proizvodnem dnevu, na način, ki omeji možnost širjenja salmonel na najmanjšo možno mero, v skladu s predpisi, ki urejajo higieno živil;
 - proizvodi, pridobljeni iz take perutnine, se lahko dajo na trg oziroma v promet, če so bili obdelani po postopku, ki zanesljivo uniči salmonеле, oziroma se jih odstrani in uporabi v skladu s predpisi, ki urejajo ravnanje z živalskimi stranskimi proizvodi. Celoten postopek se izvaja pod nadzorom uradnega veterinarja;

- usmrtilcev in uničenjce morata biti izvedena v skladu s predpisi, ki urejajo ravnanje z živalskimi stranskimi proizvodi;
- 2. jajca, ki jih znesejo kokoši v pozitivni jati, se lahko:
 - pod uradnim veterinarskim nadzorom dostavijo v odobreni obrat za proizvodnjo oziroma obdelavo jajčnih izdelkov, kjer se mora zagotoviti obdelava, ki zagotavlja zanesljivo uničenje salmonel. Jajca, ki se pošiljajo v obrat za proizvodnjo in predelavo jajčnih izdelkov, morajo biti pred oddajo embalarana in pakirana na način, ki onemogoča odvzem posameznih jaje iz paketa. Paketi morajo biti označeni z oznako »PROIZVODI POZITIVNE JATE« – OBVEZNA PREDPISANA OBDELAVA ali
 - odstranijo in obdelajo v skladu s predpisi, ki urejajo ravnanje z živalskimi stranskimi proizvodi;
- 3. po odstranitvi oziroma odpremi jate, v kateri so bile ugotovljene salmonelle, se odstrani gnoj oziroma nastil v skladu s predpisi, ki urejajo ravnanje z živalskimi stranskimi proizvodi, in izvede temeljito čiščenje ter razkuževanje;
- 4. pred ponovno naselitvijo se mora izvesti bakteriološka kontrola učinkovitosti čiščenja in razkuževanja hleva katere rezultat mora biti negativen.

(2) V primeru potrditve drugih serovarov salmonel, nosilec dejavnosti izvede ukrepe, določene v lastnem načrtu za monitoring in nadzor.

V primeru odpreme kokoši nesnic pri katerih je odkrita prisotnost serovarov *Salmonella* Enteritidis in/ali *Salmonella* Typhimurium, v odobreno klavnico na območju RS mora perutnino v zakol spremljati veterinarska napotnica. Na veterinarski napotnici mora biti navedeno besedilo »v jati ugotovljene salmonelle« in navedena vrsta »serovara«. Veterinarska napotnica je dokument, ki ga izda veterinar veterinarske organizacije s koncesijo v primeru, ko gre za zakol živali, ki niso zdrave.

Program cepljenja

Cepljenje v Sloveniji ni obvezno. Nosilci dejavnosti lahko v svojih programih nadzora kot dodatni ukrep za povečanje odpornosti vključijo cepljenje. V ta namen se lahko uporabi cepivo, ki ima dovoljenje za promet v RS. Živa cepiva se lahko uporabijo, če proizvajalec cepiva zagotovi ustrezne bakteriološke metode za razlikovanje med divjimi sevi salmonel in sevi cepiva.

Cepiva se lahko uporabljajo le v primeru, če je izkazana varnost uporabe in če so cepiva odobrena v ta namen v skladu z Direktivo 2001/82/ES.

Vakcine, ki so na seznamu zdravil za uporabo v veterinarski medicini v R. Sloveniji zoper *Salmonelo* enteritidis:

Ime vakcine	Proizvajalec vakcine	Vrsta vakcine
AVIPRO SALMONELLA VAC E	I. Ohmann	Živa vakcina

NOBILIS SALUNVACT	Intervet	Inaktivirana vakcina
POULVAC SE	Fort Dodge	Inaktivirana vakcina

1.7. National legislation relevant to the implementation of the control programmes, including any national provisions concerning the activities set out in the national control programme.

NACIONALNA ZAKONODAJA

1. Zakon o veterinarskih merilih skladnosti (Ur.l. RS, št. 93/05)
2. Zakon o veterinarstvu (Ur.l. RS, št. 31/01, 45/04, 93/05)
2. Pravilnik o določitvi pristojnih organov in programu nadzora salmonele in drugih opredeljenih povzročiteljev zoonoz (Ur.l. RS, št. 67/2004)
3. Pravilnik o monitoringu in nadzoru salmonel (Ur.l. RS, št. 25/06, 14/07, 122/07)
4. Pravilnik o pogojih za zagotavljanje varnosti krme (Uradni list RS, št. 101/06)
5. Pravilnik o veterinarskih pogojih za trgovanje s perutnino, enodnevniimi piščanci in valilnimi jajci na teritoriju Evropske unije (Ur.l. RS, št. 5/2004)
6. Pravilnik o odškodninah na področju veterinarstva (Ur.l. RS, št. 105/2007)

V skladu s slovenskim pravnim redom so Uredbe Evropskega Parlamenta in Sveta in Uredbe Komisije neposredno uporabljive in jih ni potrebno prenesti v nacionalno zakonodajo, razen v delu, kjer je potrebno posamezne določbe uredbe natančneje opredeliti.

Povezava z EU zakonodajo:

- Pravilnik o določitvi pristojnih organov in programu nadzora salmonele in drugih opredeljenih povzročiteljev zoonoz (Ur.l. RS, št. 67/2004).

Ta pravilnik določa podrobnejše pogoje za izvajanje Uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o nadzoru salmonele in drugih opredeljenih povzročiteljev zoonoz, ki se prenašajo z živali št. 2160/2003/ES z vsemi spremembami.

- Pravilnik o monitoringu in nadzoru salmonel (Ur.l. RS, št. 25/06, 14/07, 122/07)

S tem pravilnikom se določajo metode monitoringa in nadzora salmonele v matičnih jatah kokoši, jatah kokoši nesnic in jatah brojlerjev v skladu s 2003/99/ES z dne 17. novembra 2003 o spremljanju zoonoz in povzročiteljev zoonoz in za izvedbo:

- Uredbe (ES) 2160/2003 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. novembra 2003 o nadzoru salmonel in drugih opredeljenih povzročiteljev zoonoz, ki se prenašajo z živali (UL L št. 325 z dne 12. 12. 2003, str. 1), zadnjič spremenjene z Uredbo Komisije (ES) št. 1237/2007 z dne 23. oktobra 2007 o spremembi Uredbe (ES) št. 2160/2003 Evropskega parlamenta in Sveta ter Odločbe 2006/696/ES v zvezi z dajanjem na trg jaje iz jat kokoši nesnic, ki so okužene s salmonelo (UL L št. 280 z dne 24. 10. 2007, str. 5), (v nadaljnjem besedilu: Uredba 2160/2003/ES);
 - Uredbe Komisije (ES) št. 1003/2005 z dne 30. junija 2005 o izvajanju Uredbe (ES) št. 2160/2003 glede cilja Skupnosti za zmanjšanje razširjenosti nekaterih serotipov salmonel v matičnih jatah Gallus gallus in o spremembi Uredbe (ES) št. 2160/2003 (UL L št. 170 z dne 1. 7. 2005, str. 12), zadnjič spremenjene z Uredbo Komisije (ES) št. 1177/2006 z dne 1. avgusta 2006 o izvajanju Uredbe (ES) št. 2160/2003 Evropskega parlamenta in Sveta glede zahtev za uporabo posebnih metod nadzora v okviru nacionalnih programov za nadzor salmonel pri perutnini (UL L št. 212 z dne 2. 8. 2006, str. 3), (v nadaljnjem besedilu: Uredba 1003/2005/ES);
 - Uredbe Komisije (ES) št. 1177/2006 z dne 1. avgusta 2006 o izvajanju Uredbe (ES) št. 2160/2003 Evropskega parlamenta in Sveta glede zahtev za uporabo posebnih metod nadzora v okviru nacionalnih programov za nadzor salmonel pri perutnini (UL L št. 212 z dne 2. 8. 2006, str. 3); v nadaljnjem besedilu: Uredba 1177/2006/ES);
 - Uredbe Komisije (ES) št. 1168/2006 z dne 31. julija 2006 o izvajanju Uredbe (ES) št. 2160/2003 glede cilja Skupnosti za zmanjšanje razširjenosti nekaterih serotipov salmonel pri kokoših nesnicah vrste Gallus gallus in o spremembi Uredbe (ES) št. 1003/2005 (UL L št. 211 z dne 1. 8. 2006, str. 4; v nadaljnjem besedilu: Uredba 1168/2006/ES).
 - Pravilnik o pogojih za zagotavljanje varnosti krme (Uradni list RS, št. 10/06, 70/07, 10/09),
 - S tem pravilnikom se zagotavljanja varnosti krme določene v Direktivi 2002/32/ES o nezaželenih snoveh v živalski krmi.
 - Pravilnik o veterinarskih pogojih za trgovanje s perutnino, enodnevnimi piščanci in valilnimi jajci na teritoriju Evropske unije (Ur.L.RS, št. 5/2004)
- Ta pravilnik vsebinsko povzema Direktive Sveta 90/539/EGS o pogojih zdravstvenega stanja živali, ki veljajo znotraj Skupnosti za trgovanje s perutnino in valilnimi jajci ter za njihov uvoz iz tretjih držav.

1.8. Any financial assistance provided to food and feed businesses in the context of the national control programme

V okviru nacionalnega programa nadzora za zmanjšanje razširjenosti salmonel v jatah kokoši nesnic v letu 2008 in 2009 ni bila predvidena nobena finančne pomoči nosilec dejavnosti.

Od leta 2010 se predvideva finančna pomoč za izločene živali v primeru ugotovitve prisotnosti serovarov Salmonella Enteritidis oziroma Salmonella Typhimurium v odraslih jatah kokoši.

Odskodnine se bodo izplačevale v skladu s predpisom, ki ureja odškodnine na področju veterinarstva.

2. Concerning food and feed businesses covered by the programme

Program je pripravljen na osnovi zahtev, predpisanih v zakonodaji skupnosti in nacionalni zakonodaji. Obveza nosilcev dejavnosti je, da predpisane zahteve izpolnjujejo.

2.1. The structure of the production of the given species and products thereof

a) Struktura proizvodnje matičnih jat

V R. Sloveniji je 1 večje podjetje katerega dejavnost obsega celotno proizvodnjo vrigo za konzumna jajca: vzreja oziroma reja matične jate kokoši nesnic, valinica, vzreja oziroma reja kokoši nesnic, pakirni cenuri za jajca.

Z rejo matičnih jat- linija za konzumna jajca- se v manjšem obsegu ukvarja tudi ena visokošolska in raziskovalna ustanova, katere proizvodnja je prvenstveno namenjena raziskovalni dejavnosti in izobraževanju.

Vse reje matičnih jat – jajčna linija- so na območju OU VURS Ljubljana

Struktura nosilcev dejavnosti matičnih jat-jajčna linija- 1. januar 2009

Nosilec dejavnosti	Vrsta	Število hlevov	Število gojnih hlevov	Število živali
Jata Emona- Farma Dimovo	Odrasle jate	2	2	17.200
Jata Emona- Farma Zalog	Vzrejne jate	2	0	0
Biotehniška fakulteta- Krimperk	Odrasle jate	3	3	4.400
Biotehniška fakulteta - Rodica	Vzrejne jate	1	0	0

b) Registrirana gospodarstva za rejo kokoši nesnic so razporejena po celotnem območju R. Slovenije.

Nekatera registrirana gospodarstva za rejo kokoši nesnic so organizacijsko vezana na posamezne kmetijske zadruge, ki so organizatorji reje. Druga registrirana gospodarstva za rejo kokoši nesnic pa delujejo popolnoma samostojno.

Registered establishment – primary production - egg production establishment:

RO VARS	No of holdings	No. Of houses	Flocks
Celje	28	41	41
Murska Sobota	11	13	13
Novo Mesto	10	10	9
Postojna	4	4	4
Ljubljana	11	31	25
Kranj	14	14	14
Ptuj	8	8	8
Nova Gorica	5	5	5
Maribor	12	13	13
Koper	0	0	0
Total	103	139	132

*podatki marec 2009

2.2. The structure of the production of feed.

V letu 2007 je bilo v registriranih Veterinarske uprave RS vpisano 91 odobrenih oziroma registriranih proizvajalcev krme. Proizvodnja krme za perutnino se je v letu 2007 opravljala v 19 obratih.

Število registriranih in odobrenih proizvajalcev krme po dejavnosti v letu 2008;

Število obratov	Dejavnost														
	P1	P2	P3	P4	P5	1A-1	1A-2	1A-3	1A-4	1B-1	1B-2	1C-1	1C-2	2M1	2M2
82	12	5	3	1	4	0	0	18	10	8	16	12	2	7	2

- P1 - Proizvodnja posamičnih krmil
 - P2 - Proizvodnja krmnih mešanic (razen mediciranih krmnih mešanic in krmnih mešanic, ki vsebujejo dodatke ali premikse iz dodatkov, ki so navedeni v 3. poglavju Priloge IV Uredbe 183/2005/ES)
 - P3 - Proizvodnja Krmnih dodatkov, ki niso navedeni v prvem delu poglavja Priloge IV Uredbe 183/2005/ES)
 - P4 - Proizvodnja Premiksov (razen premiksov iz dodatkov, ki so navedeni v 2. poglavju Priloge IV Uredbe 183/2005/ES)
 - P5 - Proizvodnja beljakovinskih proizvodov (razen proizvodov, ki so navedeni v drugem delu 1. poglavja Priloge IV Uredbe 183/2005/ES)
 - 1A-1 - Proizvodnja krmnih dodatkov, ki so navedeni v prvem delu 1. poglavja Priloge IV Uredbe 183/2005/ES
 - 1A-2 - Proizvodnja beljakovinskih proizvodov, ki so navedeni v prvem delu 1. poglavja Priloge IV Uredbe 183/2005/ES
 - 1A-3 - Dajanje na trg krmnih dodatkov, ki so navedeni v prvem delu 1. poglavja Priloge IV Uredbe 183/2005/ES
 - 1A-4 - Dajanje na trg beljakovinskih proizvodov, ki so navedeni v drugem delu 1. poglavja Priloge IV Uredbe 183/2005/ES
 - 1B-1 - Proizvodnja premiksov iz dodatkov, ki so navedeni v 2. poglavju Priloge IV Uredbe 183/2005/ES
 - 1B-2 - Dajanje na trg premiksov iz dodatkov, ki so navedeni v 2. poglavju Priloge IV Uredbe 183/2005/ES
 - 1C-1 - Proizvodnja krmnih mešanic, ki vsebujejo dodatke ali premikse iz dodatkov, ki so navedeni v 3. poglavju Priloge IV Uredbe 183/2005/ES, za dajanje na trg
 - 1C-2 - Proizvodnja krmnih mešanic za potrebe lastnega kmetijskega gospodarstva, ki vsebujejo dodatke ali premikse iz dodatkov, ki so navedeni v 3. poglavju Priloge IV Uredbe 183/2005/ES
 - 2M1 - Proizvodnja mediciranih krmnih mešanic
 - 2M2 - Proizvodnja mediciranih krmnih mešanic za potrebe lastnega kmetijskega gospodarstva
- 2.3. Relevant guidelines for good animal husbandry practices or other guidelines (mandatory or voluntary) on biosecurity measures defining at least:**
- hygiene management at farms: obveznih ali prostovoljnih smernic ni.
 - measures to prevent incoming infections carried by animals, feed, drinking water, people working at farms: Slovensko združenje proizvajalcev krme je povzelo FEI/FAC smernice. FEI/FAC – evropsko združenje proizvajalcev krmil Direktorat za varno hrano, ki deluje znotraj Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano RS je pripravil in na spletu objavil "Smernice za uporabo krmnih dodatkov".
 - hygiene in transporting animals to and from farms: obveznih ali prostovoljnih smernic ni.
- Nekateri nosilci dejavnosti imajo izdelana svoja lastna navodila, ki delno ali pa v celoti pokrivajo zgoraj navedena področja.

2.4. Routine veterinary supervision of farms.

Uradni nadzor nad izvajanjem monitoringa in nadzora salmonel

Uradni nadzor nad izvajanjem monitoringa in nadzora salmonel v jatah kokoši nesnic izvajajo uradni veterinarji.

Uradni nadzor izvajajo uradni veterinarji na naslednji način: Najmanj enkrat letno se na vsakem gospodarstvu zaradi preverjanja skladnosti z zakonodajo izvede fizični pregled jat, pregled nastanitvenih pogojev, pregled načrta za monitoring in nadzor evidenc.

Ostali uradni pregledi na gospodarstvih

Vsako pošiljko žive perutnine, namenjene v zakol v odobreno klavnico, na gospodarstvu izvora pregleda uradni veterinar. Uradni veterinar opravi ante mortem pregled v skladu z zahtevami iz Uredbe 854/2004/ES o določitvi posebnih predpisov za organizacijo uradnega nadzora proizvodov živalskega izvora, namenjenih za prehrano ljudi. Vsako pošiljko spremlja v klavnico predpisano zdravstveno spričevalo, ki ga izda uradni veterinar.

V primeru pozitivnih jat mora perutnino v zakol spremljati veterinarska napotnica, ki jo izda veterinar veterinarske organizacije s koncesijo.

Poleg zgoraj navedenih pregledov na gospodarstvih, ki jih opravljajo uradni veterinarji, Zakon o veterinarskih merilih skladnosti (Uradni list RS, št. 136/06) določa tudi redne uradne veterinarske preglede, ki jih opravljajo veterinarji veterinarskih organizacij s koncesijo.

Pravilnik o izvajanju rednih uradnih veterinarskih pregledov na gospodarstvih (Uradni list RS, št. 23/06) določa, da je obvezno:

Na vseh gospodarstvih, ki redijo domače parkljarje, kopitarje, perutnino, lagomorfe in gojčno divjad, ki je namenjena prometu oz. trgovanju ali proizvodnji živil se opravijo redni (1x letno) uradni pregledi gospodarstev.

Pri pregledu se preveri:

- kategorije in število živali na gospodarstvu,
- dnevnik veterinarskih posegov,
- register živali na gospodarstvu in predpisane označitve živali (označitev ne velja za perutnino),
- izpolnjevanje zahtev za zaščito rejnih živali,
- zdravstveno stanje živali na gospodarstvu

Ugotovitve o opravljenem veterinarskem pregledu se vnese v aplikacijo VOLOS (Sistem za identifikacijo in registracijo domačih živali).

2.5. Registration of farms.

Evidenca obratov – nosilcev dejavnosti reje kokoši nesnic za pridelavo konzumnih jajc.

Evidenco nosilcev dejavnosti- reje kokoši nesnic vodi Veterinarska uprava RS.

Pravilnik o obratih na področju živil živalskega izvora (U.I.R.S, št.51/06, 66/07) določa postopek registracije obratov.

Med obrate za katere se v skladu z navedenim pravilnikom zahteva registracija sodijo tudi obrati za pridelavo konzumnih jajc.

Registracija ni potrebna le za tiste obrate, ki dobavljajo manjše količine primarnih živil neposredno končnemu potrošniku na mestu pridelave.

Obrati za pridelavo konzumnih jajc za katere se zahteva registracija morajo izpolnjevati zahteve za primarno proizvodnjo, določene v Uredbi 852/2004/ES o higieni živil.

2.6. Record-keeping at farms.

2.6.1. Evidence nosilcev dejavnosti

Dnevnik veterinarskih posegov je evidenca, ki se vodi na gospodarstvu na katerem se redijo rejne živali in v katero se vpisujejo podatki o posegih in zdravljenju živali ter navodila veterinarja.

Nosilec dejavnosti mora voditi tudi evidenco o odvzemu vzorcev in rezultatih preiskav vzorcev odvzetih za namen spremljanja salmonel v jatah kokoši nesnic.

Nosilci dejavnosti morajo voditi tudi evidenco (za primarno proizvodnjo) v skladu z Uredbo 852/2004/ES o higieni živil.

2.7. Documents to accompany animals when dispatched.

Dokumenti, ki morajo obvezno spremljati žive živali pri premikih:

- **Zdravstveno spričevalo za žive živali, prepeljane iz gospodarstva v klančnice.**

Po prijavi odpreme žive perutnine v klavnico, opravi uradni veterinar na gospodarstvu ante mortem pregled v skladu z zahtevami iz Uredbe 854/2004/ES in izda predpisano zdravstveno spričevalo za žive živali, prepoljane iz gospodarstva v klavnico:

- Intra Trade spričevalo:

Po prijavi odpreme žive perutnine v drugo državo članico, uradni veterinar na gospodarstvu preveri ali živa perutnina izpolnjuje zahteve iz Direktive 90/539/EGS o pogojih zdravstvenega stanja živali, ki veljajo znotraj skupnosti za trgovanje s perutnino in validnimi jajci ter za njihov uvoz iz tretjih držav. V primeru izpolnjevanja predpisanih pogojev uradni veterinar izda Intra Trade spričevalo in trgovanje vnese v aplikacijo TRACES.

- Veterinarsko spričevalo za izvoz v tretje države:

Po prijavi odpreme žive perutnine v tretje države, uradni veterinar na gospodarstvu preveri ali živa perutnina izpolnjuje pogoje za izvoz v namembno tretjo državo in v primeru izpolnjevanja pogojev izda veterinarsko spričevalo.

- Veterinarsko spričevalo za uvoz iz tretje države:

V primeru uvoza žive perutnine iz tretjih držav je uradni veterinar v namembnem kraju o pošiljki obveščen preko sistema TRACES. Obvesti ga mejna veterinarska postaja na kateri je bil opravljen uvoz pošiljke. Na mestu razkladanja žive perutnine lahko uradni veterinar opravi dodatni pregled, če sumi na morebitne nepravilnosti.

2.8. Other relevant measures to ensure the traceability of animals.

Dругih predpisanih zahtev trenutno ni.

Part B

1. Identification of the programme

Member State: Slovenia

Disease : infection of animals with zoonotic *Salmonella* spp

Animal population covered by the control programme: jate kokoši nesnic

Year/s of implementation: 2010

Reference of this document: 5440-2/2009/1

Contact (name, phone, fax, e-mail): MAJJA BAJT
PHONE: +386 1 300 13 51
FAX: +386 1 300 13 56
E-mail: maja.bajt@gov.si

Date sent to the Commission: 30/04/2009

2. Historical data on the epidemiological evolution of zoonotic salmonellosis specified in paragraph 1:

Spremljanje in nadzor salmonel v preteklosti

A. V času od 1999 do 2004 se je spremljanje izvajalo v skladu z nacionalno zakonodajo - Navodila o ukrepih za ugotavljanje, preprečevanje in zatiranje salmoneloze. (Ur.LRS št. 82/99 in 71/2000).

A concise description is given with data on the target population (species, number of flocks/herds and animals present and under the programme), the main measures (testing, testing and slaughter, testing and killing, qualification of flocks/herds and animals, vaccination ...) and the main results (incidence, prevalence, qualification of flocks/herds and animals). The information is given according distinct periods if the measures were substantially modified. The information is documented by relevant summary epidemiological tables, graphs or maps.

B. Zaradi uskladitve s pravnim redom EU in enotnega izvajanja nazora nad salmonelami na področju celotne skupnosti se je v letu 2004 monitoring izvajal v skladu z nacionalno zakonodajo, ki je bila usklajena z evropsko zakonodajo – Pravilnik o monitoringu zoonoz in njihovih povzročiteljev v vzrejenih jatah kokoši nesnic (Ur.LRS št. 28/2004 in 67/2004). Navedeni pravilnik povzema Direktivo Sveta 92/117/EGS z dne 17. decembra 1992 o ukrepih za zaščito pred določenimi zoonozami ter nekaterimi povzročitelji zoonoz pri živalih in proizvodnih živalskega izvora, zato da se preprečijo izbruhni okužb, ki se prenašajo s hrano, in zastrupitve.

C. Od leta 2006 se monitoring in nadzor opravlja skladno s Pravilnikom o monitoringu in nadzoru salmonel (Ur.LRS št. 25/06, 14/07 in 122/07). Navedeni pravilnik je določa zahteve oz. izvedbo postopkov iz: Direktive 2003/99/ES, Uredbe 2160/2003/ES, Uredbe 1003/2005/ES, Uredbe 1177/2006/ES in Uredbe 1168/2006/ES.

Do konca leta 2007 je bilo v primeru ugotovitve serovarov *Salmonella Enteritidis*, *Salmonella Typhimurium*, *Salmonella Infantis*, *Salmonella Virchow* in *Salmonella Infantis* v jatah kokoši nesnic dovoljeno zdravljenje pod naslednjimi pogoji:

V primeru zdravljenja jat kokoši nesnic mora nosilec dejavnosti v skladu z lastnimi načrtom za monitoring in nadzor zagotoviti izvedbo naslednjih ukrepov:

1. nobena kokoš iz jate, v kateri so bile ugotovljene salmonеле, ne sme zapustiti gospodarstva,
 2. premestitev zdravljenе jate v očiščen in razkužen hlev na istem gospodarstvu, v primeru, da nosilec dejavnosti nima možnosti premestitve jate, mora z ostalimi ukrepi za sanacijo reje zagotoviti vzdrževanje higienskih razmer v objektu. V objektu se morajo odvzeti vzorci iz okolja za ugotovitev prisotnosti salmonel;
 3. jajca, ki jih znesejo kokoši v pozitivni jati, se:
 - po izteku karenčne dobe pod uradnim veterinarskim nadzorom dostavijo v odobreni obrat za proizvodnjo oziroma obdelavo jajčnih izdelkov, kjer se mora zagotoviti obdelava, ki zagotavlja zanesljivo uničenje salmonel. Jajca, ki se pošiljajo v obrat za proizvodnjo in predelavo jajčnih izdelkov, morajo biti pred oddajo embalirana in pakirana na način, ki onemogoča odvzem posameznih jajc iz paketa. Paketi morajo biti označeni z oznako »PROIZVOD POZITIVNE JATE – OBVEZNA PREDPIŠANA OBDELAVA«, ali
 - uničijo na kraju samem oziroma obdelajo v skladu s predpisi, ki urejajo ravnanje z živalskimi stranskimi proizvodi;
 4. po končanem zdravljenju odvzem vzorcev; prvo vzorčenje se izvede sedmi dan po končanem zdravljenju oziroma po izteku karence, če je ta daljša kot sedem dni, drugo vzorčenje pa štirinajsti dan po končanem zdravljenju oziroma po izteku dvakratne karenčne dobe, če je ta daljša kot sedem dni.
- (4) Ukrepi iz prejšnje točke se prenehajo izvajati, ko so rezultati bakterioloških preiskav prvega in drugega vzorčenja negativni.
- (5) V primeru potrditve drugih serovarov salmonel, nosilec dejavnosti izvede ukrepe, določene v jasnem načrtu za monitoring in nadzor.

Z pričetkom veljavnosti Uredbe 1177/2006/ES in spremembo Pravilnika o monitoringu in nadzoru salmonel, ki je bila objavljena ob koncu leta 2007 v Sloveniji zdravljenje kokoši nesnic ni več dovoljeno.

Rezultati o pojavljanju salmonel v jatah kokoši nesnic:

Year	Gallus gallus	Units tested	Units positive for Salmonella	Type of Salmonella
2005	Laying hens- during rearing period	23	1	1x <i>Salmonella</i> spp.
2005	Laying hens- during production period	107	7	6 x <i>S. Enteritidis</i> 1 x <i>S. Mendon</i>
2006	Laying hens- during rearing period	40	0	0
2006	Laying hens- during production period	165	3	1x <i>S. Enteritidis</i> 1x <i>S. Havana</i> 1x <i>Salmonella</i> spp.
2007	Laying hens- during rearing period	67	4	1 x <i>S. Saintpaul</i> 2 x <i>S. Enteritidis</i> 1 x <i>S. Infantis</i>
2007	Laying hens- during production period	179	11	1x <i>S. Saintpaul</i> 9 x <i>S. Enteritidis</i> 1 x <i>S. Agona</i>
2008	Laying hens- during rearing period	99	0	0
2008	Laying hens- during production period	172	11	9 x <i>S. Enteritidis</i> 1 x <i>S. Infantis</i> 1 x <i>S. Ohio</i>

3. Description of the submitted programme:

I. Namen programa

Namen programa je zmanjšanje razširjenosti salmonel na področju R. Slovenije v odraslih jatah kokoši nesnic *Gallus gallus* je zmanjšanje razširjenosti salmonel za vsaj 10% vsako leto v obdobju trajanja programa. Nacionalni program nadzora je nepretrgan in obsega obdobje najmanj treh zaporednih let od 1.1.2008 do 31.12.2010.

II. Opredelitev primera

1. Pozitivna jata za namen spremljanja je jata, v kateri so bile ugotovljene salmonele:
 - v primeru vzrejitih jat nesnic je pozitivna jata tista, v kateri so bile ugotovljene salmonele v vzorcih notranjih podlog škatel, v katerih se piščanci dostavijo na gospodarstvo, ali truplih enodnevnih piščancev, odvzetih pri izvajanju načrta spremljanja in nadzora nosilca dejavnosti ali v enem oziroma več vzorcih fecesa, odvzetih na gospodarstvu pri izvajanju potrditvenega uradnega vzorčenja;
 - v primeru odraslih jat nesnic je jata pozitivna v primerih iz 4. točke Priloge Uredbe 1168/2006/ES pri izvajanju uradnega rutinskega vzorčenja ali potrditvenega uradnega vzorčenja;
2. Sumljiva jata je:
 - jata nesnic, pri kateri so bile izolirane salmonele v enem oziroma več vzorcih fecesa, pri izvajanju načrta spremljanja in nadzora nosilca dejavnosti
 - jata nesnic, pri kateri se ugotovi protimikrobne snovi oziroma zaviralni učinek bakterijske rasti v vzorcih, uporaba protimikrobnih sredstev v času vzorčenja pa ni evidentirana v dnevniku veterinarskih posegov; jata se smatra za sumljivo ves čas, dokler se zaviralni učinek zaviralnih snovi oziroma protimikrobnih sredstev ne odkrije več in ni odkrita prisotnost salmonel.

III. Monitoring v jatah kokoši nesnic se izvaja v skladu z zahtevami Pravilnika o monitoringu in nadzoru salmonel in Uredbo 1168/2006/ES. Frekvenca in način vzorčenja nosilcev dejavnosti in uradno vzorčenje je podrobno opisano v DEL A, poglavje (b) demonstrate the evidence that it complies with the minimum sampling requirements laid down in part B of ANNEX II of 2160/2003 EC indicating the relevant animal population and phases of production which sampling must cover, točka A in B.

IV. Ukrepi v primeru pozitivnih rezultatov

Nosilec dejavnosti mora po prejemu laboratorijskega poročila o prisotnosti salmonel o tem pisno obvestiti območni urad VURS. Uradni veterinar po prejemu obvestila odvzame vzorce fecesa za potrditveno uradno vzorčenje v jati kokoši nesnic.

1. Ukrepi v primeru suma – sumljiva jata

Polog odvzema uradnih vzorcev za potrditveno uradno vzorčenje uradni veterinar na sumljivem gospodarstvu odredi naslednje ukrepe:

- Prepoved gibanja in odtujitve živali iz sumljive jate;
- Prepoved izdaje zdravstvenih spričeval za živali iz sumljive jate;
- Prepoved trgovanja in prometa z jajci iz sumljive jate, razen če se z njimi ravna po postopku, kot velja za jajca, ki jih znesejo kokoši v pozitivni jati;
- pod uradnim veterinarskim nadzorom se dostavijo v obdobju obrat za proizvodnjo jajčnih izdelkov, kjer se mora zagotoviti obdelava, ki zagotavlja zanesljivo uničenje salmonel. Jajca, ki se pošiljajo v obrat za proizvodnjo in predelavo jajčnih izdelkov, morajo biti pred oddajo embalirana in pakirana na način, ki onemogoča odvzem posameznih jajc iz paketa. Paketi morajo biti označeni z oznako: PROIZVOD POZITIVNE JATE – OBVEZNA PREDPISANA OBDELAVA; ali

– odstranijo in obdelajo v skladu s predpisi, ki urejajo ravnanje z živalskimi stranskimi proizvodi.

- V primeru več jat omejitev gibanja oseb, ki prihajajo v stik z živalmi iz sumljive jate;

- Preiskava kreme na gospodarstvu na prisotnost salmonel;

- Epizootiološka poizvedba;

Vendar pa se lahko sumljiva jata po opravljenem uradnem potrditvenem vzorčenju odpremi v zakol v klavnico oziroma se usmrti in uniči pod veterinarskim nadzorom pod pogoji, ki veljajo za zakol kokoši iz pozitivne jate.

Zgoraj navedeni ukrepi ostanejo v veljavi, do pridobitve rezultatov potrditvenega uradnega vzorčenja.

2. Ukrepi v primeru potrditve – pozitivna jata

Po potrditvi prisotnosti serovarov *Salmonella* Enteritidis in *Salmonella* Typhimurium, mora nosilec dejavnosti v skladu nacionalnim programom nadzora oziroma z lastnimi načrtom za monitoring in nadzor zagotoviti izvedbo naslednjih ukrepov:

1. nobena kokoš iz jate, v kateri so bile ugotovljene salmonele, ne sme zapustiti gospodarstva, razen v primeru zakola v klavnici oziroma usmrtitve in uničenja pod uradnim veterinarskim nadzorom, pri čemer:

- mora biti zakol izveden v klavnici kot zadnja serija klavnega procesa v proizvodnem dnevu na način, ki omeji možnost širjenja salmonel na najmanjšo možno mero, v skladu s predpisi, ki urejajo higieno živil;

- proizvodi, pridobljeni iz take perutnine, se lahko dajo na trg oziroma v promet, če so bili obdelani po postopku, ki zanesljivo uniči salmonelo oziroma se jih odstrani in uporabi v skladu s predpisi, ki urejajo ravnanje z živalskimi stranskimi proizvodi; celoten postopek se izvaja pod nadzorom uradnega veterinarja;
 - usmrtilcev in uničenje morata biti izvedena v skladu s predpisi, ki urejajo ravnanje z živalskimi stranskimi proizvodi;
2. jajca, ki jih znesejo kokoši v pozitivni jati, se lahko:
- pod uradnim veterinarskim nadzorom dostavijo v odobreni obrat za proizvodnjo oziroma obdelavo jajčnih izdelkov, kjer se mora zagotoviti obdelava, ki zagotavlja zanesljivo uničenje salmonel. Jajca, ki se pošiljajo v obrat za proizvodnjo in predelavo jajčnih izdelkov, morajo biti pred oddajo embalirana in pakirana na način, ki onemogoča odvzem posameznih jajc iz paketa. Paketi morajo biti označeni z oznako: **PROIZVOD NA SALMONELE POZITIVNE JATE - OBVEZNA PREDPISANA OBDELAVA** ali;
 - uničijo na kraju samem oziroma obdelajo v skladu s predpisi, ki urejajo ravnanje z živalskimi stranskimi proizvodi;
3. po odstranitvi oziroma odpremi jate, v kateri so bile ugotovljene salmonele, se odstrani gnoj oziroma nastil v skladu s predpisi, ki urejajo ravnanje z živalskimi stranskimi proizvodi in temeljito čiščenje ter razkuževanje;
4. pred ponovno naselitvijo se mora izvesti bakteriološka kontrola učinkovitosti čiščenja in razkuževanja, katere rezultat mora biti negativen.

V primeru odpreme jate kokoši nesnic pri katerih je odkrita prisotnost serovarov *Salmonella Enteritidis* in/ali *Salmonella Typhimurium*, v odobreno klavnico na območju RS mora perutnino v zakol spremljati veterinarska napotnica.

Na veterinarski napotnici navedeno besedilo »v jati ugotovljene salmonele« in navedena vrsta »serovara«.

Veterinarska napotnica je dokument, ki ga izda veterinar veterinarske organizacije s koncesijo v primeru, ko gre za zakol.živali, ki niso zdrave.

V. Program cepljenja

Cepljenje v Sloveniji ni obvezno. Nosilci dejavnosti lahko v svojih programih nadzora kot dodatni ukrep za povečanje odpornosti vključijo cepljenje. V ta namen se lahko uporabi cepivo, ki ima dovoljenje za promet v RS. Živa cepiva se lahko uporabijo, če proizvajalec cepiva zagotovi ustrezne bakteriološke metode za razlikovanje med divjimi sevi salmonel in sevi cepiva.

Cepiva se lahko uporabljajo le v primeru, če je izkazana varnost uporabe in, če so cepiva odobrena v ta namen v skladu z Direktivo 2001/82/ES.

Stanje v R. Sloveniji: Delež jat kokoši nesnic, v katerih se cepljenje zoper *Salmonella Enteritidis* narašča.

Vakcine, ki imajo dovoljenje za promet v Sloveniji zoper *Salmonella enteritidis*:

Ime vakcine	Proizvajalec vakcine	Vrsta vakcine
AVIPRO SALMONELLA VACE	Lohmann	Živa vakcina
NOBILIS SALENVAC T	Intervet	Inaktivirana vakcina
POULVAC SE	Fort Dodge	Inaktivirana vakcina

4. Measures of the submitted programme

4.1. *Summary of measures under the programme*

Duration of the programme: 2010

First year: 2008

Last year: 2010

☐ Control

☐ Eradication

☐ Testing

x Testing

☐ Slaughter of animals tested positive

x Slaughter of animals tested positive

☐ Killing of animals tested positive

x Killing of animals tested positive

☐ Vaccination

☐ Extended slaughter or killing

☐ Treatment

x Disposal of products

☐ Disposal of products

☐ Monitoring or surveillance

☐ Other measures (specify):

4.2. *Designation of the central authority charged with supervising and coordinating the departments responsible for implementing the programme:*

Pristojni organ za izvajanje, nadzor in koordinacijo Nacionalnega programa nadzora za zmanjšanje razširjenosti salmonel v jatah kokoši nesnic je Veterinarska uprava Republike Slovenije (VURS). VURS je organ v sestavi Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano in je pristojni organ, za zagotavljanje skladnosti z veterinarsko zakonodajo in živilsko zakonodajo in za izvajanje uradnega veterinarskega nadzora v RS. Struktura Veterinarske uprave RS: VURS sestavljajo glavni urad, notranja veterinarska inšpekcija in šest mejnih veterinarskih postaj. Organizacijsko enoto VURS »notranja veterinarska inšpekcija« sestavlja deset območnih uradov. Območni uradi so krajevno pristojne enote VURS za izvajanje uradnega nadzora in upravnih nalog ter pokrivajo celotno območje Republike Slovenije.

Describe the authorities charged with supervising and coordinating the departments responsible for implementing the programme and the different operators involved. Describe the responsibilities of all involved.

V območnih uradih neposredno izvajajo uradni nadzor ter upravne naloge uradni veterinarji, ki so organizirani na strokovnih področjih oddelkov za javno veterinarsko zdravstvo in zdravstveno varstvo ter zaščito živali.

Glavni urad VURS je pristojen za:

- pripravo nacionalnih programov nadzora in njihovih sprememb skladno z Uredbo 2160/2003 ter pripravo nacionalne zakonodaje
- zbiranje podatkov za ovrednotenje rezultatov ter letno pošiljanje teh podatkov in rezultatov Komisiji

Območni uradi VURS so pristojni za izvajanje uradnega veterinarskega nadzora skladno z Uredbo 882/2004, da se zagotovi preverjanje skladnosti z zakonodajo o krmji in živilih ter s pravili o zdravstvenem varstvu živali in zaščiti živali. OU VURS so pristojni za:

- izvajanje rednih kontrol pri nosilcih dejavnosti,
- pregled načrta za monitoring in nadzor ter evidenc pri nosilcih dejavnosti
- izvedbo uradnega vzorčenja v okviru nacionalnih programov nadzora
- odreditev in nadzor nad izvedbo predpisanih ukrepov v primeru sumljivih jat
- nadzor nad izvedbo ukrepov v primeru pozitivnih jat

4.3. *Description and delimitation of the geographical and administrative areas in which the programme is to be implemented⁵:*

Program se izvaja na območju celotne R Slovenije. Nosilci dejavnosti imajo locirane matične jate kokoši na območjih 4 Območnih uradov VURS in sicer:

- OU VURS Postojna (matične jate – mesna linija)
- OU VURS Ljubjana (matične jate – mesna linija in jajčna linija)
- OU VURS Ptuj (matične jate – mesna linija)
- OU VURS Murska Šobota (matične jate – mesna linija)

Reja kokoši nesnic pa poteka razpršeno na področju celotne R. Slovenije.

⁵ Describe the name and denomination, the administrative boundaries, and the surface of the administrative and geographical areas in which the programme is to be applied. Illustrate with maps.

RO VARS	No. of holdings	No. of houses
LJUBLJANA	11	31
POSTOJNA	4	4
KRANJ	14	14
MURSKA SOBOTA	11	13
CELJE	27	41
PTUJ	8	8
NOVA GORICA	5	5
NOVO MESTO	10	10
MARIBOR	13	13
KOPER	0	0
TOTAL	103	139

4.4. Measures implemented under the programme⁴

4.4.1. Measures and terms of legislation as regards the registration of holdings:

Zakon o veterinarskih merilih skladnosti v 11. členu določa, da morajo imetniki živali gojitev, posredovanje rejnih živali, hotel za živali ali zavetišče za zapuščene živali ter dejavnost zbiranja, prodaje, prevoza, prometa ali trgovanja z živalmi in spremembe prijavit VURS, ki o tem vodi register in evidence.

Pravilnik o veterinarskih pogojih za trgovanje s perutnino, enodnevni piščanci in valilni jajci na teritoriju Evropske unije ter uvoz iz tretjih držav, ki povzema določbe Direktive 90/539/EGS predpisuje, da je trgovanje na ozemlju EU z valilnimi jajci, enodnevnimi piščanci, matičnimi in proizvodnimi jati perutnine dovoljeno samo, če je obrat - gospodarstvo registriran pri VURS in vpisan na Seznam odobrenih obratov pri Evropski komisiji

Vsi nosilci dejavnosti rejne matičnih jat trgujejo tudi na trgu EU in so zato skladno s Pravilnik o veterinarskih pogojih za trgovanje s perutnino, enodnevnimi piščanci in valilnimi jajci na teritoriju Evropske unije ter uvoz iz tretjih držav registrirani pri VURS vpisani v Seznam odobrenih obratov pri Evropski komisiji . Evidence nosilcev dejavnosti rejne matičnih jat vodi Veterinarska uprava RS.

Evidence obratov – nosilcev dejavnosti rejne kokoši nesnic za pridelavo konzumnih jajc; evidence nosilcev dejavnost – rejne kokoši nesnic vodi Veterinarska uprava RS.

Pravilnik o obratih na področju živil živalskega izvora (U.I.R.S. št.51/06, 66/07) določa postopek registracije obratov.

Med obrate za katere se v skladu z navedenim pravilnikom zahteva registracija sodijo tudi obrati za pridelavo konzumnih jajc.

Registracija ni potrebna le za tiste obrate, ki dobavljajo manjše količine konzumnih jajc neposredno končnemu potrošniku na mestu pridelave.

Obrati za pridelavo konzumnih jajc za katere se zahteva registracija morajo izpolnjevati zahteve za primarno proizvodnjo, določene v Uredbi 852/2004/ES o higieni živil.

⁴ Where appropriate Community legislation is mentioned. Otherwise the national legislation is mentioned.

4.4.2. Measures and terms of legislation as regards the identification of animals⁵:

Ni za perutnino

4.4.3. Measures and terms of legislation as regards the notification of the disease:

Pravilnik o monitoringu in nadzoru salmonel določa, da mora nosilec dejavnost v primeru pozitivnega rezultata lastnega rutinskega vzorčenja v monitoringu o tem takoj obvestiti območni urad VURS. Po prejemu laboratorijskega poročila o prisotnosti salmonel mora nosilec dejavnosti o tem pisno obvestiti območni urad VURS.

4.4.4. Measures and terms of legislation as regards the measures in case of a positive result⁶:

Ukrepe v primeru ugotovitve salmonel v jatah kokoši nesnic določa Pravilnik o monitoringu in nadzoru salmonel in so podrobno že navedeni v PART B, poglavje 3 – Description of submitted programme, točka IV – Ukrepi v primeru pozitivnih rezultatov

4.4.5. Measures and terms of legislation as regards the different qualifications of animals and herds:

Ni za perutnino

4.4.6. Control procedures and in particular rules on the movement of animals liable to be affected or contaminated by a given disease and the regular inspection of the holdings or areas concerned⁷:

Ukrepi, ki se nanašajo na premike jat kokoši nesnic določa Pravilnik o monitoringu in nadzoru salmonel.

1. Ukrepi v primeru suma – sumljiva jata

Uradni veterinar na sumljivem gospodarstvu odredi naslednje ukrepe:

⁵ Not applicable for poultry.

⁶ A short description is provided of the measures as regards positive animals (slaughter, destruction of carcasses, use or treatment of animal products, the destruction of all products which could transmit the disease or the treatment of such products to avoid any possible contamination, a procedure for the disinfection of infected holdings, the therapeutic or preventive treatment chosen, a procedure for the restocking with healthy animals of holdings which have been depopulated by slaughter and the creation of a surveillance zone around the infected holding....).

⁷ A short description of the control procedures and in particular rules on the movement of animals liable to be affected or contaminated by a given disease and the regular inspection of the holdings or areas is provided.

- Prepoved gibanja in odtujitve živali iz sumljive jate;
- Prepoved izdaje zdravstvenih sprčeval za živali iz sumljive jate;
- Prepoved trgovanja in prometa z jajci iz sumljive jate, razen če se z njimi ravna kot z jajci iz pozitivne jate
- V primeru več jat omejitve gibanja oseb, ki prihajajo v stik z živalmi iz sumljive jate;
- Preiskava krme na gospodarstvu na prisotnost salmonel;
- Epizootiološka poizvedba;

Kljub prepovedi gibanja pa se lahko sumljiva jata po opravljenem uradnem potrditvenem vzorčenju odpremi v zakol v klanico oziroma se usmrti in uniči pod veterinarskim nadzorom pod pogoji, ki veljajo za zakol kokoši iz pozitivne jate.

2. Ukrepi v primeru potrditve – pozitivna jata

Po potrditvi prisotnosti serovarov *Salmonella* Enteritidis in *Salmonella* Typhimurium, mora nosilec dejavnosti v skladu nacionalnim programom nadzora oziroma z lastnimi načrtom za monitoring in nadzor zagotoviti izvedbo naslednjih ukrepov:

- a) nobena kokoš iz jate, v kateri so bile ugotovljene salmonele, ne sme zapustiti gospodarstva, razen v primeru zakola v klanici oziroma usmrtitve in uničenja pod uradnim veterinarskim nadzorom, pri čemer:
 - mora biti zakol izveden kot zadnja serija klavnega procesa v proizvodnem dnevu na način, ki omeji možnost širjenja salmonel na najmanjšo možno mero, v skladu s predpisi, ki urejajo higieno živil;
 - proizvodi, pridobljeni iz take perutnine, se lahko dajo na trg oziroma v promet, če so bili obdelani po postopku, ki zanesljivo uniči salmonele, oziroma se jih odstrani in uporabi v skladu s predpisi, ki urejajo ravnanje z živalskimi stranskimi proizvodi. Celoten postopek se izvaja pod nadzorom uradnega veterinarja:
 - usmrtitev in uničenje morata biti izvedena v skladu s predpisi, ki urejajo ravnanje z živalskimi stranskimi proizvodi;
 - b) jajca, ki jih znesejo kokoši v pozitivni jati, se lahko:
 - pod uradnim veterinarskim nadzorom dostavijo v odobreni obrat za proizvodnjo oziroma obdelavo jajčnih izdelkov, kjer se mora zagotoviti obdelava, ki zagotavlja zanesljivo uničenje salmonel. Jajca, ki se pošiljajo v obrat za proizvodnjo in predelavo jajčnih izdelkov, morajo biti pred oddajo embalirana in pakirana na način, ki onemogoča odvzem posameznih jajc iz paketa. Paketi morajo biti označeni z oznako »PROIZVOD POZITIVNE JATE – OBVEZNA PREDPISANA OBDELAVA«; ali
 - odstranijo in obdelajo v skladu s predpisi, ki urejajo ravnanje z živalskimi stranskimi proizvodi;
 - c) po odstranitvi oziroma odpremi jate, v kateri so bile ugotovljene salmonele, se odstrani gnoj oziroma nastilj v skladu s predpisi, ki urejajo ravnanje z živalskimi stranskimi proizvodi, in izvede temeljito čiščenje ter razkuževanje;

d) pred ponovno naselitvijo se mora izvesti bakteriološka kontrola učinkovitosti čiščenja in razkuževanja, katere rezultat mora biti negativen.

4.4.7. Measures and applicable legislation as regards the control (testing, vaccination, ...) of the disease:

Cepljenje v Sloveniji ni obvezno. Nosilci dejavnosti lahko v svojih programih nadzora kot dodatni ukrep za povečanje odpornosti vključijo cepljenje. V ta namen se lahko uporabi cepivo, ki ima dovoljenje za promet v RS. Živa cepiva se lahko uporabijo, če proizvajalec cepiva zagotovi ustrezne bakteriološke metode za razlikovanje med divjimi sevi salmonel in sevi cepiva. Cepiva se lahko uporabljajo le v primeru, če je izkazana varnost uporabe in če so cepiva odobrena v ta namen v skladu z Direktivo 2001/82/ES.

Stanje v R. Sloveniji: Detež jat kokoši nesnic v katerih se izvaja cepljenje zoper Salmonelo Enteritidis narašča

4.4.8. Measures and applicable legislation as regards the compensation for owners of slaughtered and killed animals:

Pravilnik o monitoringu in nadzoru salmonel (Ur.L.RS, št. 25/06, 14/07, 122/07)

Lastnikom jat kokoši nesnic se trenutno v primeru potrditve serovarov Salmonella Enteritidis oziroma Salmonella Typhimurium oz. katerih koli drugih serovarov Salmonel ne izplača nobena odškodnina.

Z letom 2010 se za rejce kokoši nesnic predvidena odškodnina za izločene živali v primeru ugotovitve serovarov Salmonella Enteritidis oziroma Salmonella Typhimurium v odrasli jati nesnic.

Postopek bo potekal v skladu s predpisom, ki ureja odškodnine na področju veterinarstva.

Pravilnik o odškodninah na področju veterinarstva (Ur.L.RS, št.105/2007) določa postopek za izplačilo odškodnim in sicer:

Pristojni organ za uveljavljanje sofinanciranja s strani Skupnosti po Uredbi 349/2005/ES je glavni urad VURS.

Zakol ali usmritev živali oziroma uničenje predmetov ali surovin zaradi bolezni živali iz tega pravilnika se mora opraviti v navzočnosti uradnega veterinarja. O izvršenem dejanju se sestavi zapisnik.

Postopek za izplačilo odškodnine se uvede na zahtevo imetnika živali, ki jo ta vloži pri območnem uradu VURS. Vloga mora vsebovati:

- osebne podatke imetnika (osebno-ime in naslov oziroma firma in sedež, davčno številko);

- zahtevano odškodnino za škodo in opis škode, ki je nastala zaradi odrejenega ukrepa uradnega veterinarja;

- podatke o temi, kam se odškodnina izplača.

Imetnik mora zahtevku priložiti potrdilo o morebitni prodaji ter vrednosti še uporabnega deleža živali, surovin ali predmetov, ki so predmet zahtevka.

Vlogo za odškodnino lahko imetnik živali vloži za usmrčene ali zaklane živali v roku 15 dni od usmrčitve oziroma zakola živali; Tržno vrednost živali, predmetov in surovin oceni cenilec. O zahtevku za izplačilo odškodnine odloča uradni veterinar pristojnega območnega urada VURS. Če uradni veterinar zahtevku ugodi, v odločbi odloči tudi o višini odškodnine.

Uradni veterinar pošlje kopijo spisa z vso dokumentacijo na glavni urad VURS najkasneje v osmih dneh po izdaji odločbe iz prejšnjega člena.

4.4.9 Information and assessment on bio-security measures management and infrastructure in place in the flocks/holdings involved.:

Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije, ki je krovná interesna organizacija, ki zastopa in usklajuje interese svojih članov (kmetov) in je namenjena pospeševanju in razvoju kmetijstva je skupaj z Kmetijsko svetovalno službo in v sodelovanju z Veterinarsko upravo Republike Slovenije in Veterinarsko fakulteto v mesecu marcu in v začetku aprila 2009 organizirala izobraževanje za rejce kokoši nesnic iz naslednjih področij:

1. Predpisano vzorčenje v jatah nesnic
2. Preventivni ukrepi za preprečevanje okužbe jat nesnic s salmonelo
3. Čiščenje in razkuževanje hlevov

Bio-varnostni ukrepi v R. Sloveniji posebej za rejce kokoši nesnic niso predpisani.

Rejci kokoši nesnic, ki dejavnost opravljajo s pomočjo najete delovne sile imajo zaradi varnosti in zaščite lastnih jat kokoši nesnic na večini gospodarstev izdelana lastna bio-varnostna navodila po katerih se mora ravnati zaposleno osebo.

5. General description of the costs and benefits:

* A description is provided of all costs for the authorities and society and the benefits for farmers and society in general.

	Število vzorcev	Stroški v evrih
Laboratorijske analize – vzorci odvzeti s strani uradnih veterinarjev – rutinsko vzorčenje – točka 2.1.a – Uredba 1168/2006/ES	80	2122,32
Laboratorijske analize – vzorci odvzeti s strani uradnih veterinarjev – vzorčenja po točki 2.1.b,c,d,e Uredbe 1168/2006/ES, ki jih opravi uradni veterinar	20	610,28
Odškodnine rejcem za izločene kokoši nesnice	63.000 živali	189000,00
Skupaj		

V stroške so vključene naslednje postavke:

- laboratorijska diagnostika uradnih vzorcev fecesa na gospodarstvih, izračun je narejen glede na število gospodarstev na katerih se redijo kokoši nesnice. Uradno rutinsko vzorčenje se opravlja 1x letno - na gospodarstvih z več kot 1000 kokošmi nesnicami. Uradno vzorčenje v jati kokoši nesnic se opravi tudi v vseh primerih iz točke 2.1.b,c,d,e Uredbe 1168/2006/ES.
- Odškodnina rejcem v višini povprečno 3 evre na kokoš nesnico. Ocena števila izločenih živali v letu 2010 temelji na številu kokoši nesnic izločenih v 2008 - zmanjšani za 20%.

6. Data on the epidemiological evolution during the last five years²

² The data on the evolution of zoonotic salmonellosis are provided according the tables below where appropriate.

6.1. Evolution of zoonotic salmonellosis

Podatki za leta nazaj niso vpisani, ker se je program v skladu z Uredbo 1168/2006 začel izvajati z letom 2008.

6.2. Stratified data on surveillance and laboratory tests

6.2.1. Stratified data on surveillance and laboratory tests (one table per year and per disease/species)

Year: 2008 Animal species^(a): Gallus gallus Category^(b): laying hens

Description of the used serological tests: /

Description of the used microbiological or virological tests: OFFICIAL SAMPLING

Vsi uradni laboratoriji, ki opravljajo preiskave vzorcev odvzetih v okviru nacionalnega programa nadzora uporabljajo metodo opisano v osnutku Priloge D ISO 6579 (2002); pri kateri se uporablja MSRV kot edino sredstvo za selektivno obogatitveno gojišče.

Description of the other used tests: /

Region ^(c)	Serological tests		Microbiological ^(d) or virological tests		Other tests	
	Number of samples tested ^(e)	Number of positive samples ^(e)	Number of samples tested ^(e)	Number of positive samples ^(e)	Number of samples tested ^(e)	Number of positive samples ^(e)
SLOVENIA	0	0	77 (uradni vzorci)	11	0	0
Total						

- (a) Animal species if necessary.
 (b) Category/further specifications such as breeders, laying hens, broilers etc, when appropriate
 (c) Region as defined in the approved control and eradication programme of the Member State.
 (d) Number of samples tested,
 (e) Number of positive samples.

6.3. Data on infection (one table per year and per species)

Year: 2005 - 2008

Animal species^(a): Gallus gallus-laying hens

Region ^(b)	Number of flocks infected ^(c)	Number of animals infected
SLOVENIA 2005	1x <u>Salmonella</u> spp.	
	1x <u>Salmonella</u> <u>Muenchen</u>	
SLOVENIA 2006	6x <u>Salmonella</u> <u>Enteritidis</u>	
	1x <u>Salmonella</u> <u>spp.</u>	
	1x <u>Salmonella</u> <u>Havana</u>	
	1x <u>Salmonella</u> <u>Enteritidis</u>	
SLOVENIA 2007	1x <u>Salmonella</u> <u>Saintpaul</u>	
	8x <u>Salmonella</u> <u>Enteritidis</u>	
	1x <u>Salmonella</u> <u>Chimera</u>	
	1x <u>Salmonella</u> <u>Agona</u>	
SLOVENIA 2008	9x <u>Salmonella</u> <u>Enteritidis</u>	78 838
	1x <u>Salmonella</u> <u>Infantis</u>	4 224
	1x <u>Salmonella</u> <u>Ohio</u>	7 400

(a) Animal species if necessary.

(b) Region as defined in the control and eradication programme of the Member State.

(c) Flocks equal flocks, or holdings as appropriate.

6.4. Data on vaccination programmes¹⁰

Year: 2008 (Številje vseh jat kokoši nesne v letu 2008)

Animal species:¹⁰ Gallus gallus-laying hens

Description of the used vaccination: Avipri Salmonella vac E- Lebmanu. Vakcinacija ni obvezna. VURS ne zbira podatkov o številu aplikiranih doz cepiva.

Region ^a	Total number of flocks ^b	Total number of animals	Information on vaccination programme		
			Number of flocks ^c in vaccination programme	Number of flocks ^d vaccinated	Number of doses of vaccine administered
SLOVENIA 2008	177		Vakcinacija ni obvezna	119	
Total					

(a) Animal species if necessary

(b) Region as defined in the approved control and eradication programme of the Member State

(c) Flocks equal flocks, or holdings as appropriate

7. Targets

^a Data to provide only if vaccination has been carried out.

7.1.2. Targets on testing of flocks¹

Year: 2010 (ocena stanja za 2010) Situation on date: predvideno skupno število vseh jat kolkošič nesnic, y, 2010

Animal species: Gallus gallus – laying hens infection²: SE/ST

Region	Type of flocks	Total number of flocks	Total number of animals	Total number of flocks under the programme	Total number of animals under the programme	Expected number of flocks to be checked	Number of flocks ³ expected to be positive ⁴			Total number of animals expected to be slaughtered or destroyed ⁵	Expected quantity of eggs to be destroyed (number of kg)	Expected quantity of eggs earmarked to egg products (number of kg)
							(a1)	(a2)	(a3)			
SCAVENIA	Laying hens	172		172		172	7	0	0	64 900	0	0
Total												

(a) For zoonotic salmonella indicate the serotypes covered by the control programmes: (a1) for *Salmonella* Enteritidis, (a2) for *Salmonella* Typhimurium, (a3) for other serotypes-specific as appropriate, (a4) for *Salmonella* Enteritidis or *Salmonella* Typhimurium.

(b) For example, breeding flocks (rearing, adult flocks), production flocks, laying hen flocks, etc. Flocks equals herds or as appropriate

(c) Total number of flocks existing in the region including eligible flocks and non-eligible flocks for the programme

(d) Check means to perform a flock level test under the programme for the presence of salmonella. In this column a flock should not be counted twice even if it has been checked more than once.

(e) If a flock has been checked, in accordance with footnote (d), more than once, a positive sample should be taken into account only once.

¹ Specify types of flocks if appropriate (breeders, layers, broilers, etc...)

7.2. Targets on vaccination (one table for each year of implementation)

7.2.1. Targets on vaccination¹²

Region ^(a)	Total number of herds ^(b) in vaccination programme	Total number of animals in vaccination programme	Animal species: ^(c) YAKCINACIJA NI OBVEZNA			Targets on vaccination programme	
			Number of herds ^(b) in vaccination programme	Number of herds ^(b) expected to be vaccinated	Number of animals expected to be vaccinated	Number of doses of vaccine expected to be administered	
SILOVENIA 2019	Vakcinacija v Sloveniji ni obvezna, vendar se vsako leto več rejcev odloča za cepljenje jat kokoši nesnje zoper Salmonello Enteritidis. Ocenjujemo, da bo v letu 2010 cepljenih vsaj 85% vseh jat kokoši nesnje.						
Total							

(a) Species if necessary

(b) Region as defined in the approved control and eradication programme of the Member State

(c) Herds equal flocks, or holdings as appropriate

¹² Data to provide only if appropriate

8. Detailed analysis of the cost of the programme (one table per year of implementation)

Costs related to	Specification	Number of units	Unitary cost in €	Total amount in €	Community funding requested (yes/no)
1. Testing					
1.1. Cost of the analysis	Yes: Number of bacteriological tests (cultivation) planned to be carried out in the framework of official sampling	100	20,95	2095	yes
	Yes: Number of serotyping of relevant isolates tests planned to be carried out	70	63,76	637,60	yes
1.2. Cost of sampling					no
1.3. Other costs					no
2. Vaccination or treatment					no
2.1. Purchase of vaccine/treatment					no
	Number of purchase of vaccine doses				no

	planned if vaccination policy is part of the programme				
2.2. Distribution costs					no
2.3. Administering costs					no
2.4. Control costs					no
3. Slaughter and destruction					
3.1. Compensation of animals					no
3.2. Transport costs					no
3.3. Destruction costs					no
3.4. Loss in case of slaughtering	Odszkodina v povprečni višini 3 evri za izločeno kokoš nesnico	63,000	3,00	189000,00	yes

3.5 Costs from treatment of products (milk, eggs, hatching eggs, etc)				no
4. Cleaning and disinfection				no
5. Salaries (staff contracted for the programme only)				no
6. Consumables and specific equipment				no
7. Other costs				no
			TOTAL	191792,60

REPUBLIC OF SLOVENIA
MINISTRY OF AGRICULTURE,
FORESTRY AND FOOD
VETERINARY ADMINISTRATION
OF THE REPUBLIC OF SLOVENIA

Reference No.: 5440-1/2009/6
Date: 10.09.2009

EUROPEAN COMMISSION
DG HEALTH AND CONSUMER PROTECTION
04 – VETERINARY CONTROL PROGRAMMES
RUE de la LOI 200
B – 1049 BRUSSELS

Subject: Slovenia – Amendments of National control programme submissions for the control of zoonotic Salmonellosis in breeding flocks and laying hens co-financed by the Community for 2010

Reference: Slovenia - National control programme for the control of zoonotic Salmonellosis in breeding flocks and laying hens co-financed by the Community for 2010

Dear Sirs,

Based on your e-mailed request of 7 August 2009 we submit hereby, in addition to the supplemented National control programme submissions for the control of zoonotic Salmonellosis in breeding flocks and laying hens for co-financing in 2010, as Annex I the declaration concerning the compliance of the National control programmes with the provisions of Community legislation.

So as to facilitate the review of the supplemented programmes, Annex II enclosed hereto contains a list of Chapters, where supplements had been entered in the Revision Mode.

Vida Čadonič Špelič
Vida Čadonič Špelič,
Chief Veterinary Officer

Enclosure(s):

- Annex 1 (Declaration)
- Annex 2 (List of Chapters with supplements)

ANNEX 1

Please annex a declaration to your programme submission in which you confirm that the provisions of the above referred legislations are strictly followed as regards **confirmation of results and verification of achievement of Community target and amend your programme submission.**

We confirm hereby that the *Salmonella* National control programmes for the control of *Salmonella* in breeding flocks and laying hens in the Republic of Slovenia are following the provisions of the Community legislation as regards a Community target for the reduction of the prevalence of certain salmonella serotypes in breeding flocks and laying hens.

ANNEX 2

National Control Programmes for laying hens and breeding flocks have been supplemented in the following Parts:

Programme submission for co-financing in 2010 for laying hens

I. PART A

- a) Chapter A, point (b) demonstrate the evidence that it complies with the minimum sampling requirements laid down in part B of ANNEX II of 2160/2003 EC indicating the relevant animal population and phases of production which sampling must cover
- b) Chapter 1, General, Point 1.5. Official controls (including sampling schemes) at feed, flock and/or herd level.
- c) Chapter 1, General, Point 1.7. National legislation relevant to the implementation of the control programmes, including any national provisions concerning the activities set out in the national control programme

II. PART B

- a) Chapter 3, Description of the submitted programme, paragraph II (Positive case definition) and paragraph IV (Measures in case of positive results);
- b) Chapter 4, Measures of the submitted programme, point 4.4.6.

Programme submission for co-financing in 2010 for breeding flocks

I. PART A

- a) Chapter A, point (a) state the aim of the control programme
- b) Chapter A, point (b) demonstrate the evidence that it complies with the minimum sampling requirements laid down in part B of ANNEX II of 2160/2003 EC indicating the relevant animal population and phases of production which sampling must cover
- c) Chapter 1, General, Point 1.5. Official controls (including sampling schemes) at feed, flock and/or herd level, paragraph II
- d) Chapter 1, General, Point 1.6. 1.6. Measures taken by the competent authorities with regard to animals or products in which the presence of *Salmonella* spp. have been detected, in particular to protect public health; and any preventive measures taken, such as vaccination.
- e) Chapter 1, General, Point 1.7. National legislation relevant to the implementation of the control programmes, including any national provisions concerning the activities set out in the national control programme

II. PART B

- a) Chapter 3, Description of the submitted programme, paragraph I, II., III, and paragraph IV.

ANNEX D

Standard requirements for the submission of programmes for the control of zoonotic Salmonellosis co-financed by the Community

Part A

A. General requirements for the national salmonella control programmes

(a) state the aim of the control programme

Namen programa je zmanjšanje razširjenosti salmonel na področju R. Slovenije pri odraslih matičnih jatah kokoši *Gallus gallus* na 1% ali manj. Nacionalni program nadzora, ki je obsegal obdobje treh zaporednih let od 1.1.2007 do 31.12.2009 se bo nadaljeval tudi v letu 2010.

(b) demonstrate the evidence that it complies with the minimum sampling requirements laid down in part B of ANNEX II of 2160/2003 EC indicating the relevant animal population and phases of production which sampling must cover

Breeding flocks of *Gallus gallus*:

- rearing flocks — day-old chicks
- four-week-old birds
- two weeks before moving to laying phase or laying unit
- adult breeding flocks — every second week during the laying period

Laying hens:

- rearing flocks — day-old chicks
- pullets two weeks before moving to laying phase or laying unit
- laying flocks — every 15 weeks during the laying phase

Broilers — birds leaving for slaughter

Turkeys — birds leaving for slaughter

Herd(s) of pigs:

- breeding pigs — animals leaving for slaughter or carcasses at the slaughterhouse
- slaughter pigs — animals leaving for slaughter or carcasses at the slaughterhouse

NACIONALNA ZAKONODAJA:

Pravilnik o monitoringu in nadzoru salmonel (Uf.I.RS, št. 25/06, 14/07, 122/07)

S tem pravilnikom se določajo metode monitoringa in nadzora salmonele v matičnih jatah kokoši, jatah kokoši nesnic in jatah brojlerjev v skladu s 4. členom Direktive Evropskega parlamenta in Sveta 2003/99/ES z dne 17. novembra 2003 o spremljanju zoonoz in povzročiteljev zoonoz, ki spreminja Odločbo Sveta 90/424/EGS in razveljavlja Direktivo Sveta 92/117/EGS (Ul. L št. 325 z dne 12. 12. 2003, str. 31), zadnjič spremenjene z Direktivo Sveta 2006/104/ES z dne 20. novembra 2006 o prilagoditvi nekaterih direktiv na področju kmetijstva (vključno z veterinarsko in fitosanitarno zakonodajo) zaradi pristopa Bolgarije in Romunije (Ul. L št. 363 z dne 20. 12. 2006, str. 352), in za izvedbo:

-- Uredbe (ES) 2160/2003 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. novembra 2003 o nadzoru salmonele in drugih opredeljenih povzročiteljev zoonoz, ki se prenašajo z živali (Ul. L št. 325 z dne 12. 12. 2003, str. 1), zadnjič spremenjene z Uredbo Komisije (ES) št. 1237/2007 z dne 23. oktobra

- 2007 o spremembi Uredbe (ES) št. 2160/2003 Evropskega parlamenta in Sveta ter Odločbe 2006/696/ES v zvezi z dajanjem na trg jajc iz jat kokoši nesnic, ki so okužene s salmonelo (UL L št. 280 z dne 24. 10. 2007, str. 5), (v nadaljnjem besedilu: Uredba 2160/2003/ES);
- Uredbe Komisije (ES) št. 1003/2005 z dne 30. junija 2005 o izvajanju Uredbe (ES) št. 2160/2003 glede cilja Skupnosti za zmanjšanje razširjenosti nekaterih serotipov salmonelle v matičnih jatah Gallus gallus in o spremembi Uredbe (ES) št. 2160/2003 (UL L št. 170 z dne 1. 7. 2005, str. 12), zadnjič spremenjene z Uredbo Komisije (ES) št. 1177/2006 z dne 1. avgusta 2006 o izvajanju Uredbe (ES) št. 2160/2003 Evropskega parlamenta in Sveta glede zahtev za uporabo posebnih metod nadzora v okviru nacionalnih programov za nadzor salmonelle pri perutnini (UL L št. 212 z dne 2. 8. 2006, str. 3), (v nadaljnjem besedilu: Uredba 1003/2005/ES);
 - Uredbe Komisije (ES) št. 1177/2006 z dne 1. avgusta 2006 o izvajanju Uredbe (ES) št. 2160/2003 Evropskega parlamenta in Sveta glede zahtev za uporabo posebnih metod nadzora v okviru nacionalnih programov za nadzor salmonelle pri perutnini (UL L št. 212 z dne 2. 8. 2006, str. 3; v nadaljnjem besedilu: Uredba 1177/2006/ES);
 - Uredbe Komisije (ES) št. 1168/2006 z dne 31. julija 2006 o izvajanju Uredbe (ES) št. 2160/2003 glede cilja Skupnosti za zmanjšanje razširjenosti nekaterih serotipov salmonelle pri kokoših nesnicah vrste Gallus gallus in o spremembi Uredbe (ES) št. 1003/2005 (UL L št. 211 z dne 1. 8. 2006, str. 4; v nadaljnjem besedilu: Uredba 1168/2006/ES).

MATIČNA JATE KOKOŠI

Zahteve za vzorčenje matičnih jat, jat nesnic in brojlerjev določa Pravilnik o monitoringu in nadzoru salmonel (Ur.L.R.S. št. 25/06, 14/07, 122/07) in sicer:

A) VZORČENJE NOSILCEV DEJAVNOSTI

Vzorčenje v matičnih jatah kokoši

1. Vzrejne matične jate

(1) Vzorci se pri živilih, ki so jih vzreja za razplod, odtzamejo vsaj:

- ko so piščanci stari en dan,
- ko so kokoši stare štiri tedne in
- dva tedna preden jarkice preidejo v fazo nesnosti.

(2) Način odvzema vzorcev:

1. pri enodnevnih piščaneh se odvzame vzorce notranjih podlog škatel, v katerih se piščanci dostavijo na gospodarstvo, in trupla piščancev, katerih pogin se ugotovi ob prispejtu; vzorec za vsako matično jato sestavlja najmanj en sestavljen vzorec naključno odvzetih, vidno umazanih podlog škatel za transport piščancev na gospodarstvo in vzorec trupel piščancev;
2. pri štiri tedne starih jankicah in dva tedna pred začetkom faze nesnosti se odvzamejo vzorci fečesa na način, določen v točki 2.2.2 Priloge Uredbe 1003/2005/ES.

II. Odraste matične jate

Vse odraste matične jate se vzorčijo v valinici na način, določen v Prilogi Uredbe 1003/2005/ES.

B. URADNO VZORČENJE

Poleg vzorčenj, ki jih opravljajo nosilci dejavnosti, pravilnik določa tudi URADNI NADZOR v matičnih jatah.

Uradni nadzor izvajajo uradni veterinarji na naslednji način:

- uradno rutinsko vzorčenje odraslih matičnih jat kokiši se izvaja v skladu s točko 2.1.2.1 Priloge Uredbe 1003/2005/ES; poleg tega se najmanj enkrat letno na vsakem gospodarstvu izvede fizični pregled jat, pregled nastanitvenih pogojev, pregled načrta za monitoring in nadzor ter evidenc in pregled proizvodnih pogojev, načrta za monitoring in nadzor ter evidenc v valinici;

(c) demonstrate the evidence that it complies with the specific requirements laid down in parts C, D and E of ANNEX II of 2160/2003 EC; and

I. Pravilnik o monitoringu in nadzoru salmonel (Ur.l.RS, št. 25/06, 14/07, 122/07) v primeru matičnih jat določa naslednje ukrepe:

(1) Po ugotovitvi oziroma potrditvi prisotnosti serovarov *Salmonella Enteritidis* oziroma *Salmonella Typhimurium*, v pozitivni matični jati, mora nosilec dejavnosti v skladu z lastnimi načrtom za monitoring in nadzor zagotoviti izvedbo naslednjih ukrepov:

1. nobena kokoš iz jate, v kateri so bile ugotovljene salmonеле, ne sme zapustiti gospodarstva, razen v primeru zakola v klavnici oziroma usmrtitve in uničenja pod uradnim veterinarskim nadzorom, pri čemer:
 - mora biti zakol izveden v klavnici kot zadnja serija klavnega procesa v proizvodnem dnevu na način, ki omeji možnost širjenja salmonel na najmanjšo možno mero, v skladu s predpisi, ki urejajo higieno živil;
 - proizvodi, pridobljeni iz take perutnine, se lahko dajo na trg oziroma v promet, če so bili obdelani po postopku, ki zanesljivo uniči salmonеле oziroma se jih odstrani in uporabi v skladu s predpisi, ki urejajo ravnanje z živalskimi stranskimi proizvodi; celoten postopek se izvaja pod nadzorom uradnega veterinarja;
 - usmrtitev in uničenje morata biti izvedena v skladu s predpisi, ki urejajo ravnanje z živalskimi stranskimi proizvodi;

2. jajca, ki jih znesejo kokoši v pozitivni jati, se:

- pod uradnim veterinarskim nadzorom dostavijo v odobreni obrat za proizvodnjo oziroma obdelavo jajčnih izdelkov, kjer se mora zagotoviti obdelava, ki zagotavlja zanesljivo uničenje salmonel. Jajca, ki se pošiljajo v obrat za proizvodnjo in predelavo jajčnih izdelkov, morajo biti pred oddajo embalirana in pakirana na način, ki onemogoča odvzem posameznih jajc iz paketa. Paketi morajo biti označeni z oznako: **PROIZVOD POZITIVNE JATE – OBVEZNA PREDPISANA OBDELAVA**; ali

- odstranijo in obdelajo v skladu s predpisi, ki urejajo ravnanje z živalskimi stranskimi proizvodi;
- 3. vsa jajca iz pozitivnih jat, ki so v valitici in niso vložena v valilnik, se uničijo ali obdelajo v skladu s predpisi, ki urejajo ravnanje z živalskimi stranskimi proizvodi;
- 4. usmititev in uničenje enodnevnih piščancev iz pozitivne jate;
- 5. po odstranitvi oziroma odpremi jate, v kateri so bile ugotovljene salmonele, se odstrani gnoj oziroma nastil v skladu s predpisi, ki urejajo ravnanje z živalskimi stranskimi proizvodi in izvede temeljito čiščenje ter razkuževanje;
- 6. pred ponovno naselitvijo se mora izvesti bakteriološka kontrola učinkovitosti čiščenja in razkuževanja, katere rezultat mora biti negativen.

(4) specify the following points:

1. General

1.1. A short summary referring to the occurrence of the salmonellosis (zoonotic salmonella) in the Member State with specific reference to the results obtained in the framework of monitoring in accordance with Article 4 of Directive 2003/99/EC, particularly highlighting the prevalence values of the salmonella serovars targeted in the salmonella control programmes.

Spremljanje zoonotičnih salmonel se v Sloveniji izvaja na podlagi Monitoringa zoonoz in njihovih povzročiteljev, ki ga vsako leto pripravijo Veterinarska uprava RS, Zdravstveni inšpektorat RS in Inštitut za varovanje zdravja. Program zajema spremljanje zoonotičnih salmonel pri ljudeh, živalih in živalih. Spremljanje in nadzor salmonel pri maščičnih jatah, v jatah konzumnih nesnic in brojlerskih rejah izvaja na podlagi Pravilnika o monitoringu in nadzoru salmonel (Ur.L RS 25/2006, 14/2007, 122/2007)

Pojav salmoneloze pri ljudeh:

Salmoneloza je že nekaj let med najpogostejše prijavljenimi nalezljivimi boleznimi pri ljudeh. V 2006 je bila najpogostejše izolirana S.Enteritidis, ki je predstavljala več kot 88% vseh izoliranih salmonel (v letu 2005 pa več kot 90%). Delež S.Typhimurium je predstavljal 3,6% (v letu 2005 3%), deleži ostalih salmonel pa so bili enaki ali manjši od 1%. V letu 2006 smo zabeležili 16 izbruhov, povzročenih z bakterijo *Salmonella* Enteritidis. (v letu 2005 11). Izbruhi, povzročeni s salmonelami, so v letu 2006 predstavljali dve tretjini vseh izbruhov, ki se prenašajo s hrano. V letu 2007 smo zabeležili 13 izbruhov

Spremljanje v živilih:

V letu 2005 je bilo v proizvodnji (razsekovalnice) skupno odvzetih 315 vzorcev. Od tega 70 vzorcev mesa brojlerjev, 25 vzorcev mesa puranov, 113 vzorcev prašičjega in 107 vzorcev govejega mesa. V nobenem vzorcu ni bila ugotovljena prisotnost povzročitelja.

V letu 2006 je bilo v proizvodnji svežega mesa skupno odvzetih 542 vzorcev svežega mesa. Od tega 172 vzorcev mesa brojlerjev, 56 vzorcev mesa puranov, 159 vzorcev prašičjega in 155 vzorcev govejega mesa. V nobenem vzorcu ni bila ugotovljena prisotnost povzročitelja.

V letu 2007 je bilo v odobrenih obratih odvzetih 160 vzorcev svinjskega in 168 vzorcev govejega mesa, ter 187 vzorcev piščančjega in 98 vzorcev puranjega mesa. V vzorcih rdečega mesa salmonela ni bila ugotovljena, pri piščančjem mesu je bil pozitiven 1 vzorec (0,5%), pri puranjem mesu pa 5 vzorcev (5,1%). V odobrenih in registriranih obratih je bilo na prisotnost salmonel odvzetih 265 vzorcev mletega mesa in 442 vzorca mesnih pripravkov. Od skupno odvzetih 707 vzorcev je bila salmonela ugotovljena v 7 vzorcih (0,99%) in sicer v 1 vzorcu mletega mesa (0,14%) in 6 vzorcih mesnih pripravkov (0,85%). V 6 vzorcih je bil ugotovljen en serovar salmonel, v enem vzorcu pa 2 serovara

V prodaji na drobno je bilo v letu 2005 odvzeto 106 vzorcev mesnih pripravkov, 277 vzorcev mlečnih izdelkov, 101 vzorec mletega mesa in 102 vzorca jajc. Salmonela je bila ugotovljena v 8 vzorcih mesnih pripravkov od tega 3x *S. enteritidis*, v 1 vzorcu mletega mesa, v 2 vzorcih jajc od tega 1x *S. Enteritidis*.

V letu 2006 je bilo odvzetih 100 vzorcev mesnih pripravkov, 230 vzorcev mlečnih izdelkov, 100 vzorec mletega mesa in 100 vzorcev jajc. Salmonela je bila ugotovljena v 5 vzorcih mletega mesa od tega 3x *S. typhimurium* in v 3 vzorcih jajc od tega 2x *S. enteritidis* in 1x *S. typhimurium*.

V letu 2007 je bila prisotnost povzročitelja ugotovljena v 13 vzorcih od 2835 vzorčenih živil (0,5%) in sicer v 10 vzorcih svežega perutninskega mesa, 2 vzorcih svežega govejega mesa in 1 vzorcu svežega svinjskega mesa.

Spremljanje pri živalih:

Prašiči: V letu 2005 je bila prisotnost salmonel ugotovljena v 13 od skupno 242 odvzetih vzorcev bezgavk pri prašičih. Od teh je bila *S. Enteritidis* potrjena v 5 vzorcih, *S. Derby* in *S. Virchow* v 2 vzorcih, *S. Typhimurium*, *S. London*, *S. Infantis* in *S. Senftenberg* pa v 1 vzorcu.

V letu 2006 je bila prisotnost salmonel ugotovljena v 5 od skupno 224 odvzetih vzorcev bezgavk. Od teh je bila iz treh vzorcev izolirana *S. typhimurium*, iz enega *S. enteritidis* in iz enega *S. spp.*

Od 1.10.2006 do 30.09.2007 je v vseh državah članicah potekala raziskava o razširjenosti salmonel pri klavnih prašičih. V okviru raziskave je bilo pri trupih klavnih prašičev preiskanih 443 vzorcev brisov površine trupa, ter serološko preiskanih 443 vzorcev mesa. Salmonela je bila izolirana v 27 vzorcih bezgavk, vzorci brisov površin so bili vsi negativni, pri serološki preiskavi pa je bila v 48 vzorcih »cut-off« value» nad 40%.

Goverta: Prisotnost salmonel je bila ugotovljena v 1 od skupno 232 odvzetih vzorcev govejega fečesa (0,4%). V pozitivnem vzorcu je bila izolirana *S. Stanleyville*.

V letu 2006 je bila prisotnost salmonel ugotovljena v treh od skupno 236 vzorcev govejega fečesa (1,27%). Izolirane so bile *S. Infantis*, *S. Brancaster* in *S. Kottbus*.

V letu 2007 je bila prisotnost salmonel ugotovljena v dveh od skupno 199 vzorcev govejega fečesa (1,005%). Izolirani sta bili *S. Enteritidis* in *S. Cochl*.

Drobnica: Prisotnost salmonel je bila ugotovljena v 4 od skupno 236 odvzetih vzorcev ovčjega fečesa (1,7%). V pozitivnih vzorcih so bile izolirane vsaka 1x: *S. Stanleyville*, *S. Muenchen*, *S. Infantis* in *S. Enteritidis*.

Perutnina: Pri matičnih jatah je bila leta 2005 salmonela ugotovljena v 1 odrasli matični jati, in sicer *S. enteritidis*. Pri vzrejnih jatah salmonela ni bila ugotovljena.

V letu 2006 salmonela v vzrejnih in odralih matičnih jatah ni bila ugotovljena.

V letu 2007 je bilo pregledanih 6 vzrejnih in 7 odraslih matičnih jat kokoši- jajčna linija- salmonela ni bila ugotovljena v nobeni jati.

V letu 2007 je bilo pregledanih 80 vzrejnih in 11 odraslih matičnih jat kokoši- mesna linija- salmonela ni bila ugotovljena v nobeni jati.

V letu 2005 je bilo pregledanih skupno 130 jat kokoši nesnic, od tega 23 vzrejnih jat in 107 odraslih jat. Salmonela je bila ugotovljena v skupno 8 jatah (6,15%) od tega v 1 vzrejni jati in v 7 odraslih jatah. *S. Enteritidis* je bila potrjena pri 6 jatah odraslih kokoši nesnic.

V letu 2006 je bilo pregledanih skupno 205 jat kokoši nesnic, od tega 40 vzrejnih in 165 odraslih jat. Salmonela je bila ugotovljena v treh odraslih jatah (1,46%). *S. Enteritidis* je bila potrjena pri eni jati. V raziskavi, ki je potekala v vseh državah članicah od 1.10.2004 do 30.9.2005 pa je bila prisotnost *Salmonella* spp. ugotovljena v 19,4% jat, prisotnost *S. enteritidis* oz. *S. typhimurium* pa je bila ugotovljena v 9,2% jatah kokoši nesnic.

V letu 2007 je bilo pregledanih skupno 246 jat kokoši nesnic, od tega 67 vzrejnih in 179 odraslih jat kokoši nesnic.

Salmonela je bila ugotovljena v 15 jatah kokoši nesnic (6,09%) od tega 4x v vzrejnih jatah (5,9%) in 11x v odraslih jatah (6,14%) kokoši nesnic.

S. Enteritidis je bila potrjena v 11 jatah kokoši nesnic, od tega v 2 vzrejnih (0,8%) in 9 odraslih jatah (3,65%) kokoši nesnic

V letu 2005 je bilo vzorčenih skupno 621 jat. brojlerjev, od tega je bilo 7 jat pozitivnih na salmonelo (1,13%). *S. Enteritidis* je bila potrjena v 2 jatah.

V bazični študiji (1.10.2005 – 30.9.2006) je bilo vzorčenih 332 jat brojlerjev. Od tega je bilo 11 jat pozitivnih na salmonelo (3,31%). *S. Enteritidis* je bila potrjena v 10 jatah, v eni jati pa *S. Infantis*.

V letu 2006 je bilo v okviru rednega monitoringa vzorčenih 1748 jat v obdobju 3 tednov pred zakolom. Od tega je bila salmonela izolirana v 9 jatah v (0,5%) od tega je bila *S. Enteritidis* izolirana v 6 jatah.

V letu 2007 je bilo v okviru rednega monitoringa vzorčenih 2491 jat v obdobju 3 tednov pred zakolom. Od tega je bila salmonela izolirana v 44 jatah v (1,76%) od tega je bila *S. Enteritidis* izolirana v 4 jatah, *S. Infantis* v 14 jatah, *S. Newport* v 4 jatah, *S. Saintpaul* v 19 jatah, *S. Derby* v 2 jatah in *S. Chartres* v 1 jati pitovnih piščancev.

Na klavnici je bilo v letu 2007 vzorčenih tudi 339 klavnih serij – odvzeti so bili vzorci vratnih kož. Salmonela je bila ugotovljena v 4 vzorcih (1,17%). *S. Enteritidis* je bila izolirana v 3 vzorcih in *S. Infantis* v 1 vzorcu.

V letu 2006 je bila od skupno 80 pregledanih jat puranov, salmonela ugotovljena v 2 jatah in sicer v obeh jatah je bila izolirana *S. Infantis*. Poleg vzorčenja nosilcev dejavnosti je od 1.10.2006 do 31.9.2007 potekala temeljna študija razširjenosti salmonel v jatah puranov. V okviru študije je bilo pregledanih 137 odraslih jat puranov na 56 gospodarstvih. Od tega je bila salmonela izolirana v 29 jatah na 18 gospodarstvih. *S. Enteritidis* je bila izolirana v 3 jatah, *S. Typhimurium* v 1 jati, *S. Infantis* v 11 jatah in *S. Hadar* v 1 jati.

V letu 2007 so nosilci dejavnosti prostovoljno pregledali 121 jat puranov pred zakolom, salmonela je bila ugotovljena v 4 jatah in sicer v vseh primerih je bila izolirana *S. Infantis*.

V letu 2007 so bile vzorčene tudi vratne kože - 128 klavnih serij. Salmonela je bila ugotovljena v 3 vzorcih (2,34%). Izolirane so bile; *S. Cochin*, *S. Anatum* in *S. Infantis*, vsaka 1x.

1.2. The structure and organisation of the relevant competent authorities. Please refer to the information flow between bodies involved in the implementation of the control programme.

STRUKTURA IN ORGANIZACIJA PRISTOJNIH ORGANOV

Veterinarska uprava Republike Slovenije (VURS)

VURS je organ v sestavi Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano in je pristojni organ, za zagotavljanje skladnosti z veterinarsko zakonodajo in živiško zakonodajo in za izvajanje uradnega veterinarskega nadzora v RS.

VURS opravlja upravne, strokovne in razvojne naloge ter naloge inšpekcijskega nadzora na področjih zdravstvenega varstva živali, varstva pred živalskimi kužnimi boleznimi, varstva prebivalstva pred zoonozami, zdravstvene ustreznosti surovin, živih in odpadkov živalskega izvora ter krme in vode za napajanje, varstva živali pred mučenjem, z veterinarsko stroko povezanega nadzora nad prometom z zdravili za uporabo v veterinarski

medicini in določanja doktrinarnih rešitev na ravni varne uporabe zdravil v veterinarski medicini, preventive pri razmnoževanju živali, veterinarskega izobraževanja in obveščanja prebivalstva ter varstva okolja in izpolnjevanja mednarodnih obveznosti na teh področjih.

VURS je pristojni organ za:

- izvajanje uradnega veterinarskega nadzora skladno z Uredbo 882/2004, da se zagotovi preverjanje skladnosti z zakonodajo o krmí in živilih ter s pravili o zdravstvenem varstvu živali in zaščiti živali;
- pripravo nacionalnih programov nadzora in njihovih sprememb skladno z Uredbo 2160/2003
- izvajanje rednih kontrol pri nosilcih dejavnosti, nadzor nad izvajanjem nacionalnega programa in za izvedbo uradnega vzorčenja v okviru nacionalnih programov nadzora
- zbiranje podatkov za ovrednotenje rezultatov ter letno pošiljanje teh podatkov in rezultatov Komisiji

Struktura Veterinarske uprave RS

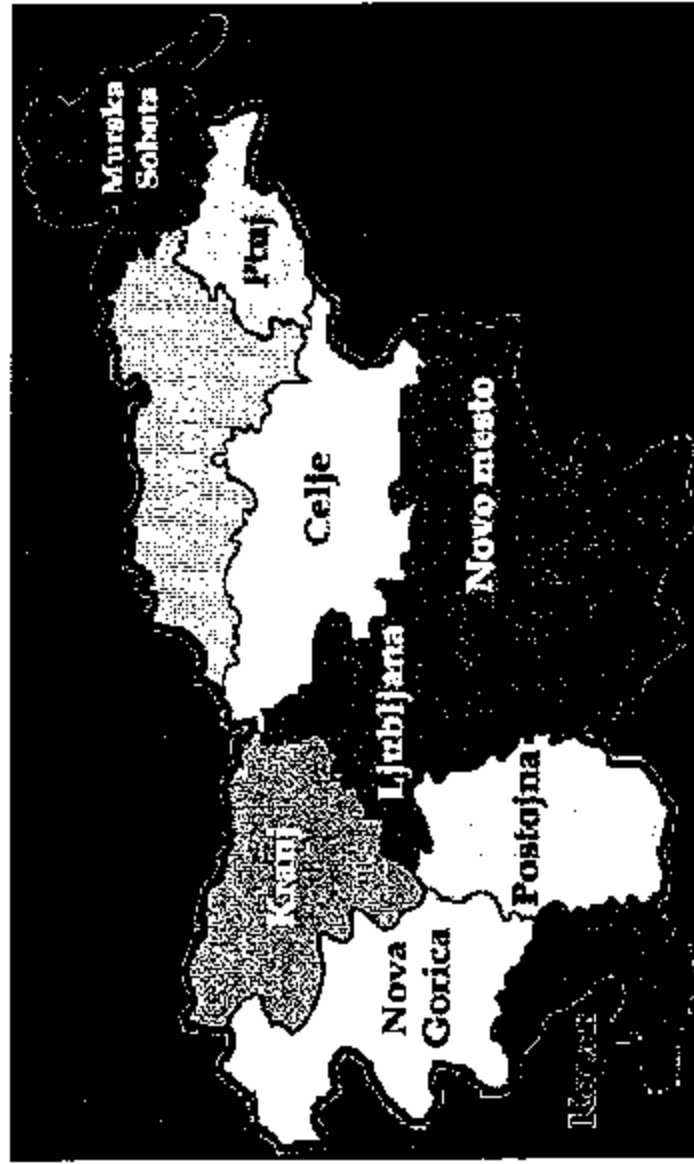
VURS sestavljajo:

- glavni urad,
 - deset območnih uradov
 - šest mejnih veterinarskih postaj.
- Veterinarsko upravo vodi Generalna direktorica Veterinarske uprave RS.

Slika 1: Organigram glavnega urada VURS

Območne urade vodijo direktorji območnih uradov, ki načrtujejo, organizirajo, usmerjajo in nadzorujejo opravljanje dela v območnih uradnih. V območnih uradnih neposredno izvajajo uradni nadzor ter upravne naloge uradni veterinarji, ki so organizirani na strokovnih področjih oddelkov za javno veterinarsko zdravstvo in zdravstveno varstvo ter zaščitno živali.

Slika 2: Notranja Veterinarska inspekcija- območni uradi (krajevna razmejitev pristojnosti)

Mejne veterinarske postaje

Sestavlja šest mejnih veterinarskih postaj (MVP) in sicer:

- MVP Gruškovje (cestni mejni prehod)
- MVP Jetšane (cestni mejni prehod)

- MVP Obrežje (cestni mejni prehod)
- MVP Koper (luški mejni prehod)
- MVP Brnik (letališki mejni prehod)
- MVP Dobova (železniški mejni prehod).

4.3. *Approved laboratories where samples collected within the programme are analysed.*

Laboratoriji, ki sodelujejo v nacionalnem programu nadzora

Preiskave vzorcev odvzetih v okviru izvajanja nacionalnega programa nadzora lahko opravljajo laboratoriji, ki so z odločbo VURS vpisani v seznam odobrenih laboratorijev, ki sodelujejo v nacionalnem programu nadzora salmonel. V seznam odobrenih laboratorijev, ki ga vodi glavni urad VURS je vpisanih 8 laboratorijev in Nacionalni referenčni laboratorij.

Laboratoriji, ki so vpisani v seznam odobrenih laboratorijev:

Nacionalni referenčni laboratorij NRI, za salmonelo:

<p>Univerza v Ljubljani, Veterinarska fakulteta, Nacionalni veterinarski inštitut Enota za diagnostiko kužnih in drugih boleznih Laboratorij za bakteriologijo in mikologijo</p>
--

Nacionalni referenčni laboratorij je akreditiran skladno z SIST EN ISO/IEC 17025.

Ostali laboratoriji:

1	NVI Enota CELJE
2	NVI Enota MARIBOR

3	NVI Enota MURSKA SOBOTA
4	NVI Enota KRANJ
5	NVI Enota NOVA GORICA
6	NVI Enota NOVO MESTO
7	Mikrobiološki laboratorij PIVKA PERUTNINARSTVO d.d.
8	Mikrobiološki laboratorij PERUTNINA PTUJ d.d.

Laboratoriji, ki sodelujejo v programu nadzora za analizo vzorcev zaradi testiranja na prisotnost salmonel, izpolnjujejo zahteve iz člena 12. Uredbe ES št. 2160/2003 Evropskega parlamenta in Sveta o nadzoru salmonel in drugih opredeljenih povzročiteljih zoonoz, ki se prenašajo z živali.

Enote NVI Celje, Maribor, Murska Sobota, Kranj, Nova Gorica in Novo mesto so regionalne enote Univerze v Ljubljani, Veterinarska fakulteta, Nacionalni veterinarski inštitut (VF, NVI) in so akreditirane skladno z SIST EN ISO/IEC 17025. Vse enote NVI so bile pregledane enkrat letno s strani VF, NVI na notranjih presojah in s strani SA na zunanji presoji za pridobitev akreditacije.

Mikrobiološki laboratorij Pivka Perutninarstvo d.d. in Mikrobiološki laboratorij Perutnina Ptuj d.d. sta notranja laboratorija nosilcev dejavnosti reje perutnine. Oba laboratorija imata vpeljane in uporabljata sisteme zagotavljanja kakovosti. Nosilca dejavnosti Perutnina Ptuj d.d. in Pivka Perutninarstvo d.d. izpolnjujeta tudi zahteve standarda ISO 9001:2000. VURS je v sodelovanju s predstavnikom NRL opravila pregled obeh laboratorijev v letu 2007 in 2008.

NRL za salmonelo organizira MI PT za preiskave na salmonele in sicer izolacija (detekcija) in biokemijska potrditev ter serotipizacija do serološke skupine (ne izvajajo je vsi laboratoriji). Sodelujejo bakteriološki laboratoriji Nacionalnega veterinarskega inštituta in laboratorij Pivka Perutninarstvo d.d. ter laboratorij Perutnina Ptuj d.d. V preiskavah sodelujejo vsi laboratoriji, vključeni v program nadzora za analizo vzorcev zaradi testiranja na prisotnost salmonel.

1.4. Methods used in the examination of the samples in the framework of the control programme.

Preiskava vzorcev - vista diagnostičnih metod

Vsi laboratoriji opravljajo preiskave vzorcev v skladu z Uredbo Komisije 1003/2005/ES (3. točka priloge).

Serotipizacija se vedno opravi v nacionalnem referenčnem laboratoriju.

Metoda odkrivanja

Uporablja se metoda, ki jo predlaga referenčni laboratorij Skupnosti za salmonelo:

Vsi laboratoriji, ki opravljajo preiskave vzorcev odvzetih v okviru nacionalnega programa nadzora uporabljajo metodo opisano v Prilogi D ISO 6579 (2002): pri kateri se uporablja MSRV kot edino sredstvo za selektivno obogatitveno gojišče.

Nekateri laboratoriji opravljajo tudi serotipizacijo do serološke skupine, vse serotipizacije do serovara pa opravlja NRI.

1.5. Official controls (including sampling schemes) at feed, flock and/or herd level.

I. URADNI NADZOR KRME

Uradni nadzor krme v RS izvajata Veterinarska uprava RS in Inšpektorat Republike Slovenije za kmetijstvo, gozdarstvo in hrano. Nadzor krme se izvaja na podlagi Programa nadzora in monitoringa krme, ki se pripravi za vsako leto posebej in je skupen za VURS in IRSKGH.

Pristojnosti za izvajanje nadzora so razdeljene.

VURS opravlja nadzor varnosti krme v obratih nosilcev dejavnosti poslovanja s krmo, ki delujejo v katerikoli fazi proizvodnje, predelave, shranjevanja, prevoza ali distribucije krme, razen na nivoju primarne pridelave krme in poslov povezanih s primarno pridelavo.

VURS opravlja nadzor varnosti krme na sledečih kmetijskih gospodarstvih:

- kmetijskih gospodarstvih, ki so v registru obratov nosilcev dejavnosti poslovanja s krmo na OU VURS (proizvodnja krmnih mešanic z uporabo dodatkov/premiksov, ki vsebujejo zootehnične dodatke in proizvodnja medicirane krme)
- kmetijskih gospodarstvih, ki so v registru obratov nosilcev dejavnosti na področju krme, ki se vodi na MKGP (proizvodnja krmnih mešanic za potrebe lastnega kmetijskega gospodarstva z uporabo krmnih dodatkov ali premiksov iz dodatkov, razen zootehničnih dodatkov)
- kmetijskih gospodarstvih, ki so registrirana pri VURS kot obrati na področju živil živalskega izvora (krmiljenje rejnih živali samo z dokupljeno krmo).

- kmetijskih gospodarstvih, ki imajo dovoljenje za uporabo in skladiščenje RM/DCP/IB, iz seznama dovoljenj, ki se vodijo na OUL,
- VURS izvaja nadzor nad prepovedjo uporabe predelanih živalskih proteinov na vseh kmetijskih gospodarstvih (register VURS ali MKGP), IRSKGH nadzira:
- kakovost krme v prometu ter varnost in kakovost krme na kmetijskih gospodarstvih na nivoju primarne pridelave krme (register primarnih pridelovalcev krme),
- kmetijska gospodarstva, ki so v registru primarnih proizvajalcev krme (proizvodnja krmnih mešanic z uporabo dopolnilnih krmnih mešanic),
- IRSKGH nadzira tudi krmo, ki je GS oz. je sestavljena ali proizvedena iz GSO v vseh fazah proizvodnje, distribucije in uporabe z vidika varnosti in kakovosti.

Program nadzora in monitoringa krme vključuje inšpekcijske preglede nosilcev dejavnosti poslovanja s krmo kot tudi program vzorčenja krme.

Varnost krme ureja Pravilnik o pogojih za zagotavljanje varnosti krme (Uradni list RS, št. 101/06, 70/07, 10/09), ki določa zahteve v skladu z Direktivo 2002/32/ES o nezaželenih snoveh v živalski krmni. Razen tega, navedeni pravilnik nacionalno določa tudi mikrobiološke kriterije za krmo. Nosilci dejavnosti na področju krme, ki izvajajo dejavnost proizvodnje, morajo z letnimi načrti notranjih kontrol zagotavljati skladnost surovin in proizvodov z mikrobiološkimi kriteriji za krmo.

Načrt notranjih kontrol lahko vsebuje tudi kriterije za zagotavljanje varnosti krme, ki niso določeni s pravilnikom, temveč jih nosilec dejavnosti na področju krme določi na podlagi lastne ocene tveganja oziroma ocenjevanja, ki jo na zahtevo nosilca dejavnosti na področju krme pripravi strokovna inštitucija.

Načrt notranjih kontrol mora vsebovati ukrepe za zagotavljanje varnosti surovin in proizvodov (prevejanje kritičnih mest proizvodnega procesa, postopke jemanja vzorcev in pogostost jemanja vzorcev, vrsto in pogostost analiz in v primeru neskladnosti ukrepe, ki opredelijo nadaljnje ravnanje s surovinami in proizvodi ipd.).

Če nosilec dejavnosti pri izvajanju notranjih kontrol ugotovi, da krma ne izpolnjuje mikrobioloških kriterijev varnosti mora o tem nemudoma obvestiti pristojni območni urad Veterinarske uprave Republike Slovenije in ukrepati v skladu z 20. členom Uredbe (ES) 178/2002 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 28. januarja 2002 o določitvi splošnih načel in zahtevah živalske zakonodaje, ustanovitvi Evropske agencije za varnost hrane in postopkih, ki zadevajo varnost hrane (UL L št. 31 z dne 1. 2. 2002, str. 1, z vsemi spremembami).

Proizvodov namenjenih za prehrano živali, ki ne izpolnjujejo mikrobioloških kriterijev za krmo se ne sme dajati na trg, uporabljati ali uvažati na teritoriji EU.

Mikrobiološki kriteriji krme predpisani v Pravilniku o pogojih za zagotavljanje varnosti krme so določeni nacionalno:

Vrsta mikroorganizma	Kрма	Število
Salmonele	Predelane živalske beljakovine in drugi predelani proizvodi, ki se lahko uporabljajo kot posamična krmila za prehrano živali, hrana za hišne živali in pasje žvečilke	0 v 25g (n=5, c=0, m=0, M=0)
Salmonele (serovari Salmonella Enteritidis, Salmonella Typhimurium, Salmonella Hadar, Salmonella Virchow in Salmonella Infantis)	Krmne mešanice za kokoši nesnice in matične jate kokoši	0 v 25g
Salmonele (serovari Salmonella Enteritidis, Salmonella Typhimurium)	Krmne mešanice za brojle in purane	0 v 25g
Salmonele (serovar Salmonella Cholerae-suis)	Krmne mešanice za prašiče	0 v 25g

Uradno vzorčenje krmne na prisotnost salmonel se izvaja v okviru Programa nadzora in monitoringa krmne.

Na podlagi programa nadzora in monitoringa krmne uradni veterinar pripravi za obrate nosilcev dejavnosti poslovanja s krmno, ki so v registru odobrilih in registriranih obratov nosilcev dejavnosti poslovanja s krmno na OL VURS, program preiskav krmne za tekoče leto.

V letu 2009 je v okviru uradnega vzorčenja predviden odvzem 90 vzorcev krmne na salmonelo:

- odobreni proizvajalci krmne: 20 vzorcev
- kmetijska gospodarstva: 30 vzorcev
- odobreni nosilci dejavnosti poslovanja s krmno - dajanje na trg in registrirani nosilci dejavnosti poslovanja s krmno: 30 vzorcev
- nvožene pošiljke: 10 vzorcev

Vzorčenje opravijo uradni veterinarji območnih uradov VURS.

II. URADNI NADZOR V MATIČNIH JATAH

Načrt vzorčenja v matični h jatah

Uradno rutinsko vzorčenje odraslih matičnih jat kokoši v valinici se opravi vsakih 16 tednov. Omenjeno vzorčenje opravijo uradni veterinarji in nadomestni vzorčenje na pobudo nosilca dejavnosti.

Uradno rutinsko vzorčenje fecesa odraslih matičnih jat kokoši na gospodarstvu izvede uradni veterinar vsaj 2x na proizvodni cikel jate. Prvo uradno vzorčenje se v vsaki odrasli matični jati izvede v štirih tednih po prehodu v fazo nesnosti oziroma v enoto za nesnice, drugo omenjeno vzorčenje pa proti koncu valjenja, vendar ne prej kot 8 tednov pred koncem proizvodnega ciklusa.

Uradno potrditveno vzorčenje na prisotnost salmonel v fecesu oziroma na prisotnost protimikrobnih snovi v živalih izvede uradni veterinar v jati na gospodarstvu, po vsaki ugotovitvi salmonel v vzorcih odvzetih pri vzorčenju na pobudo nosilca dejavnosti oziroma rutinskem uradnem vzorčenju v valinici.

Vzorčenje fecesa na gospodarstvu se opravi na način rutinskega vzorčenja določenega v točki 2.2.2.1. Priloge Uredbe 1003/2005/ES. Po pogovoru z nosilcem dejavnosti in pregledu evidence se lahko uradni veterinar na podlagi rezultatov opravljenega pregleda odloči še za dodatno vzorčenje za ugotavljanje protimikrobnih snovi ali za ponovno testiranje jate ali njenih potomcev na salmonelo. Obvezno pa se vzorčenje na prisotnost protimikrobnih snovi ali ponovno testiranje jate ali njenih potomcev na salmonelo opravi v jatah, kjer je bila v vzorcih, odvzetih v valinici ugotovljena prisotnost salmonel, pri uradnem potrditvenem vzorčenju na gospodarstvu pa salmonele v vzorcih fecesa niso bile ugotovljene. V primeru testiranja za ugotavljanje protimikrobnih snovi ali ponovnega testiranja jate ali njenih potomcev na salmonelo veljajo za jato ukrepi predpisani za sumljive jate.

Za namen ugotavljanja prisotnosti protimikrobnih snovi se iz vsake zgradbe odvzame po pet kokoši. Število odvzetih kokoši je lahko po presoji uradnega veterinarja tudi večje. V vzorcu se opravi test za odkritje protimikrobne snovi. V primeru ponovnega vzorčenja na prisotnost salmonel v jati ali njenih potomcih pa se odvzame pet vzorcev fecesa oziroma obojnih obval, vsak vzorec se testira posebej.

V primeru, da so rezultati vzorčenja negativni na salmonele, ugotovljene pa so protimikrobne snovi ali če je ugotovljena prisotnost salmonel, se šteje, da je okužba s salmonelo potrjena.

Drugo uradno potrditveno vzorčenje na gospodarstvu se izvede v izjemnih primerih, kadar uradni veterinar upravičeno sumi o napačnih negativnih ali pozitivnih rezultatih ob prvem uradnem potrditvenem vzorčenju. V ta namen se opravi vzorčenje na način kot je opisano v četrtem odstavku te točke.

Vrsta vzorca

Vzorčenje odrasle matične jate kokoši.

Za bakteriološko analizo se odvzamejo naslednji vzorci

Mesto in vrsta vzorčenja	VRSTA VZORCA
Vzorčenje v valilnici na pobudo nosilca dejavnosti in rutinsko uradno vzorčenje	-sestavljen vzorec razbitih jajčnih lupin v skupni teži vsaj 250g; iz vsake od 25 valilnih košaric se odvzame vsaj 10g lupin ALL -vzorec (briso) z navlaženo krpo površine vsaj 900 cm ² odvzet iz vsaj petih valilnih košaric ali 5 mest v izvalilniku
Rutinsko uradno vzorčenje na gospodarstvu	-vzorci fecesa sestavljeni iz posameznih vzorcev v teži 1g odvzetih iz različnih mest; število posameznih vzorcev je odvisno od števila živali. Za preiskavo se vzorci lahko združijo v najmanj 2 zbirna vzorca. - pet vzorcev vpojnih obuv, ki se za preiskavo lahko združijo v 2 skupna vzorca.
Potrditveno uradno vzorčenje na gospodarstvu	- pet vzorcev fecesa sestavljeni iz posameznih vzorcev v teži 1g odvzetih iz različnih mest; število posameznih vzorcev je odvisno od števila živali. Vsak vzorec se analizira posamezno. - pet parov vpojnih obuv. Vsak vzorec se analizira posamezno.

Za namen ugotavljanja prisotnosti protimikrobnih snovi se iz vsake zgradbe odvzame po pet kokoši. Število odvzetih kokoši je lahko po presoji uradnega veterinarja tudi večje. V vzorec se opravi test za odkritje protimikrobne snovi. V primeru ponovnega vzorčenja na prisotnost salmonel v jati ali njenih potomcih pa se odvzame pet vzorcev fecesa oziroma vpojnih obuv, vsak vzorec se testira posebej.

1.6. Measures taken by the competent authorities with regard to animals or products in which the presence of Salmonella spp. have been detected, in particular to protect public health, and any preventive measures taken, such as vaccination.

PREDPISANI UKREPI ZA MATIČNE JATE

Ukrepi v primeru suma – sumljiva jata

Poleg odvzema uradnih vzorcev uradni veterinar na sumljivem gospodarstvu odredi naslednje ukrepe:

1. Prepoved gibanja in odujlitve živali iz sumljive jate;
2. Prepoved izdaje zdravstvenih spričeval za živali iz sumljive jate;
3. Prepoved trgovanja in prometa z jajci iz sumljive jate, razen če se z njimi ravna po postopku, kot velja za jajca, ki jih znesejo kokoši v pozitivni jati. V takem primeru se jajca lahko:
 - pod uradnim veterinarskim nadzorom se dostavijo v odobreni obrat za proizvodnjo oziroma obdelavo jajčnih izdelkov, kjer se mora zagotoviti obdelava, ki zagotavlja zanesljivo uničenje salmonel. Jajca, ki se pošiljajo v obrat za proizvodnjo in predelavo jajčnih izdelkov, morajo biti pred oddajo embalarana in pakirana na način, ki onemogoča odvzem posameznih jajc iz paketa. Paketi morajo biti označeni z oznako: PROIZVOD POZITIVNE JATE – OBVIJZNA PREDPISANA OBDELAVA; ali
 - odstranijo in obdelajo v skladu s predpisi, ki urejajo ravnanje z živalskimi sranskih proizvodih.
4. V primeru valjenja jate iz sumljive jate mora nosilec dejavnosti zagotoviti valjenje v ločenih valilnikih in sledljivost valilnih jajc;
5. V primeru več jat omejitev gibanja oseb, ki prihajajo v stik z živalmi iz sumljive jate;
6. Preiskava krme na gospodarstvu na prisotnost salmonel;
7. Epizootiološka poizvedba;

Vendar pa se lahko sumljiva jata po opravljenem uradnem potrditvenem vzorčenju odpremi v zakol v klavnico oziroma se usmrti in uniči pod veterinarskim nadzorom pod pogoji, ki veljajo za zakol kokoši iz pozitivne jate.

Zgoraj navedeni ukrepi ostanejo v veljavi, do pridobitve rezultatov potrditvenega uradnega vzorčenja.

Ukrepi v primeru potrditve – pozitivna jata

A. Po potrditvi prisotnosti serovarov *Salmonella Enteritidis* in *Salmonella Typhimurium*, mora nosilec dejavnosti v skladu nacionalnim programom nadzora oziroma z lastnimi načrtom za monitoring in nadzor zagotoviti izvedbo naslednjih ukrepov:

1. nobena kokoš iz jate, v kateri so bile ugotovljene salmonelle, ne sme zapustiti gospodarstva, razen v primeru zakola v klavnici oziroma usmrtitve in uničenja pod uradnim veterinarskim nadzorom, pri čemer:
 - mora biti zakol izveden v klavnici kot zadnja serija klavnega procesa v proizvodnem dnevu na način, ki omeji možnost širjenja salmonel na najmanjšo možno mero, v skladu s predpisi, ki urejajo higieno živil;

- proizvodi, pridobljeni iz take perutnine, se lahko dajo na trg oziroma v promet, če so bili obdelani po postopku, ki zanesljivo uniči salmonelo oziroma se jih odstrani in uporabi v skladu s predpisi, ki urejajo ravnanje z živalskimi stranskimi proizvodi; celoten postopek se izvaja pod nadzorom uradnega veterinarja;
 - usmrtimev in uničenje morata biti izvedena v skladu s predpisi, ki urejajo ravnanje z živalskimi stranskimi proizvodi;
2. jajca, ki jih znesejo kokoši v pozitivni jati, se lahko:
 - pod uradnim veterinarskim nadzorom dostavijo v odobreni obrat za proizvodnjo oziroma obdelavo jajčnih izdelkov, kjer se mora zagotoviti obdelava, ki zagotavlja zanesljivo uničenje salmonel. Jajca, ki se pošiljajo v obrat za proizvodnjo in predelavo jajčnih izdelkov, morajo biti pred oddajo embalirana in pakirana na način, ki onemogoča odvzem posameznih jajc iz paketa. Paketi morajo biti označeni z oznako: **PROIZVOD NA SALMONELE POZITIVNE JATE - OBVEZNA PREDPISANA OBDELAVA** ali:
 - uničijo na kraju samem oziroma obdelajo v skladu s predpisi, ki urejajo ravnanje z živalskimi stranskimi proizvodi;
 3. vsa jajca iz pozitivnih jat, ki so v validnici in niso vložena v validnik, se uničijo ali obdelajo v skladu s predpisi, ki urejajo ravnanje z živalskimi stranskimi proizvodi;
 4. usmrtimev in uničenje enodnevnih piščancev iz pozitivne jate;
 5. po odstranitvi oziroma odpremi jate, v kateri so bile ugotovljene salmonele, se odstrani gnoj oziroma nastilj v skladu s predpisi, ki urejajo ravnanje z živalskimi stranskimi proizvodi in temeljito čiščenje ter razkuževanje;
 6. pred ponovno naselitvijo se mora izvesti bakteriološka kontrola učinkovitosti čiščenja in razkuževanja, katere rezultat mora biti negativen.
- V primeru odpreme matične jate pri katerih je odkrita prisotnost serovarov *Salmonella* Enteritidis in/ali *Salmonella* Typhimurium, v odobreno klovnico na območju RS mora perutnino v zakol spremljati veterinarska napotnica. Na veterinarski napotnici mora biti navedeno besedilo »V jati ugotovljene salmonele« in navedena vrsta »serovar«. Veterinarska napotnica je dokument, ki ga izda veterinar veterinarske organizacije s koncesijo v primeru, ko gre za zakol živali, ki niso zdrave.

B. Po potrditvi prisotnosti serovarov *Salmonella* Hadar, *Salmonella* Virchow in *Salmonella* Infantis mora nosilec dejavnosti izvesti sanacijo jate, če se ne odloči za izvedbo ukrepov iz točke A. Za pripravo programa sanacije in izvedbo vseh ukrepov za sanacijo jate je odgovoren nosilec dejavnosti. Program sanacije mora nosilec dejavnosti pripraviti najkasneje v štirinajstih dneh po ugotovitvi oziroma potrditvi salmonel in ga poslati v odobritev VURS. Do odobritve programa sanacije veljajo za pozitivno jato naslednji ukrepi:

1. Prepoved gibanja in odtujitve živali iz sumljive jate;
2. Prepoved izdaje zdravstvenih spričeval za živali iz sumljive jate;
3. Prepoved trgovanja in prometa z jajci iz sumljive jate, razen če se z njimi ravna po postopku, kot velja za jajca, ki jih znesejo kokoši v pozitivni jati. V takem primeru se jajca lahko:
 - pod uradnim veterinarskim nadzorom se dostavijo v odobreni obrat za proizvodnjo oziroma obdelavo jajčnih izdelkov, kjer se mora zagotoviti obdelava, ki zagotavlja zanesljivo uničenje salmonel. Jajca, ki se pošiljajo v obrat za proizvodnjo in predelavo jajčnih izdelkov, morajo biti pred oddajo embalirana in pakirana na način, ki onemogoča odvzem posameznih jajc iz paketa. Paketi morajo biti označeni z oznako: **PROIZVOD**

POZITIVNE JATE – OBVEZNA PREDPISANA OBDELAVA; ali

– odstranijo in obdelajo v skladu s predpisi, ki urejajo ravnanje z živalskimi stranskimi proizvodi.

4. V primeru valjenja jajc iz sumljive jate mora nosilec dejavnosti zagotoviti valjenje v ločenih valilnikih in sledljivost valilnih jajc;

5. V primeru več jate omejitve gibanja oseb, ki prihajajo v stik z živalmi iz sumljive jate;

Po zaključeni sanaciji jate mora nosilec dejavnosti opraviti vzorčenje na način, določen v točki 2.2.2.1. Priloge Uredbe 1003/2005/ES, ter v primeru, ko v nobenem vzorcu fečesa ni bila ugotovljena prisotnost salmonel o tem pisno obvestiti uradnega veterinarja in priložiti rezultate analize. Po prejemu pisnega obvestila mora uradni veterinar čimprej, najkasneje pa v roku treh delovnih dni opraviti uradno potrditveno vzorčenje pri čemer se dodatno vzorči kokoši za odkrivanje zaviralnega učinka bakterijske rasti oziroma protimikrobnih snovi. Jata se šteje kot sanirana, ko v vzorcih fečesa, odvzetih pri potrditvenem uradnem vzorčenju, ni izolirana salmonela niti ni ugotovljen zaviralni učinek bakterijske rasti oziroma prisotnost protimikrobnih snovi.

Program cepljenja

Cepljenje v Sloveniji ni obvezno. Nosilec dejavnosti lahko v svojih programih nadzora kot dodatni ukrep za povečanje odpornosti vključijo cepljenje. V ta namen se lahko uporabi cepivo, ki ima dovoljenje za promet v RS. Živa cepiva se lahko uporabijo, če proizvajalec cepiva zagotovi ustrezne bakteriološke metode za razlikovanje med divjimi sevi salmonel in sevi cepiva.

Cepiva se lahko uporabljajo le v primeru, če je izkazana varnost uporabe in, če so cepiva odobrena v ta namen v skladu z Direktivo 2001/82/ES.

Stanje v R. Sloveniji: V matičnih jatah kokoši se izvaja cepljenje zoper *Salmonelo Enteritidis*. Za vakcinacijo se uporablja živa vakcina (2x), za revakcinacijo pa inaktivirana vakcina (1x).

Vakcine, ki se uporabljajo v Sloveniji zoper *Salmonelo enteritidis*:

Ime vakcine	Proizvajalec vakcine	Vrsta vakcine
AVIPRO SALMONELLA VACC	Lohmann	Živa vakcina
NOBILIS SALFENVAC T	Intervet	Inaktivirana vakcina
POULVAC SE	Fort Dodge	Inaktivirana vakcina

1.7. National legislation relevant to the implementation of the control programmes, including any national provisions concerning the activities set out in the national control programme.

NACIONALNA ZAKONODAJA

1. Zakon o veterinarskih merilih skladnosti (Ur.l. RS, št. 93/05)
2. Zakon o veterinarstvu (Ur.l. RS, št. 31/01, 45/04, 93/05)
3. Pravilnik o določitvi pristojnih organov in programu nadzora salmonel in drugih opredeljenih povzročiteljev zoonoz (Ur.l. RS, št. 67/2004).
4. Pravilnik o monitoringu in nadzoru salmonel (Ur.l. RS, št. 25/06, 14/07, 122/07)
5. Pravilnik o pogojih za zagotavljanje varnosti krme (Uradni list RS, št. 101/06, 70/07, 10/09),
6. Pravilnik o veterinarskih pogojih za trgovanje s perutnino, enodnevniimi piščanci in valihnimi jajci na teritorijo Evropske unije (Ur.l. RS, št. 5/2004)
7. Pravilnik o odškodninah na področju veterinarstva (Ur.l. RS, št. 105/2007)

V skladu s slovenskim pravnim redom so Uredbe Evropskega Parlamenta in Sveta in Uredbe Komisije neposredno uporabljive in jih ni potrebno prenesti v nacionalno zakonodajo, razen v delu, kjer je potrebno posamezne določbe uredbe natančneje opredeliti.

Vsebina:

- Pravilnik o določitvi pristojnih organov in programu nadzora salmonel in drugih opredeljenih povzročiteljev zoonoz (Ur.l. RS, št. 67/2004).

Ta pravilnik določa podrobnejše pogoje za izvajanje Uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o nadzoru salmonel in drugih opredeljenih povzročiteljev zoonoz, ki se prenašajo z živali št. 2160/2003/ES z vsemi spremembami.

- Pravilnik o monitoringu in nadzoru salmonel (Ur.l. RS, št. 25/06, 14/07, 122/07)

S tem pravilnikom se določajo metode monitoringa in nadzora salmonel v matičnih jatah kokoši, jatah kokoši nesnic in jatah brojlerjev v skladu s 2003/99/ES z dne 17. novembra 2003 o spremljanju zoonoz in povzročiteljev zoonoz in za izvedbo:

- Uredbe (ES) 2160/2003 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. novembra 2003 o nadzoru salmonel in drugih opredeljenih povzročiteljev zoonoz, ki se prenašajo z živali (UL L št. 325 z dne 12. 12. 2003, str. 1), zadnjic spremenjene z Uredbo Komisije (ES) št. 1237/2007 z dne 23. oktobra 2007 o spremembi Uredbe (ES) št. 2160/2003 Evropskega parlamenta in Sveta ter Odločbe 2006/696/ES v zvezi z dajanjem na trg jajc iz jat kokoši nesnic, ki so okužene s salmonelo (UL L št. 280 z dne 24. 10. 2007, str. 5), (v nadaljnjem besedilu: Uredba 2160/2003/ES);
- Uredbe Komisije (ES) št. 1003/2005 z dne 30. junija 2005 o izvajanju Uredbe (ES) št. 2160/2003 glede cilja Skupnosti za zmanjšanje razširjenosti nekaterih serotipov salmonel v matičnih jatah Gallus gallus in o spremembi Uredbe (ES) št. 2160/2003 (UL L št. 170 z dne 1.7. 2005, str. 12), zadnjic spremenjene z Uredbo Komisije (ES) št. 1177/2006 z dne 1. avgusta 2006 o izvajanju Uredbe (ES) št. 2160/2003 Evropskega parlamenta in

Sveta glede zahtev za uporabo posebnih metod nadzora v okviru nacionalnih programov za nadzor salmonеле pri perutnini (UL L št. 212 z dne 2. 8. 2006, str. 3), (v nadaljnjem besedilu: Uredba 1003/2005/ES);

– Uredbe Komisije (ES) št. 1177/2006 z dne 1. avgusta 2006 o izvajanju Uredbe (ES) št. 2160/2003 Evropskega parlamenta in Sveta glede zahtev za uporabo posebnih metod nadzora v okviru nacionalnih programov za nadzor salmonеле pri perutnini (UL L št. 212 z dne 2. 8. 2006, str. 3; v nadaljnjem besedilu: Uredba 1177/2006/ES);

– Uredbe Komisije (ES) št. 1168/2006 z dne 31. julija 2006 o izvajanju Uredbe (ES) št. 2160/2003 glede cilja Skupnosti za zmanjšanje razširjenosti nekaterih serotipov salmonеле pri kokoših nesnicah vrste Gallus gallus in o spremembi Uredbe (ES) št. 1003/2005 (UL L št. 211 z dne 1. 8. 2006, str. 4; v nadaljnjem besedilu: Uredba 1168/2006/ES).

S tem pravilnikom se zagotavljanja varnosti krme določene v Direktivi 2002/32/ES o nezaželenih snoveh v živalski krmu.

– Pravilnik o veterinarskih pogojih za ugovanje s perutnino, enodnevnimi piščanci in valilnimi jajci na teritoriju Evropske unije (Ur.L.RS, št. 5/2004)

Ta pravilnik vsebinsko povzema Direktive Sveta 90/539/EGS o pogojih zdravstvenega stanja živali, ki veljajo znotraj Skupnosti za trgovanje s perutnino in valilnimi jajci ter za njihov uvoz iz tretjih držav.

1.8. Any financial assistance provided to food and feed businesses in the context of the national control programme

V okviru nacionalnega programa nadzora za zmanjšanje razširjenosti salmonel v matičnih jatah kokoši se predvideva finančna pomoč nosilec dejavnosti reje matičnih jat. V primeru ugotovitve prisotnosti serovarov Salmonella Enteritidis oziroma Salmonella Typhimurium v odraslih matičnih jatah kokoši se nosilec dejavnosti izplača odškodnina za izločene živali, v skladu s predpisom, ki ureja odškodnine na področju veterinarstva.

2. Concerning food and feed businesses covered by the programme

Program je pripravljen na osnovi zahtev, predpisanih v zakonodaji skupnosti in nacionalni zakonodaji. Obveza nosilcev dejavnosti je, da predpisane zahteve izpolnjujejo.

2.1. The structure of the production of the given species and products thereof

Struktura proizvodnje matičnih jat

V R. Sloveniji so 3 večja podjetja, katerih dejavnost obsega celotno proizvodnjo verigo: vzreja oziroma reja plemenskih živali, valilnice, vzreja oziroma reja proizvodnih živali, zbiralnice oziroma pakirni centri jajc in klavnice. V 2 podjetjih poteka reja matičnih jat za namen reje brojlerjev, v 1 podjetju pa poteka reja matičnih jat za namen reje konzumnih nesnic in matičnih jat za namen reje brojlerjev.

Z rejo matičnih jat se v manjšem obsegu ukvarja tudi ena visokošolska in raziskovalna ustanova, katere proizvodnja je pivenstveno namenjena raziskovalni dejavnosti in izobraževanju.

Struktura nosilcev dejavnosti matičnih jat, 1. januar 2009:

PERUTNINA PTUJ - OU PTUJ

Gospodarstvo	vrsta	število hlevov	Št. vseljenih hlevov	skupno št. živali
FARMA TRNOVEC	vzrejne jate	27	18	144.400
FARMA FORMIN	vzrejne jate	4	4	
FARMA SELA	odrasle jate	24	19	
FARMA KIDRIČEVO	odrasle jate	36	30	258.400
FARMA STOJNCI	odrasle jate	4	4	
FARMA MALA VAS	odrasle jate	4	4	

Lastna valilnica: VALILNICA MARKOVCI

JATA EMONA - OU POSTOJNA

Gospodarstvo	vrsta	število hlevov	Št. vseljenih hlevov	skupno št. živali
FARMA MALA BUKOVICA	vzrejne jate	10	0	38.210
FARMA RAVNE	vzrejne jate	6	5	
FARMA RAVENCA	odrasle jate	8	5	53.750
FARMA SUŠICA	odrasle jate	8	8	
JATA EMONA - OU LJUBLJANA				
FARMA DRNOVO	odrasle jate	2	2	
FARMA IHAN	odrasle jate	6	6	63.800
FARMA ZALOG	vzrejne jate	2	0	

Lastna valilnica: VALILNICA NEVERKE

AGROMERKUR

Gospodarstvo	vrsta	število hlevov	Št. vseljenih hlevov	skupno št. živali
FARMA GORNJI PETROVCI	vzrejne jate	4	4	20.300
FARMA GORNJI PETROVCI	odrasle jate	4	4	15.100

Lastna valilnica: VALILNICA BELTINCI

BIOTEHNIŠKA FAKULTETA

Gospodarstvo	vrsta	število hlevov	Št. vseljenih hlevov	skupno št. živali
FARMA KRUMPERK	odrasle jate	3	3	5.600
FARMA RODICA	vzrejne jate	1	0	0

Lastna valilnica: VALILNICA RODICA

Januarja 2009 smo imeli v Sloveniji skupaj 126 matičnih jat, od tega je bilo 31 vzrejnih matičnih jat in 85 odraslih matičnih jat.

Skupna kapaciteta obratov v Sloveniji za proizvodnjo matičnih jat znaša cca. 700 000 živali/leto. Dejanska proizvodnja znaša cca. 500 000 živali/leto. V letu 2008 je bilo v Sloveniji izvaljenih cca. 537.000 piščancev-kokoši lahkih pasem (nesnice) in cca. 54.000.000 piščancev brojlerjev. Kapaciteta valilnic, ki so v lasti omenjenih podjetij znaša 98,5% celotne kapacitete v R. Sloveniji.

Trenutno v Sloveniji ni matičnih jat starih staršev zaradi tega nosilci dejavnosti za potrebe lastne vzreje matičnih jat staršev enodnevne piščance nabavljajo izven meja naše države.

Proizvodnja valilnih jajc matičnih jat staršev je namenjena tako lastnim potrebam reje kakor tudi trgovanju in izvozu.

2.2. The structure of the production of feed.

V letu 2007 je bilo v registrirani Veterinarske uprave RS vpisano 91 odobrenih oziroma registriranih proizvajalcev kreme. Proizvodnja kreme za perutnino se je v letu 2007 opravljala v 19 obratih.

Vsa 3 večja podjetja za rejo matičnih jat v Sloveniji imajo lastne obrate za proizvodnjo krmil za perutnino.

Proizvodnja krme v Sloveniji v letu 2008 (v tonah), glede na vrsto krme

Vrsta krme	Leto: 2008									
	SOVEDO	BEFENICA	PRASICI	PERDINA	KONJI	KUNCI	KOZUHARI	RIBE	DRUGO	SKUPAJ
Posamična krmila	1.606	52	36.120	3.033	166	10	14	132.972	173.973	120
Beljakovinski proizvodi	1.789	1	1.954	1.954				2.825	6.569	
Dodatki	328	3	465	1.337	4	19	1	97	2.254	
Prémiksi	106.259	1.490	138.013	263.071	1.299	3.028	179	109	4.026	517.474
Krminé mešanice	109.982	1.545	174.599	269.395	1.469	3.057	180	123	140.040	700.390

*Druge živalske vrste ali ni navedeno - različne živalske vrste

Število registriranih in odobrenih proizvajalcev krme po dejavnosti v letu 2008:

Število obratov	Dejavnost														
	P1	P2	P3	P4	P5	1A-1	1A-2	1A-3	1A-4	1B-1	1B-2	1C-1	1C-2	2M1	2M2
82	12	5	3	1	4	0	10	8	16	12	7	2			

P1 - Proizvodnja posamičnih krmil

P2 - Proizvodnja krmnih mešanic (razen medicimiranih krmnih mešanic in krmnih mešanic, ki vsebujejo dodatke ali premikse iz dodatkov, ki so navedeni v 3. poglavju Priloge IV Uredbe 183/2005/ES)

P3 - Proizvodnja krmnih dodatkov, ki niso navedeni v prvem delu poglavja Priloge IV Uredbe 183/2005/ES)

P4 - Proizvodnja premiksov (razen premiksov iz dodatkov, ki so navedeni v 2. poglavju Priloge IV Uredbe 183/2005/ES)

P5 - Proizvodnja beljakovinskih proizvodov (razen proizvodov, ki so navedeni v drugem delu 1. poglavja Priloge IV Uredbe 183/2005/ES)

1A-1 - Proizvodnja krmnih dodatkov, ki so navedeni v prvem delu 1. poglavja Priloge IV Uredbe 183/2005/ES

1A-2 - Proizvodnja beljakovinskih proizvodov, ki so navedeni v drugem delu 1. poglavja Priloge IV Uredbe 183/2005/ES

1A-3 - Dajanje na trg krmnih dodatkov, ki so navedeni v prvem delu 1. poglavja Priloge IV Uredbe 183/2005/ES

1A-4 - Dajanje na trg krmnih dodatkov, ki so navedeni v drugem delu 1. poglavja Priloge IV Uredbe 183/2005/ES

1B-1 - Dajanje na trg krmnih dodatkov, ki so navedeni v prvem delu 1. poglavja Priloge IV Uredbe 183/2005/ES

1B-2 - Dajanje na trg krmnih dodatkov, ki so navedeni v drugem delu 1. poglavja Priloge IV Uredbe 183/2005/ES

1C-1 - Dajanje na trg krmnih dodatkov, ki so navedeni v prvem delu 1. poglavja Priloge IV Uredbe 183/2005/ES

1C-2 - Dajanje na trg krmnih dodatkov, ki so navedeni v drugem delu 1. poglavja Priloge IV Uredbe 183/2005/ES

2M1 - Dajanje na trg krmnih dodatkov, ki so navedeni v prvem delu 1. poglavja Priloge IV Uredbe 183/2005/ES

2M2 - Dajanje na trg krmnih dodatkov, ki so navedeni v drugem delu 1. poglavja Priloge IV Uredbe 183/2005/ES

- 1A-4 - Dajanje na trg beljakovinskih proizvodov, ki so navedeni v drugem delu 1.poglavja Priloge IV Uredbe 183/2005/ES
- 1B-1 - Proizvodnja premiksov iz dodatkov, ki so navedeni v 2.poglavju Priloge IV Uredbe 183/2005/ES
- 1B-2 - Dajanje na trg premiksov iz dodatkov, ki so navedeni v 2.poglavju Priloge IV Uredbe 183/2005/ES
- 1C-1 - Proizvodnja krmnih mešanic, ki vsebujejo dodatke ali premikse iz dodatkov, ki so navedeni v 3.poglavju Priloge IV Uredbe 183/2005/ES, za dajanje na trg
- 1C-2 - Proizvodnja krmnih mešanic za potrebe lastnega kmetijskega gospodarstva, ki vsebujejo dodatke ali premikse iz dodatkov, ki so navedeni v 3.poglavju Priloge IV Uredbe 183/2005/ES
- 2M1 - Proizvodnja mediciranih krmnih mešanic
- 2M2 - Proizvodnja mediciranih krmnih mešanic za potrebe lastnega kmetijskega gospodarstva

Število kmetijskih gospodarstev glede na vrsto proizvodnje, ki so vpisane v register obratov nosilcev dejavnosti na področju krme, ki se vodi na MKGP:

2.3. Relevant guidelines for good animal husbandry practices or other guidelines (mandatory or voluntary) on biosecurity measures defining at least:

- hygiene management at farms: obveznih ali prostovoljnih smernic ni.
 - measures to prevent incoming infections carried by animals, feed, drinking water, people working at farms: Slovensko združenje proizvajalcev krme je povzelo FEFAC smernice. FEFAC= evropsko združenje proizvajalcev krmil. Direktorat za varno hrano, ki deluje znotraj Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano RS je pripravil in na spletu objavil "Smernice za uporabo krmnih dodatkov".
 - hygiene in transporting animals to and from farms: obveznih ali prostovoljnih smernic ni.
- Nosilci dejavnosti reje matičnih jat imajo izdelana svoja lastna delovna navodila, ki pokrivajo zgoraj navedena področja.

2.4. Routine veterinary supervision of farms.

Uradni nadzor nad izvajanjem monitoringa in nadzora salmonel

Uradni nadzor nad izvajanjem monitoringa in nadzora salmonel izvajajo uradni veterinarji.
 Uradni nadzor izvajajo uradni veterinarji na naslednji način: Najmanj enkrat letno se na vsakem gospodarstvu zaradi preverjanja skladnosti z zakonodajo izvede fizični pregled jat, pregled nastanitvenih pogojev, pregled načrta za monitoring in nadzor ter evidenc in pregled proizvodnih pogojev, načrta za monitoring in nadzor ter evidenc v valinici.

Ostali uradni pregledi na gospodarstvih

Vsako pošiljko žive perutnine, namenjene v zakol v odobreno klavnico, na gospodarstvu izvora pregleda uradni veterinar. Uradni veterinar opravi ante mortem pregled v skladu z zahtevami iz Uredbe 854/2004/ES o določitvi posebnih pogojev za organizacijo uradnega nadzora proizvodov živalskega izvora, namenjenih za prehrano ljudi. Vsako pošiljko spremlja v klavnico predpisano zdravstveno spričevalo, ki ga izda uradni veterinar.

V primeru pozitivnih jat mora perutnino v zakol spremljati veterinarska napotnica, ki jo izda veterinar veterinarske organizacije s koncesijo.

Poleg zgoraj navedenih pregledov na gospodarstvih, ki jih opravljajo uradni veterinarji, Zakon o veterinarskih merilih skladnosti (Uradni list RS, št. 136/06) določa tudi redne uradne veterinarske preglede, ki jih opravljajo veterinarji veterinarskih organizacij s koncesijo.

Pravilnik o izvajanju rednih uradnih veterinarskih pregledov na gospodarstvih (Uradni list RS, št. 23/06) določa, da je obvezno:

Na vseh gospodarstvih, ki redijo domače parkljarje, kopitarje, perutnino, lagomorfe in gojeno divjad, ki je namenjena prometu oz. trgovanju ali proizvodnji živil se opravijo redni (1 x letno) uradni pregledi gospodarstev.

Pri pregledu se preveri:

- kategorije in število živali na gospodarstvu,
- dnevnik veterinarskih posegov,
- register živali na gospodarstvu in predpisane označitve živali (označitev ne velja za perutnino),
- izpolnjevanje zahtev za zaščito rejnih živali,
- zdravstveno stanje živali na gospodarstvu

Ugotovitve o opravljenem veterinarskem pregledu se vnese v aplikacijo VOI.OS (Sistem za identifikacijo in registracijo domačih živali).

2.5. Registration of farms.

Evidenca obratov – nosilec dejavnosti rejce matičnih jat

Evidenco nosilec dejavnosti rejce matičnih jat vodi Veterinarska uprava RS. Vsi nosilci dejavnosti rejce matičnih jat trgujejo tudi na trgu EU in so zato skladno s Pravilnik o veterinarskih pogojih za trgovanje s perutnino, enodnevni piščanci in valilnimi jajci na teritorijo Evropske unije ter uvoz iz tretjih držav odobreni pri VURS in vpisani v Seznam odobrenih obratov pri Evropski komisiji.

Seznam nosilcev dejavnosti reje matičnih jat:

1. Perutnina Ptuj d.d., Ptuj
2. Jata Emona d.d., Ljubljana
3. PANNVITA –Agromerkur, Murska Sobota
4. Biotehniška fakulteta, Domžale

2.6. Record-keeping at farms.

2.6.1. Evidence nosilcev dejavnosti

Nosilci dejavnosti reje matičnih jat morajo na gospodarstvu za vsako jato perutnine voditi predpisane evidence in zapisnike, ki vsebujejo:

- datume prihodov in odhodov perutninskih jat;
- proizvodno zmogljivost;
- število obolelih in poginulih živali;
- število opravljenih laboratorijskih preiskav in njihove rezultate;
- kraj izvora perutnine;
- uporabnost jajc (valilna ali konzumna);

V valilnici pa je potrebno za vsako matično jato voditi predpisane evidence in zapisnike, ki vsebujejo:

- izvor jajc in njihov datum prispetja;
- odstotek valilnosti;
- vrste anomalije pri enodnevnih piščancih;
- laboratorijske preiskave in njihove rezultate;
- podrobnosti o programih cepljenj;
- število in namembnost neizvaljenih jajc;
- namembnost enodnevnih piščancev;

Ostale predpisane evidence

Dnevnik veterinarskih posegov je evidence, ki se vodi na gospodarstvu in v katero se vpisujejo predpisani podatki o posegih in zdravljenju živali ter navodila veterinarja.

Nosilec dejavnosti mora voditi tudi evidenco o odvzemu vzorcev in rezultatih preiskav vzorcev odvzetih za namen spremljanja salmonel v matičnih jatah.

2.7. Documents to accompany animals when dispatched.

Dokumenti, ki morajo obvezno spremljati žive živali pri prenoških:

- Zdravstveno spričevalo za žive živali, prepeljane iz gospodarstva v klanico:

Po najavi odpreme žive perutnine v klanico, opravi uradni veterinar na gospodarstvu ante mortem pregled v skladu z zahtevami iz Uredbe 854/2004/ES in izda predpisano zdravstveno spričevalo za žive živali, prepeljane iz gospodarstva v klanico:

- Intra-Trade spričevalo:

Po najavi odpreme žive perutnine v drugo državo članico, uradni veterinar na gospodarstvu preveri ali živa perutnina izpolnjuje zahteve iz Direktive 90/539/EGS o pogojih zdravstvenega stanja živali, ki veljajo znotraj skupnosti za trgovanje s perutnino in valilnimi jajci ter za njihov uvoz iz tretjih držav. V primeru izpolnjevanja predpisanih pogojev uradni veterinar izda Intra Trade spričevalo in trgovanje vnese v aplikacijo TRACES.

- Veterinarsko spričevalo za izvoz v tretje države:

Po najavi odpreme žive perutnine v tretje države, uradni veterinar na gospodarstvu preveri ali živa perutnina izpolnjuje pogoje za izvoz v namembno tretjo državo in v primeru izpolnjevanja pogojev izda veterinarsko spričevalo.

- Veterinarsko spričevalo za uvoz iz tretje države:

V primeru uvoza žive perutnine iz tretjih držav je uradni veterinar v namembnem kraju o pošiljki obveščen preko sistema TRACES. Obvesti ga mejna veterinarska postaja na kateri je bil opravljen uvoz pošiljke. Na mestu razkladanja žive perutnine lahko uradni veterinar opravi dodatni pregled, če sumi na morebitne nepravilnosti.

2.8. Other relevant measures to ensure the traceability of animals.

Dругih predpisanih zahtev trenutno ni.

Part B

1. Identification of the programme

Member State: **Slovenia**

Disease : **infection of animals with zoonotic *Salmonella spp***

Animal population covered by the control programme: **matične jate kokoši**

Year/s of implementation: **2010**

Reference of this document: **5440-1/2009/1**

Contact (name, phone, fax, e-mail): **MAJA BAJT**

PHONE: +386 1 300 13 51

FAX: +386 1 300 13 56

E-mail: maja.bajt@gov.si

Date sent to the Commission: **30/04/2009**

2. Historical data on the epidemiological evolution of zoonotic salmonellosis specified in paragraph 1:

Spremljanje in nadzor salmonel v preteklosti

A. V času od 1999 do 2004 se je spremljanje izvajalo v skladu z nacionalno zakonodajo – Navodila o ukrepih za ugotavljanje, preprečevanje in zatiranje salmoneloze.(Ur.L.RS št. 82/99 in 71/2000).

A concise description is given with data on the target population (species, number of flocks/herds and animals present and under the programme), the main measures (testing, testing and slaughter, testing and killing, qualification of flocks/herds and animals, vaccination ...) and the main results (incidence, prevalence, qualification of flocks/herds and animals). The information is given according distinct periods if the measures were substantially modified. The information is documented by relevant summary epidemiological tables, graphs or maps.

B. Zaradi usklajitve s pravnim redom EU in enotnega izvajanja nazora nad salmonelami v matičnih jatah kokoši na področju celotne skupnosti se je v letu 2004 monitoring izvajal v skladu z nacionalno zakonodajo, ki je bila usklajena z evropsko zakonodajo. Pravidnik o monitoringu zoonoz in njihovih povzročiteljev v vzrejnih jatah kokoši nesic (Ur.LRS št. 28/2004 in 67/2004). Navedeni pravilnik povzema Direktivo Sveta 92/117/EGS z dne 17. decembra 1992 o ukrepih za zaščito pred določenimi zoonozami ter nekaterimi povzročitelji zoonoz pri živalih in proizvodih živalskega izvora, zato da se preprečijo izbruh okužb, ki se prenašajo s hrano, in zastrupitve.

C. Od leta 2006 se monitoring in nadzor opravlja skladno s Pravilnikom o monitoringu in nadzoru salmonel (Ur.LRS št. 25/06, 14/07 in 122/07). Navedeni pravilnik je določa zahteve oz. izvedbo postopkov iz: Direktive 2003/99/ES, Uredbe 2160/2003/ES, Uredbe 1003/2005/ES, Uredbe 1177/2006/ES in Uredbe 1168/2006/ES.

Do konca leta 2006 je bilo v primeru ugotovitve serovarov *Salmonella* Enteritidis, *Salmonella* Typhimurium, *Salmonella* Hadar, *Salmonella* Virchow in *Salmonella* Infantis v matičnih jatah dovoljeno zdravljenje pod naslednjimi pogoji:

V primeru zdravljenja jat je moral nosilec dejavnosti v skladu z lastnimi načrtom za monitoring in nadzor zagotoviti izvedbo naslednjih ukrepov:

- nobena kokoš iz jate, v kateri so bile ugotovljene salmonelle, ne sme zapustiti gospodarstva;
- premesitvev zdravljene jate v očiščen in razkužen hlev na istem gospodarstvu; v primeru, da nosilec dejavnosti nima možnosti premesitve jate, mora z ostalimi ukrepi za sanacijo teje zagotoviti vzdrževanje higienskih razmer v objektu. V objektu se morajo odvzeti vzorci iz okolja za ugotovitev prisotnosti salmonel;
- jajca za valjenje se morajo takoj, ko so zbrana, razkužiti z baktericidnim plinom;
- izredna in prilagojena obdelava – čiščenje in razkuževanje prostorov, naprav, embalaže in opreme v valilnici;
- poostren mikrobiološki nadzor v valilnici-jemanje brisov;
- izredno in prilagojeno razkuževanje jate v valilnici v prostoru za razkuževanje in jate med postopkom inkubacije;
- izvaljena perutnina se, dokler je še vlažna in dokler je v valilnici, sanitarno obdela z baktericidnim plinom;
- neizvaljena jajca, izvaljeno zahirano perutnino in druge stranske živalske proizvode je potrebno odstraniti v skladu s predpisi, ki urejajo živalske stranske proizvode;
- izredno in prilagojeno čiščenje in razkuževanje prevoznih sredstev za prevoz jate in perutnine;
- po končanem zdravljenju odvzem vzorcev svežega fecesa oziroma živali; prvo vzorčenje se izvede peti dan po končanem zdravljenju oziroma po izteku karence, če je ta daljša kot pet dni, drugo vzorčenje pa deseti dan po končanem zdravljenju oziroma po izteku dvakratne karentne dobe, če je ta daljša kot pet dni.

Ukrepi se prenehajo izvajati, če so bili rezultati bakterioloških preiskav prvega in drugega vzorčenja negativni.

Z pričetkom veljavnosti Uredbe 1177/2006/ES in spremembo Pravilnika o monitoringu in nadzoru salmonel, ki je bila objavljena v začetku leta 2007 v RSloveniji zdravljenje matičnih jat ni več dovoljeno.

Rezultati o pojavljanju salmonel v matičnih jatah

Leta 2003 je bilo v spremljanje zajetih 46 odraslih matičnih jat, od katerih sta bili 2 jati pozitivni (4,3% proizvodnih jat). V obeh pozitivnih jatah je bila ugotovljena prisotnost *S. Enteritidis*. V vzrejnih jatah prisotnost salmonel ni bila ugotovljena.

V letu 2004 se je razširjenost salmonel spremljala v 98 matičnih jatah kokoši, od tega jih je bilo v vzrejni fazi pregledanih 42 in v obdobju proizvodnje 56. V 3 jatah v času proizvodnje (5,4% proizvodnih jat) je bila izolirana salmonela, od tega je bila 2x potrjena *S.Enteritidis* (3,6% proizvodnih jat). V jatah v času vzreje salmonela ni bila ugotovljena.

V letu 2005 se je razširjenost salmonel spremljala v 65 matičnih jatah kokoši, od tega jih je bilo v vzrejni fazi pregledanih 25 in v obdobju proizvodnje 40. V 1 jati v času proizvodnje (1,53% proizvodnih jat) je bila izolirana *S.Enteritidis* (1,53% proizvodnih jat). V jatah v času vzreje salmonela ni bila ugotovljena.

V letu 2006 se je razširjenost salmonel spremljala v 53 matičnih jatah kokoši, od tega jih je bilo v vzrejni fazi pregledanih 22 in v obdobju proizvodnje pa 31 jat. V nobeni jati ni bila ugotovljena prisotnost salmonel.

V letu 2007 je bila razširjenost salmonel spremljana v 6 vzrejnih in 7 odraslih matičnih jat kokoši- jajčna linija- salmonela ni bila ugotovljena v nobeni jati.

V letu 2007 je bila razširjenost salmonel spremljana v 80 vzrejnih in 111 odraslih matičnih jat kokoši- mesna linija- salmonela ni bila ugotovljena v nobeni jati.

V letu 2008 je bilo na prisotnost salmonel vzorčenih 91 vzrejnih in 151 odraslih matičnih jat. V eni matični jati - mesna linija je bila potrjena *Salmonella Typhimurium*.

3. Description of the submitted programme:

1. Namen programa

A concise description of the programme is given with the main objective(s) (monitoring, control, eradication, qualification of flocks/herds and/or regions, reducing prevalence and incidence ...), the main measures (testing, testing and slaughter, testing and killing, qualification of flocks/herds and animals, vaccination ...), the target animal population and the area(s) of implementation and the definition of a positive case.

Namen nacionalnega programa nadzora salmonel v matičnih jatah perutnine je znižanje razširjenosti salmonel na področju R. Slovenije pri odraslih matičnih jatah kokoši *Gallus gallus* na 1% ali manj do 31.12.2009. Nacionalni program nadzora je nepretrgan in obsega obdobje najmanj treh zaporednih let od 1.1.2007 do 31.12.2009. Program se nadaljša tudi v leto 2010.

II. Opredelitev primera

1. Pozitivna jata za namen spremljanja je jata, v kateri so bile ugotovljene salmonеле:
 - v primeru vzrejenih matičnih jat je pozitivna jata tista, v kateri so bile ugotovljene salmonеле v vzorcih notranjih podlog škatel, v katerih se piščanci dostavijo na gospodarstvo, ali truplih umrlih piščancev odvzetih pri izvajanju načrta spremljanja in nadzora nosilca dejavnosti, ali v enem oziroma več vzorcih fecesa, odvzetih na gospodarstvu pri izvajanju potrditvenega uradnega vzorčenja;
 - v primeru odraslih matičnih jat je jata pozitivna v primerih iz 4. točke Priloge Uredbe 1003/2005/ES;
2. Sumljiva jata je:
 - vzrejna matična jata, pri kateri so bile izolirane salmonеле v enem oziroma več vzorcih fecesa, odvzetih na gospodarstvu pri izvajanju načrta spremljanja in nadzora nosilca dejavnosti;
 - odrasla matična jata, pri kateri so bile izolirane salmonеле v vzorcih jajčnih lupin, odvzetih v valilnici pri izvajanju načrta spremljanja in nadzora nosilca dejavnosti, oziroma v vzorcih jajčnih lupin, odvzetih pri uradnem rutinskem vzorčenju v valilnici;
 - matična jata, pri kateri se ugotovi protimikrobne snovi oziroma zaviralni učinek bakterijske rasti v vzorcih, uporaba protimikrobnih sredstev v času vzorčenja pa ni evidentirana v dnevniku veterinarskih posegov; jata se smatra za sumljivo ves čas, dokler se zaviralni učinek zaviralnih snovi oziroma protimikrobnih sredstev ne odkrije več in ni odkrita prisotnost salmonel

III. Monitoring v matičnih jatah se izvaja v skladu z zahtevami Pravilnika o monitoringu in nadzoru salmonel in Uredbo 1003/2005. Frekvenco in način vzorčenja nosilcev dejavnosti in uradno vzorčenje je podrobno opisano v DEL A, poglavje (b) demonstrate the evidence that it complies with the minimum sampling requirements laid down in part B of ANNEX II of 2160/2003 EC indicating the relevant animal population and phases of production which sampling must cover, točka A in B (stran 2.3)

IV. Ukrepi v primeru pozitivnih rezultatov

Nosilec dejavnosti mora po prejemu laboratorijskega poročila o prisotnosti salmonel o tem pisno obvestiti območni urad VURS. Uradni veterinar po prejemu obvestila odvzame vzorce fecesa za potrditveno uradno vzorčenje v matični jati.

I. Ukrepi v primeru suma – sumljiva jata

Poleg odvzema uradnih vzorcev uradni veterinar na sumljivem gospodarstvu odredi naslednje ukrepe:

1. Prepoved gibanja in odtujitve živali iz sumljive jate;
2. Prepoved izdaje zdravstvenih spričeval za živali iz sumljive jate;
3. Prepoved trgovanja in prometa z jajci iz sumljive jate, razen če se z njimi ravna po postopku, kot velja za jajca, ki jih znesejo kokoši v pozitivni jati;
 - pod uradnim veterinarskim nadzorom se dostavijo v odobreni obrat za proizvodnjo oziroma obdelavo jajčnih izdelkov, kjer se mora zagotoviti obdelava, ki zagotavlja zanesljivo uničenje salmonel. Jajca, ki se pošiljajo v obrat za proizvodnjo in predelavo jajčnih izdelkov, morajo biti pred oddajo embalarana in pakirana na način, ki onemogoča odvzem posameznih jajc iz paketa. Paketi morajo biti označeni z oznako: **PROIZVOD POZITIVNE JATE – OBVEZNA PREDPISANA OBDELAVA**; ali
 - odstranijo in obdelajo v skladu s predpisi, ki urejajo ravnanje z živalskimi stranskimi proizvodi.
4. V primeru valjenja jajc iz sumljive jate mora nosilec dejavnosti zagotoviti valjenje v ločenih valilnikih in sledljivost valilnih jajc;
5. V primeru več jat omejitev gibanja oseb, ki prihajajo v stik z živalmi iz sumljive jate;
6. Preiskava krme na gospodarstvu na prisotnost salmonel;
7. Epizootiološka poizvedba;

Vendar pa se lahko sumljiva jata po opravljenem uradnem potrditvenem vzorčenju odpremi v zakol v klavnico oziroma se usmrti in uniči pod veterinarskim nadzorom pod pogoji, ki veljajo za zakol kokoši iz pozitivne jate.

Zgoraj navedeni ukrepi ostanejo v veljavi, do pridobitve rezultatov potrditvenega uradnega vzorčenja.

2. Ukrepi v primeru potrditve – pozitivna jata

A. Po potrditvi prisotnosti serovarov *Salmonella Enteritidis* in *Salmonella Typhimurium*. mora nosilec dejavnosti v skladu nacionalnim programom nadzora oziroma z lastnimi načrtom za monitoring in nadzor zagotoviti izvedbo naslednjih ukrepov:

1. nobena kokoš iz jate, v kateri so bile ugotovljene salmonele, ne sme zapustiti gospodarstva, razen v primeru zakola v klavnici oziroma usmrtitve in uničenja pod uradnim veterinarskim nadzorom, pri čemer:
 - mora biti zakol izveden v klavnici kot zadnja serija klavnega procesa v proizvodnem dnevnu na način, ki omeji možnost širjenja salmonel na najmanjšo možno mero, v skladu s predpisi, ki urejajo higieno živil;
 - proizvodi, pridobljeni iz take perutnine, se lahko dajo na trg oziroma v promet, če so bili obdelani po postopku, ki zanesljivo uniči salmonele oziroma se jih odstrani in uporabi v skladu s predpisi, ki urejajo ravnanje z živalskimi stranskimi proizvodi; celoten postopek se izvaja pod nadzorom uradnega veterinarja;
 - usmrtitev in uničenje morata biti izvedena v skladu s predpisi, ki urejajo ravnanje z živalskimi stranskimi proizvodi;
2. jajca, ki jih znesejo kokoši v pozitivni jati, se lahko:

- pod uradnim veterinarskim nadzorom dostavijo v odobreni obrat za proizvodnjo oziroma obdelavo jajčnih izdelkov, kjer se mora zagotoviti obdelava, ki zagotavlja zanesljivo uničenje salmonel. Jajca, ki se pošiljajo v obrat za proizvodnjo in predelavo jajčnih izdelkov, morajo biti pred oddajo embalirana in pakirana na način, ki onemogoča odvzem posameznih jajc iz paketa. Paketi morajo biti označeni z oznako: **PROIZVOD NA SALMONELE POZITIVNE JATE - OBVEZNA PREDPISANA OBDELAVA** ali;
- uničijo na kraju samem oziroma obdelajo v skladu s predpisi, ki urejajo ravnanje z živalskimi stranskimi proizvodi;
- 3. vsa jajca iz pozitivnih jat, ki so v valjnici in niso vložena v valjnik, se uničijo ali obdelajo v skladu s predpisi, ki urejajo ravnanje z živalskimi stranskimi proizvodi;
- 4. usmrtilcev in uničenje enodnevni piščancev iz pozitivne jate;
- 5. po odstranitvi oziroma odpremi jate, v kateri so bile ugotovljene salmonele, se odstrani gnoj oziroma nastil v skladu s predpisi, ki urejajo ravnanje z živalskimi stranskimi proizvodi in temeljito čiščenje ter razkuževanje;
- 6. pred ponovno naselitvijo se mora izvesti bakteriološka kontrola učinkovitosti čiščenja in razkuževanja, katere rezultat mora biti negativen.

V primeru odpreme natične jate pri katerih je odkrita prisotnost serovarov *Salmonella Enteritidis* in/ali *Salmonella Typhimurium*, v odobreno klavnico na območju RS mora perunino v zakol spremljati veterinarska napotnica.

Na veterinarski napotnici navedeno besedilo »v jati ugotovljene salmonele« in navedena vrsta »serovara«.

Veterinarska napotnica je dokument, ki ga izda veterinar veterinarske organizacije s koncesijo v primeru, ko gre za zakol živali, ki niso zdrave.

B. Po potrditvi prisotnosti serovarov *Salmonella Hadar*, *Salmonella Virchow* in *Salmonella Infantis* mora nosilec dejavnosti izvesti sanacijo jate, če se ne odloči za izvedbo ukrepov iz točke A. Za pripravo programa sanacije in izvedbo vseh ukrepov za sanacijo jate je odgovoren nosilec dejavnosti. Program sanacije mora nosilec dejavnosti pripraviti najkasneje v štirinajstih dneh po ugotovitvi oziroma potrditvi salmonel in ga poslati v odobritev VURS. Do odobritve programa sanacije veljajo za pozitivno jato naslednji ukrepi:

1. Prepoved gibanja in odtujitve živali iz sumljive jate;
2. Prepoved izdaje zdravstvenih pričeval za živali iz sumljive jate;
3. Prepoved trgovanja in prometa z jajci iz sumljive jate, razen če se z njimi ravna po postopku, kot velja za jajca, ki jih znesejo kokoši v pozitivni jati;
- pod uradnim veterinarskim nadzorom se dostavijo v odobreni obrat za proizvodnjo oziroma obdelavo jajčnih izdelkov, kjer se mora zagotoviti obdelava, ki zagotavlja zanesljivo uničenje salmonel. Jajca, ki se pošiljajo v obrat za proizvodnjo in predelavo jajčnih izdelkov, morajo biti pred oddajo embalirana in pakirana na način, ki onemogoča odvzem posameznih jajc iz paketa. Paketi morajo biti označeni z oznako: **PROIZVOD POZITIVNE JATE – OBVEZNA PREDPISANA OBDELAVA**; ali
- odstranijo in obdelajo v skladu s predpisi, ki urejajo ravnanje z živalskimi stranskimi proizvodi.

4. V primeru valjenja jaje iz sumljive jate mora nosilec dejavnosti zagotoviti valjenje v ločenih valilnikih in sledljivost valilnih jaje;

5. V primeru več jat omejitev gibanja oseb, ki prihajajo v stik z živalmi iz sumljive jate;

Po zaključeni sanaciji jate mora nosilec dejavnosti opraviti vzorčenje na način, določen v točki 2.2.2.1. Priloge Uredbe 1003/2005/ES, ter v primeru, ko v nobenem vzorcu fecesa ni bila ugotovljena prisotnost salmonel o tem pisno obvestiti uradnega veterinarja in priložiti rezultate analize. Po prejemu pismega obvestila mora uradni veterinar čimprej, najkasneje pa v roku treh delovnih dni opraviti uradno potrditveno vzorčenje pri čemer se dodatno vzorči kokoši za odkrivanje zaviralnega učinka bakterijske rasti oziroma protimikrobnih snovi. Jata se šteje kot sanitirana, ko v vzorcih fecesa, odvzetih pri potrditvenem uradnem vzorčenju, ni izolirana salmonela niti ni ugotovljen zaviralni učinek bakterijske rasti oziroma prisotnost protimikrobnih snovi.

V. Program cepljenja

Cepljenje v Sloveniji ni obvezno. Nosilci dejavnosti lahko v svojih programih nadzora kot dodatni ukrep za povečanje odpornosti vključijo cepljenje. V ta namen se lahko uporabi cepivo, ki ima dovoljenje za promet v RS. Živa cepiva se lahko uporabijo, če proizvajalec cepiva zagotovi ustrezne bakteriološke metode za razlikovanje med divjimi sevi salmonel in sevi cepiva.

Cepiva se lahko uporabljajo le v primeru, če je izkazana varnost uporabe in, če so cepiva odobrena v ta namen v skladu z Direktivo 2001/82/ES.

Stanje v R. Sloveniji: V vseh matičnih jatah se izvaja cepljenje zoper *Salmonelo enteritidis*

Vakcine, ki imajo dovoljenje za promet v Sloveniji zoper *Salmonelo enteritidis*:

Ime vakcine	Proizvajalec vakcine	Vrsta vakcine
AVIPRO SALMONELLA VAC F	Lohmann	Živa vakcina
NOBILIS SALENVACT	Intervet	Inaktivirana vakcina
POULVAC SE	Fort Dodge	Inaktivirana vakcina

4. Measures of the submitted programme

4.1. *Summary of measures under the programme*

Duration of the programme: 2010

First year: 2007

Last year: 2010

Control

Eradication

Testing

Testing

Slaughter of animals tested positive

Slaughter of animals tested positive

Killing of animals tested positive

Killing of animals tested positive

Vaccination

Extended slaughter or killing

Treatment

Disposal of products

Disposal of products

Monitoring or surveillance

Other measures (specify):

4.2. *Designation of the central authority charged with supervising and coordinating the departments responsible for implementing the programme²:*

Pristojni organ za izvajanje nadzor in koordinacijo Nacionalnega programa nadzora za zmanjšanje razširjenosti salmonel v matičnih jatah kokoši je Veterinarska uprava Republike Slovenije (VURS). VURS je organ v sestavi Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano in je pristojni organ, za zagotavljanje skladnosti z veterinarsko zakonodajo in živilsko zakonodajo in za izvajanje uradnega veterinarskega nadzora v RS. Struktura Veterinarske uprave RS: VURS sestavljajo glavni urad, notranja veterinarska inšpekcija in šest mejnih veterinarskih postaj. Organizacijsko enoto VURS »notranja veterinarska inšpekcija« sestavlja deset območnih uradov. Območni uradi so krajevno pristojne enote VURS za izvajanje uradnega nadzora in upravnih nalog ter pokrivajo celotno območje Republike Slovenije.

² Describe the authorities charged with supervising and coordinating the departments responsible for implementing the programme and the different operators involved. Describe the responsibilities of all involved.

V območnih uradih neposredno izvajajo uradni nadzor ter upravne naloge uradni veterinarji, ki so organizirani na strokovnih področjih oddelkov za javno veterinarsko zdravstvo in zdravstveno varstvo ter zaščito živali.

Glavni urad VURS je pristojen za:

- pripravo nacionalnih programov nadzora in njihovih sprememb skladno z Uredbo Evropskega Parlamenta in Sveta št. 2160/2003 ter pripravo nacionalne zakonodaje
- zbiranje podatkov za ovrednotenje rezultatov ter letno pošiljanje teh podatkov in rezultatov Komisiji

Območni uradi VURS so pristojni za izvajanje uradnega veterinarskega nadzora skladno z Uredbo 882/2004, da se zagotovi preverjanje skladnosti z zakonodajo o krmi in živilih ter s pravili o zdravstvenem varstvu živali in zaščiti živali. OU VURS so pristojni za:

- izvajanje rednih kontrol pri nosilcih dejavnosti,
- pregled načrta za monitoring in nadzor ter evidenc pri nosilcih dejavnosti
- izvedbo uradnega vzorčenja v okviru nacionalnih programov nadzora
- odreditev in nadzor nad izvedbo predpisanih ukrepov v primeru sumljivih jat
- nadzor nad izvedbo ukrepov v primeru pozitivnih jat

4.3. *Description and delimitation of the geographical and administrative areas in which the programme is to be implemented¹:*

Program se izvaja na območju celotne R Slovenije. Nosilec dejavnosti imajo locirane matične jate kokoši na območjih 4 Območnih uradov VURS in sicer:

- OU VURS Postojna
- OU VURS Ljubljana
- OU VURS Ptuj
- OU VURS Murska Sobota

¹ Describe the name and denomination, the administrative boundaries, and the surface of the administrative and geographical areas in which the programme is to be applied. Illustrate with maps.

4.4. Measures implemented under the programme⁵

4.4.1. Measures and terms of legislation as regards the registration of holdings:

Zakon o veterinarskih merilih skladnosti v 11. členu določa, da morajo imetniki živali gojitev, posedovanje rejnih živali, hotel za živali ali zavetišče za zapuščene živali ter dejavnost zbiranja, prodaje, prevoza, prometa ali trgovanja z živalmi in spremembe prijavit VURS, ki o tem vodi register in evidenco.

Pravilnik o veterinarskih pogojih za trgovanje s perutnino, enodnevnimi piščanci in valinimi jajci na teritoriju Evropske unije ter uvoz iz tretjih držav, ki povzema določbe Direktive 90/539/EGS predpisuje, da je trgovanje na ozemlju EU z valinimi jajci, enodnevnimi piščanci, matičnimi in proizvodnimi jati perutnine dovoljeno samo, če je obrat-gospodarstvo registriran pri VURS in vpisan na Seznam odobrenih obratov pri Evropski komisiji

Vsi nosilci dejavnosti reje matičnih jat trgujejo tudi na trgu EU in so zato skladno s Pravilnik o veterinarskih pogojih za trgovanje s perutnino, enodnevnimi piščanci in valinimi jajci na teritoriju Evropske unije ter uvoz iz tretjih držav registrirani pri VURS vpisani v Seznam odobrenih obratov pri Evropski komisiji . Evidenco nosilcev dejavnosti reje matičnih jat vodi Veterinarska uprava RS.

4.4.2. Measures and terms of legislation as regards the identification of animals⁶:

Ni za perutnino

4.4.3. Measures and terms of legislation as regards the notification of the disease:

Pravilnik o monitoringu in nadzoru salmonel določa, da mora nosilec dejavnost v primeru pozitivnega rezultata lastnega rutinskega vzorčenja v monitoringu o tem takoj obvestiti območni urad VURS. Po prejemu laboratorijskega poročila o prisotnosti salmonel mora nosilec dejavnosti o tem pisno obvestiti območni urad VURS.

4.4.4. Measures and terms of legislation as regards the measures in case of a positive result⁷:

⁵ Where appropriate Community legislation is mentioned. Otherwise the national legislation is mentioned.

⁶ Not applicable for poultry.

⁷ A short description is provided of the measures as regards positive animals (slaughter, destination of carcasses, use or treatment of animal products, the destruction of all products which could transmit the disease or the treatment of such products to avoid any possible contamination, a procedure for the disinfection of infected holdings, the therapeutic or preventive treatment chosen, a procedure for the restocking with healthy animals of holdings which have been depopulated by slaughter and the creation of a surveillance zone around the infected holding,....)

Ukrepe v primeru ugotovitve salmonel v matični jati določa Pravilnik o monitoringu in nadzoru salmonel in so podrobno že navedeni v PART B, poglavje 3 – Description of submitted programme, točka IV – Ukrepi v primeru pozitivnih rezultatov

4.4.5. Measures and terms of legislation as regards the different qualifications of animals and herds:

Ni za perutnino

4.4.6. Control procedures and in particular rules on the movement of animals liable to be affected or contaminated by a given disease and the regular inspection of the holdings or areas concerned⁴:

Ukrepi, ki se nanašajo na premike matičnih jat določa Pravilnik o monitoringu in nadzoru salmonel.

1. Ukrepi v primeru suma – sumljiva jata

Uradni veterinar na sumljivem gospodarstvu odredi naslednje ukrepe:

- Prepoved gibanja in odtujitve živali iz sumljive jate;
- Prepoved izdaje zdravstvenih spričeval za živali iz sumljive jate;
- V primeru več jat omejitev gibanja oseb, ki prihajajo v stik z živalmi iz sumljive jate;
- Preiskava krme na gospodarstvu na prisotnost salmonel;
- Epizootiološka poizvedba;

Kljub prepovedi gibanja pa se lahko sumljiva jata po opravljenem uradnem potrditvenem vzorčenju odpremi v zakol v klavnico oziroma se usmrti in uniči pod veterinarskim nadzorom pod pogoji, ki veljajo za zakol kokoši iz pozitivne jate.

2. Ukrepi v primeru potrditve – pozitivna jata

Po potrditvi prisotnosti serovarov *Salmonella Enteritidis* in *Salmonella Typhimurium*, mora nosilec dejavnosti v skladu nacionalnim programom nadzora oziroma z lastnimi načrtom za monitoring in nadzor zagotoviti izvedbo naslednjih ukrepov:

- nobena kokoš iz jate, v kateri so bile ugotovljene salmonele, ne sme zapustiti gospodarstva, razen v primeru zakola v klavnici oziroma usmrtitve in uničenja pod uradnim veterinarskim nadzorom.

Če se nosilec dejavnosti po potrditvi prisotnosti serovarov *Salmonella Hadar*, *Salmonella Virchow* in *Salmonella Infantis* odloči za sanacijo jate veljajo do odobritve programa sanacije za tako jato ukrepi iz zgorajje točke (ukrepi v primeru suma – sumljiva jata).

⁴ A short description of the control procedures and in particular rules on the movement of animals liable to be affected or contaminated by a given disease and the regular inspection of the holdings or areas is provided.

4.4.7. Measures and applicable legislation as regards the control (testing, vaccination, ...) of the disease:

Cepljenje v Sloveniji ni obvezno. Nosilci dejavnosti lahko v svojih programih nadzora kot dodatni ukrep za povečanje odpornosti vključijo cepljenje. V ta namen se lahko uporabi cepivo, ki ima dovoljenje za promet v RS. Živa cepiva se lahko uporabijo, če proizvajalec cepiva zagotovi ustrezne bakteriološke metode za razlikovanje med divjimi sevi salmonel in sevi cepiva. Cepiva se lahko uporabljajo le v primeru, če je izkazana varnost uporabe in, če so cepiva odobrena v ta namen v skladu z Direktivo 2001/82/ES.

Stanje v R. Sloveniji: V vseh matičnih jatah se izvaja cepljenje zoper Salmonelo Enteritidis.

4.4.8. Measures and applicable legislation as regards the compensation for owners of slaughtered and killed animals:

Zakon o veterinarstvu (Ur.L.RS 33/2001, 45/04)

Republika Slovenija mora zagotoviti imetniku živali odškodnino za živali, ki so bile ubite ali zaklane pri uresničevanju ukrepov za zatiranje določenih zoonoz, če imetnik živali takoj naznani sum ali pojav bolezni, če so bile v določenem časovnem obdobju opravljene vse predpisane preiskave živali in če je izvedel vse predpisane in odrejene ukrepe.

Pravilnik o monitoringu in nadzoru salmonel (Ur.L.RS št. 25/06, 14/07, 122/07)

Lastnikom odraslih matičnih jatah kokoši se v primeru serovarov Salmonella Enteritidis oziroma Salmonella Typhimurium izplača odškodnina za izločene živali, v skladu s predpisom, ki ureja odškodnine na področju veterinarstva. V primeru uničenja ali zakola vzrejnih matičnih se odškodnina ne izplača. Vsi ostali stroški, ki nastanejo pri izvajanju ukrepov v primeru suma ali pojava salmoneloze (zoonotične) v matičnih jatah bremenijo lastnika

Pravilnik o odškodninah na področju veterinarstva (Ur.L.RS št.105/2007) določa postopek za izplačilo odškodnin in sicer:

Pristojni organ za uveljavljanje sofinanciranja s strani Skupnosti po Uredbi 349/2005/ES je glavni urad VURS.

Zakol ali usmrtitev živali oziroma uničenje predmetov ali surovin zaradi bolezni živali iz tega pravilnika se mora opraviti v navzočnosti uradnega veterinarja. O izvršenem dejanju se sestavi zapisnik.

Postopek za izplačilo odškodnine se uvede na zahtevo imetnika živali, ki jo ta vloži pri območnem uradu VURS. Vloga mora vsebovati:

- osebne podatke imetnika (osebno ime in naslov oziroma firmo in sedež, davčno številko);
- zahtevano odškodnino za škodo in opis škode, ki je nastala zaradi odrejenega ukrepa uradnega veterinarja;
- podatke o tem, kam se odškodnina izplača.

Imetnik mora zahteveku priložiti potrdilo o morebitni prodaji ter vrednosti še uporabnega deleža živali, surovin ali predmetov, ki so predmet zahtevka.

Vlogo za odškodnino lahko imetnik živali vloži za usmrtene ali zaklane živali v roku 15 dni od usmrtitve oziroma zakola živali; Tržno vrednost živali, predmetov in surovin oceni cenilec. O zahtevku za izplačilo odškodnine odloča uradni veterinar pristojnega območnega urada VURS. Če uradni veterinar zahtevku ugodi, v odločbi odloči tudi o višini odškodnine.

Uradni veterinar pošlje kopijo spisa z vso dokumentacijo na glavni urad VURS najkasneje v osmih dneh po izdaji odločbe iz prejšnjega člena.

4.4.9 Information and assessment on bio-security measures management and infrastructure in place in the flocks/holdings involved.:

Nosilec dejavnosti morajo v skladu s pravilnikom, ki ureja veterinarske pogoje za trgovanje s perutnino, euodnevniimi piščanci in valilnimi jajci na teritoriju EU ter uvozu iz tretjih držav upoštevati vsaj naslednje zahteve glede objektov in reje živali:

Objekti:

- objekti morajo imeti ustrezne higienske pogoje in nadziranje zdravstvenega stanja živali;
- oprema mora biti združljiva z vrsto proizvodnje in mora omogočati učinkovito čiščenje in razkuževanje prostorov in prometnih sredstev za prevoz perutnine ter za razkuževanje valilnih jajc. Oprema in sredstva za čiščenje ter razkuževanje morajo biti hranjeni v posebnem prostoru.

Reja perutnine:

- način reje mora biti prilagojen tako, da upošteva predpise o zaščiti živali in da se izmenjujejo vse partije perutnine naenkrat («vsi notri, vsi ven»);
- pred ponovno naselitvijo nove izmene perutnine se mora predhodno odstraniti gnoj in nastilj, temeljito mehanično čiščenje in razkužba objektov in opreme;
- centri za selekcijo, reprodukcijo in rejo lahko redijo samo perutnino, ki:
 - izvira iz samega centra;
 - izvira iz drugega selekcijskega, reprodukcijskega ali rejnega centra na teritoriju EU, ki je vpisan na seznam EU;
 - je uvožena iz tretjih držav, ki izpolnjujejo predpisane zahteve;
- veterinarsko-sanitarni red mora določiti pooblaščen veterinar v obratu. Dodatne zahteve določi vodstvo obrata (npr. da osebe na delovnem mestu nosi ustrezno obleko in da se morajo obiskovalci obrata preobleči v zaščitna oblačila);
- objekti, boksi in oprema morajo biti ustrezno in funkcionalno vzdrževani;
- jajca je potrebno pobirati večkrat dnevno in jih očistiti ter razkužiti v najkrajšem možnem času;
- rejec mora pooblaščenega veterinarja sproti obveščati o vseh spremembah v procesu proizvodnje in o znakih, ki kažejo sum na prisotnost kužne bolezni perutnine. Če pooblaščen veterinar sumi na bolezen potrdi, mora v najkrajšem času poslati vzorce pooblaščenemu laboratoriju;
- za vsako partijo perutnine je treba najmanj dve leti hraniti hlevsko knjigo, predpisane evidence in zapisnike, ki vsebujejo:

- datume prihodov in odhodov perutinskih jaj;
- proizvodno zmogljivost;
- število obolelih in poginulih živali. Pri slednjih mora biti znan vzrok pogina;
- število opravljenih laboratorijskih preiskav in njihove rezultate;
- kraj izvora perutine;
- uporabnost jaje (valilna ali konzumna);

Poleg zgoraj navedenih predpisanih zahtev, nosilci dejavnosti, ki so lastniki matičnih jaj kokoši imajo izdelana tudi lastna delovna navodila s področja bio-varnostnih ukrepov z namenom čim boljše zaščite živali pred zunanji vplivi.

5. General description of the costs and benefits²:

	Število vzorcev	Široški v evrih
Laboratorijske analize uradnih vzorcev: jajčne lupine	izolacija: 255 serotipizacija: 1	5342,25 63,76

² A description is provided of all costs for the authorities and society and the benefits for farmers and society in general.

Laboratorijske analize uradnih vzorcev: copatki	Izolacija: 168 serotipizacija: 1	3519,60 63,76
Odkodnina rejcem	odškodnina za 5.500 izločenih kokoši	38500,00
Skupaj		47489,37

V stroške so vključene naslednje predvidene postavke:

- laboratorijska diagnostika uradnih vzorcev fecesa na gospodarstvih in uradnih vzorcev jajčnih lupin v valilnicah: izračun je narejen glede na število matičnih jat v marcu 2009. Uradno vzorčenje na gospodarstvih se opravi 2 x letno, uradno vzorčenje v valilnici pa vsake 16 tednov.
- odškodnina rejcem za izločene živali, za 1 jato (povprečna velikost posamezne odrasle matične jate je 5000 živali).

6. Data on the epidemiological evolution during the last five years⁴⁰

6.1. Evolution of zoonotic salmonellosis

6.1.2. Data on evolution of zoonotic salmonellosis

Year: 2004 Situation on date:

⁴⁰ The data on the evolution of zoonotic salmonellosis are provided according the tables below where appropriate.

6.1.2.

Data on evolution of zoonotic salmonellosis

Year: 2005

Situation on date:

Animal species: Gallus gallus - breeding flocks

Disease/infection¹⁾: SE/SI

Region	Type of flock ²⁾	Total number of flocks ³⁾	Total number of animals	Total number of flocks under the programme	Total number of animals under the programme	Number of flocks checked ⁴⁾	Number of positive ⁵⁾ flocks ⁶⁾					Total number of animals slaughtered or destroyed ⁷⁾	Quantity of eggs destroyed (number or kg) ⁸⁾	Quantity of eggs chemically treated (number or kg) ⁹⁾
							(a1)	(a2)	(a3)	(a4)	(a5)			
SLOVENIA	Breeding flocks - adult	40		40		40	1*	0	0	0	0	67	0	0
	Breeding flocks - rearing	25	547 555	25	517 555	25						500		
Total														

(a) For zoonotic *Salmonella* indicate the serotypes covered by the control programmes: (a1) for *Salmonella* Enteritidis, (a2) for *Salmonella* Typhimurium, (a3) for other serotypes-specific as appropriate, (a4) for *Salmonella* Enteritidis or *Salmonella* Typhimurium.

(b) For example, breeding flocks (rearing, adult flocks), production flocks, laying hen flocks, etc. Flocks equals herds or as appropriate

(c) Total number of flocks existing in the region including eligible flocks and non-eligible flocks for the programme

(d) Check means to perform a flock level test under the programme for the presence of salmonella. In this column a flock should not be counted twice even if it has been checked more than once.

(e) If a flock has been checked, in accordance with footnote (d), more than once, a positive sample should be taken into account only once.

* Matična jata - 4500 kokoši - v fociasu, ki ga je odzvel nosilec dejavnosti je bila ugotovljena prisotnost *Salmonelle* Enteritidis. Jata je bila zdravljena. Po zdravljenju so bili odvzeti uradni vzorci, ki so bili negativni.

** V poročilu EFSA navedeni še 2 jati kot pozitivni na SE. v naveden primeru gre za jate kokoši nosilci in ne matične jate kokoši

6.1.2. Data on evolution of zoonotic salmonellosis

Year: 2006

Situation on date:

Animal species: Gallus gallus- breeding flocks

Disease/infection: SE/S/ST

Region	Type of flocks ^(a)	Total number of flocks ^(b)	Total number of animals	Total number of flocks under the programme	Total number of animals under the programme	Number of flocks checked ^(c)	Number of positive ^(d) flocks ^(e)				Total number of animals slaughtered or destroyed ^(f)	Quantity of eggs destroyed (number or kg) ^(g)	Quantity of eggs channelled to egg products (number or kg) ^(h)
							(a1)	(a2)	(a3)	(a4)			
SLOVENIA	Breeding flocks-adult	11		31	521 519	31	0	0	0	0	0	0	0
	Breeding flocks-rearing	22	523 519	22		22							
Total													

(a) For zoonotic Salmonella indicate the serotypes covered by the control programmes: (a1) for *Salmonella* Enteritidis, (a2) for *Salmonella* Typhimurium, (a3) for other serotypes-specific as appropriate, (a4) for *Salmonella* Enteritidis or *Salmonella* Typhimurium.

(b) For example, breeding flocks (rearing, adult flocks), production flocks, laying hen flocks, etc. Flocks equals herds or as appropriate

(c) Total number of flocks existing in the region including eligible flocks and non-eligible flocks for the programme

(d) Check means to perform a flock level test under the programme for the presence of salmonella. In this column a flock should not be counted twice even if it has been checked more than once.

(e) If a flock has been checked, in accordance with footnote (d), more than once, a positive sample should be taken into account only once.

6.1.2. Data on evolution of zoonotic salmonellosis

Year: 2008

Situation on date:

Animal species: Gallus gallus- breeding flocks Disease/infection⁽¹⁾: SE/SY

Region	Type of flock ⁽⁶⁾	Total number of flocks ⁽⁷⁾	Total number of animals	Total number of flocks under the programme	Total number of animals under the programme	Number of flocks checked ⁽⁸⁾	Number of positive ⁽⁹⁾ flocks ⁽⁹⁾					Total number of animals slaughtered or destroyed ⁽¹⁰⁾	Quantity of eggs destroyed (number or kg)	Quantity of eggs charred to egg products (number or kg) ⁽¹¹⁾
							(a1)	(a2)	(a3)	(a4)	(a5)			
SI OVENJA	Breeding flocks-adult	151	500 689	151	500 689	151	1				5 544	18 880		
	Breeding flocks-rearing	91	509 503	91	509 503	91								
Total														

(a) For zoonotic Salmonella indicate the serotypes covered by the control programmes: (a1) for *Salmonella* Enteritidis, (a2) for *Salmonella* Typhimurium, (a3) for other serotypes-specific as appropriate, (a4) for *Salmonella* Enteritidis or *Salmonella* Typhimurium.

(b) For example, breeding flocks (rearing, adult flocks), production flocks, laying hen flocks, etc. Flocks equals herds or as appropriate

(c) Total number of flocks existing in the region including eligible flocks and non-eligible flocks for the programme

(d) Check means to perform a flock level test under the programme for the presence of salmonella. In this column a flock should not be counted twice even if it has been checked more than once.

(e) If a flock has been checked, in accordance with footnote (d), more than once, a positive sample should be taken into account only once.

Podatki se nanašajo na celotno proizvodnjo v letu 2008 in niso vezani na določen datum.

6.2. Stratified data on surveillance and laboratory tests

6.2.1. Stratified data on surveillance and laboratory tests (one table per year and per disease/species)

Year: 2007

Animal species^(a): *Gallus gallus*

Category^(b): breeding flocks

Description of the used serological tests: /

Description of the used microbiological or virological tests: OFFICIAL SAMPLING

Vsi uradni laboratoriji, ki opravljajo preiskave vzorcev odvzetih v okviru nacionalnega programa nadzora uporabljajo metodo opisano v osnutku Priloge D ISO 6579 (2002): pri kateri se uporablja MSRV kot edino sredstvo za selektivno obogatitveno gojišče.

Description of the other used tests: /

Region ^(c)	Serological tests		Microbiological* or virological tests		Other tests	
	Number of samples tested ^(a)	Number of positive samples ^(a)	Number of samples tested ^(a)	Number of positive samples ^(a)	Number of samples tested ^(a)	Number of positive samples ^(a)
SLOVENIA	0	0	324	0	0	0
Total						

- (a) Animal species if necessary.
 (b) Category/further specifications such as breeders, laying hens, broilers etc, when appropriate
 (c) Region as defined in the approved control and eradication programme of the Member State.
 (d) Number of samples tested,
 (e) Number of positive samples,
 * Official samples

6.2. Stratified data on surveillance and laboratory tests

6.2.1. Stratified data on surveillance and laboratory tests (one table per year and per disease/species)

Year: 2008 Animal species⁽¹⁾: Gallus gallus Category⁽²⁾: breeding flocks

Description of the used serological tests: /

Description of the used microbiological or virological tests: OFFICIAL SAMPLING and SAMPLING BY FBO

Vsi uradni laboratoriji, ki opravljajo preiskave vzorcev odvzetih v okviru nacionalnega programa nadzora uporabljaajo metodo opisano v osnutku Priloge D ISO 6579 (2002): pri kateri se uporablja MSRV kot edino sredstvo za selektivno obogatitveno gojišče.

Description of the other used tests: /

Region ⁽³⁾	Serological tests		Microbiological or virological tests		Other tests	
	Number of samples tested ⁽⁴⁾	Number of positive samples ⁽⁵⁾	Number of samples tested ⁽⁶⁾	Number of positive samples ⁽⁷⁾	Number of samples tested ⁽⁸⁾	Number of positive samples ⁽⁹⁾
SLOVENIA	0	0	258 vzorčnih vzorcev	1 v S. Typhimurium	0	0
			630 vzorcev nosilcev dejavnosti v odraslih jajnih kakovostih	18 jajčne lupine S. Saintpaul		
			248 vzorcev nosilcev dejavnosti v vzrejnih časih			

Total

- (a) Animal species if necessary.
 (b) Category/further specifications such as breeders, laying hens, broilers etc, when appropriate
 (c) Region as defined in the approved control and eradication programme of the Member State.
 (d) Number of samples tested.
 (e) Number of positive samples.

6.3. Data on infection (one table per year and per species)

Year: 2004 - 2008

Animal species^(a): Gallus gallus - Breeding flocks

Region ^(b)	Number of herds infected ^(c)	Number of animals infected
SLOVENIA 2004	2x Salmonella Enteritidis	12.000
SLOVENIA 2005	1x Salmonella Brederley 1x Salmonella Enteritidis	5.053 4.504
SLOVENIA 2006	0	0
SLOVENIA 2007	0	0
SLOVENIA 2008	1x Salmonella Typhimurium	5.544
Total		

(a) Animal species if necessary.

(b) Region as defined in the control and eradication programme of the Member State.

(c) Herds equal flocks, or holdings as appropriate.

6.4. Data on vaccination programmes¹

Year: 2004 - 2008

Animal species: ¹⁴; Gallus gallus- breeding flocks

Description of the used vaccination: Avipro Salmonella vac E-Lohmann in Nobilis.Salenyac-Intervet ; Vakcinacija ni obvezna

Region ¹	Total number of herds ²	Total number of animals	Information on vaccination programme			
			Number of herds ³ in vaccination programme	Number of herds vaccinated	Number of animals vaccinated	Number of doses of vaccine administered
SLOVENIA 2004	98	549 432	Vakcinacija ni obvezna	91	508 923	617 204
SLOVENIA 2005	65	547 553	Vakcinacija ni obvezna	60	495 653	1 176 966
SLOVENIA 2006	73	523 219	Vakcinacija ni obvezna	52	488 619	1 233 000
SLOVENIA 2007	204	524 558	Vakcinacija ni obvezna	202	519 258	1 530 000
SLOVENIA 2008- vaccination ⁴	91	509 503	Vakcinacija ni obvezna	91	509 503	1 529 234
SLOVENIA 2008- no vaccination ⁵	151	500 689	Vakcinacija ni obvezna	151	500 689	Vakcinacije ni bilo izvedene - 1.502.180 total doses, cepljenje 2007 in delu 2008
Total						

(a) Animal species if necessary

(b) Region as defined in the approved control and eradication programme of the Member State

(c) Herds equal flocks, or holdings as appropriate

SLOVENIA 2008*

V letu 2008 so vse vseljene matične jate kokoši cepljene zoper Salmonello Enteritidis (vse vzrejne in vse odrasle).

7. Targets

1. Data to provide only if vaccination has been carried out.

8. Detailed analysis of the cost of the programme (one table per year of implementation)

Costs related to	Specification	Number of units	Unitary cost in €	Total amount in €	Community funding requested (yes/no)
1. Testing					
1.1. Cost of the analysis	Test: Number of bacteriological tests (cultivation) planned to be carried out in the framework of official sampling	423	20,95	8861,85	yes
	Test: Number of serotyping of relevant isolates tests planned to be carried out	2	63,76	127,52	yes
1.2. Cost of sampling					no
1.3. Other costs					no
2. Vaccination or treatment					
2.1. Purchase of vaccine/treatment					no
					no
	Number of purchase of vaccine doses				

	3.5 Costs from treatment of products (milk, eggs, hatching eggs, etc)												no
	4. Cleaning and disinfection												no
	5. Salaries (staff contracted for the programme only)												no
	6. Consumables and specific equipment												no
	7. Other costs												no
													47489,37
													TOTAL

REPUBLIC OF SLOVENIA
MINISTRY OF AGRICULTURE,
FORESTRY AND FOOD
VETERINARY ADMINISTRATION
OF THE REPUBLIC OF SLOVENIA

Reference No.: 5440-1/2009/6
Date: 10.09.2009

EUROPEAN COMMISSION
DG HEALTH AND CONSUMER PROTECTION
04 – VETERINARY CONTROL PROGRAMMES
RUE de la LOI 200
B – 1049 BRUSSELS

Subject: Slovenia – Amendments of National control programme submissions for the control of zoonotic Salmonellosis in breeding flocks and laying hens co-financed by the Community for 2010

Reference: Slovenia - National control programme for the control of zoonotic Salmonellosis in breeding flocks and laying hens co-financed by the Community for 2010

Dear Sirs,

Based on your e-mailed request of 7 August 2009 we submit hereby, in addition to the supplemented National control programme submissions for the control of zoonotic Salmonellosis in breeding flocks and laying hens for co-financing in 2010, as Annex I the declaration concerning the compliance of the National control programmes with the provisions of Community legislation.

So as to facilitate the review of the supplemented programmes, Annex II enclosed hereto contains a list of Chapters, where supplements had been entered in the Revision Mode.

Mida Čadonič Štelič
Dr. Mida Čadonič Štelič,
Chief Veterinary Officer

Enclosure(s):

- Annex 1 (Declaration)
- Annex 2 (List of Chapters with supplements)

ANNEX 1

Please annex a declaration to your programme submission in which you confirm that the provisions of the above referred legislations are strictly followed as regards **confirmation of results and verification of achievement of Community target and amend your programme submission.**

We confirm hereby that the **Salmonella National control programmes** for the control of *Salmonella* in breeding flocks and laying hens in the Republic of Slovenia are following the provisions of the Community legislation as regards a Community target for the reduction of the prevalence of certain salmonella serotypes in breeding flocks and laying hens.

ANNEX 2

National Control Programmes for laying hens and breeding flocks have been supplemented in the following Parts:

Programme submission for co-financing in 2010 for laying hens

I. PART A

- a) Chapter A, point (b) demonstrate the evidence that it complies with the minimum sampling requirements laid down in part B of ANNEX II of 2160/2003 EC indicating the relevant animal population and phases of production which sampling must cover
- b) Chapter 1, General, Point 1.5. Official controls (including sampling schemes) at feed, flock and/or herd level,
- c) Chapter 1, General, Point 1.7. National legislation relevant to the implementation of the control programmes, including any national provisions concerning the activities set out in the national control programme

II. PART B

- a) Chapter 3, Description of the submitted programme, paragraph II (Positive case definition) and paragraph IV (Measures in case of positive results);
- b) Chapter 4, Measures of the submitted programme, point 4.4.6.

Programme submission for co-financing in 2010 for breeding flocks

I. PART A

- a) Chapter A, point (a) state the aim of the control programme
- b) Chapter A, point (b) demonstrate the evidence that it complies with the minimum sampling requirements laid down in part B of ANNEX II of 2160/2003 EC indicating the relevant animal population and phases of production which sampling must cover
- c) Chapter 1, General, Point 1.5. Official controls (including sampling schemes) at feed, flock and/or herd level, paragraph II
- d) Chapter 1, General, Point 1.6. 1.6. Measures taken by the competent authorities with regard to animals or products in which the presence of *Salmonella* spp. have been detected, in particular to protect public health; and any preventive measures taken, such as vaccination.
- e) Chapter 1, General, Point 1.7. National legislation relevant to the implementation of the control programmes, including any national provisions concerning the activities set out in the national control programme

II. PART B

- a) Chapter 3, Description of the submitted programme, paragraph I. II., III, and paragraph IV.